

GÖNÜL BAHÇESİ 1998 MAKALELERİ

Dost Kazanmak 8.5.1998

Dost kazanmanın yolu, insanlara değer vermekten geçer. Değer vermek için de insanların hep iyi taraflarını görmeli ve bu hâllerini takdir etmeliyiz. Yediden yetmişe herkes takdir, tebrik bekler. Takdire, teşekkür kendimizi alıştırmalıyız. Hatta şartlandırmalıyız. Zaten dinimiz de bunu emrederek, “İnsanlara teşekkür etmeyen Allaha şükretmiş olmaz” diyor.

Şunu unutmayalım: Hayatta rastladığımız her insan, hiç olmazsa bir veya birkaç yönden bizden üstündür. Dolayısıyla bizim başkasından öğreneceğimiz çok şey vardır. Yeter ki biz, insanlara yaklaşmasını bilelim. Kibire, gurura kapılmayalım.

Memnun etmenin yolu

Herkesin sevdiği, hoşlandığı bir şey vardır. Farenin sucuğu, peyniri çok sevdiği bilindiği için, fare kapanına bunlar takılır. Bunların yerine, kapana çilek takmak kimsenin hatırına gelmez. Balıklar ise, kurt yemeyi seviyorlar. Onun için herkes balığa çıktığında, oltaya kurt takar. İnsanları elde etmek, onlara yaklaşabilmek için de aynı yolu takip etmek mecburiyetindeyiz. Şu kaideyi hiçbir zaman unutmayalım: Oltaya doğru yem takmak şartıyla, memnun edemeyeceğimiz insan yoktur.

Hiç kimse tıpatıp bizim gibi düşünmez. Çünkü bizim kopyamız değil. Herkesin düşüncesi, anlayışı bir değildir. Bir insanı memnun etmenin tek çaresi, onun istekleriyle ilgilenmek, onun isteklerine değer vermek, onun isteklerinin önemini kabul etmektir.

Dünya, sadece kendi istekleri ile ilgili olan, başkalarının isteklerini düşünmeyen insanlarla doludur. Bunun için, başkalarının istekleri ile ilgilenenler büyük başarılar adayı olurlar. Çünkü karşılarında çok az rakip bulunur.

Her insan gerek maddî, gerekse manevî yönden erişebileceği sınırın çok gerisindedir. Kapasitesinin çok altında bulunmaktadır. İmkân verdikçe, önünü açtıkça kapasitesi genişler. Ona yaklaşmasını bilmez, önünü tıkarsak, değer vermezsek mevcut kapasitesini de zamanla daraltırız, yeteneklerini köreltiriz.

İlim adamları diyor ki:

“Neler yapabileceğimizi düşünecek olursak, henüz pek birşey yapamadığımızı, varabileceğimiz sınırın çok gerisinde kaldığımızı görürüz. Çünkü fizikî, fikrî ve ruhî kuvvetlerimizin ancak çok az bir kısmını kullanabilmekteyiz.”

Bunun için hedefimiz, insanların kullanılmayan değerlerini harekete geçirmek olmalıdır. Bu hem maddî, hem de manevî manada ele alınabilir. Bütün bunlar, insanların birbirlerini iyi tanımaları, birbirlerinden karşılıklı olarak istifadeleri ile mümkündür.

Zaten, öğrenim ve eğitimin büyük hedefi, sadece bilgi sahibi olmak değil, nihaî hedef bu bilgiyi tatbik ettirmektir. Bir insan bilgisini, cevherini

kendiliğinden başkalarının istifadesine sunamıyorsa, biz bir yolunu bulup, bundan istifade etmeyi bilmeliyiz. Bu aslında bizim kadar onun da yararınadır.

Çünkü, harekete dönüşmeyen bilgi bir kıymet ifade etmez. Dinimiz de bu tür bilgi depolamayı hoş görmemektedir. Hatta Kur'an-ı kerimde böyle kimseler için, "**Kitap yüklü merkep**" ifadesi geçmektedir.

Er kişinin işi

Allahü teâlâ insanı eşref-i mahlûkat, yani yaratılmışların en şereflişi olarak yaratmıştır. İnsanın bu şerefli tarafı öne çıkartılıp, insanlığın hizmetine sunulabilirse, insan, dünyada ve âhirette rahat ve huzur içinde olur.

İnsanların bu yönü değil de zararlı, yıkıcı, bölücü, fitneci yönleri öne çıkartılırsa, o derece zararlı olur. Böyle insanlar için âyet-i kerimde, "**Onlar hayvandır, hatta hayvandan daha aşağıdırlar**" buyurulmuştur.

Tabii ki, dost kazanmak, insanların iyi yönlerini ortaya çıkarmak kolay değildir. Bilgi ister, sabır ister. En önemlisi de samimiyet ister. Halis niyet ister. Bunun için atalarımız, "**Düşman kazanmak her kişinin, dost kazanmak er kişinin işidir**" demişlerdir.

Herkese hayır duâ

16 Mayıs 1998

Geçen hafta çarşamba gecesini komşumuz Yılmaz bey geldi. Daha kapıdan girerken, "**Allah kahretsin... Allah belâsını versin**" diye söyleniyordu. İçeri girip oturdu, fakat hâlâ devam ediyordu: "**Böyle insanlar insanı katil yapar. İlk karşılaştığımızda ben ona yapacağımı biliyorum; anasından doğduğuna pişman edeceğim... Bu kadar iyiliğime karşı bunu bana nasıl yapar?!..**"

Deşarj olması, rahatlaması için müdahale etmedim. İş ortağı, anlattığına göre gerçekten yapmaması gereken şeyler yapmış. "Nasıl yapar bunları, sen haklısın" desem, hemen gidip gereğini yapacak. Bir iki bardak çay içince biraz rahatladı. Kendine geldi. "Ben söyleyeceğimi söyledim, sen birşey demeyecek misin" dercesine yüzüme baktı. Anladım ki birşeyler söylememi istiyor. Sordum kendisine:

- Sen Peygamber efendimizin Uhud savaşını biliyor musun?
- **Duydum ama detayını bilmiyorum.**
- Anlatayım... Tabii ki tamamını değil, seninle ilgili kısmını.
- **Ondört asır önce olmuş savaşın benimle ne ilgisi olacak?**
- Ben anlatayım, kararı sen ver! Uhud savaşında, müşrikler

Peygamber efendimizi öldürmeye yemin etmişlerdi. Bu savaşta Peygamberimizin mübarek dişini kırdılar, başından ve omuzundan yaraladılar. Mübarek yüzü ve sakalı kana bulandı. Sonunda öldüğünü zannedip uzaklaştılar. Daha sonra eshâb-ı kiramdan bazıları geldi. Resûlullahı o hâlde görünce çok üzüldüler. Bu üzüntü ile dediler ki:

"- Ya Resûlallah, bu kendini bilmezlere bedduâ etseniz de, Allahü teâlâ bunları helâk etse."

Mübarek eli ve yüzü kan içindeyken ve çok sevdiği amcası Hz. Hamza da içlerinde olmak üzere 70 sahabe şehit olmuş iken, merhamet deryası olan Resûlullah efendimiz şöyle buyurdu:

“- Ben lânet etmek için gönderilmedim. Hayır duâ etmek, her mahlûka merhamet etmek için gönderildim. Ben, insanların azap çekmesi için değil, herkese iyilik etmek ve insanların huzura kavuşması için gönderildim.”

Sonra şöyle duâ buyurdu: **“Ya Rabbi! Bunlara hidayet et! Tanımıyorlar, bilmiyorlar, bilselerdi böyle yapmazlardı.”** Sonra da kendisini öldürmeye yemin etmiş düşmanlarını affetti, lânet etmedi.

Bir Müslüman bir sıkıntıya düştüğü zaman, çıkış yolunu, Peygamberimizin ve onun yolunda olan Allah dostlarının hayatlarına, yaşayışlarına bakarak bulmalıdır. Gerçek insan onlardı... İstersen Resûlullah efendimizin vârisleri ve gönül bahçesinin erleri olan Allah dostlarından da bir olay anlatayım:

Bağdat'ta **Ma'rûf-i Kerhî** isminde kerametleri, güzel sözleri ve nasihatleri ile meşhur bir zat vardı. Bu zat, birgün talebeleriyle hurmalıkta oturuyordu. Bu esnada Dicle nehrinden bir kayık geliyordu. Kayıktaki birkaç genç, içip içip naralar atıyorlardı. Bu hoş olmayan manzara karşısında talebeleri dediler ki:

“- Efendim, bedduâ edin de Allahü teâlâ bu kendini bilmezleri nehrinde boğsun, insanlar da böylece onların zararlarından kurtulsunlar.”

Bunun üzerine kayıktakiler için şöyle duâ etti:

“- Ya Rabbi! Sen bu kullarını dünyada neşelendirdiğin gibi âhirette de neşelendir.”

Talebeler bu duâyaya bir mana veremediler. Kendisine sordular:

“- Efendim, böyle duâ etmeniz hikmetini anlayamadık. İzah eder misiniz?”

“- Bekleyiniz, söylediklerimin sırrı şimdi ortaya çıkar.”

Talebeler dikkatle kayıktakileri takip etmeye başladılar. Kayıktakiler, kıyıya çıkınca, **Ma'rûf-i Kerhî** hazretlerini gördüler. Bunun Allah dostu, evliya bir zat olduğunu biliyorlardı. Birden ne yapacaklarını şaşırıldılar. Utandılar. Daha o, kendilerine birşey söylemeden, ellerindeki çalgıyı kırdılar, içkileri attılar. Huzuruna gelip tevbe ettiler.

Bunun üzerine Ma'rûf-i Kerhî hazretleri talebelerine dönüp buyurdu ki:

“- Gördüğünüz gibi, herkesin istediği oldu. Ne onlar boğuldu, ne de kimse onlardan rahatsız oldu.”

Bunları anlattıktan sonra Yılmaz beye dönüp sordum:

- Bu olayları, senin başına gelenlerle ilgili olarak ayrıca yorumlamaya ihtiyaç var mı?

- Yok söylemek istediğini çok iyi anladım. Allah razı olsun.

Sözlerimi geri alıyorum.

Yılmaz bey gittikten sonra düşündüm: Bir kimsenin kalbinde Peygamber sevgisi ve Allah adamları sevgisi varsa gerisi kolay... Allah korusun ya bu sevgi de olmasa, ne olurdu o zaman hâlimiz...

Kavganın sebebi

23 Mayıs 1998 CUMARTESİ

Memleketimizdeki ve diğer ülkelerdeki geçimsizliklerin, kavgaların, savaşların, akan kanların temelinde hep “**Hoşgörü**” eksikliğinin yattığı söylenebilir.

Bugün herkeste, “**En iyisini ben bilirim, ben düşünürüm; madem ki en güçlü benim, o zaman benim dediğim olacak**” fikri hâkim değil mi?

Böyle olunca da yeryüzü kan gölüne dönüyor. Her zaman hoşgörüyü esas alan rahat eder. Nitekim ecdadımız inançları gereği bunu esas aldıkları için asırlarca rahat ve huzur içinde yaşamışlardır.

Dinimiz Müslüman olsun veya olmasın herkese “**Hoşgörülü**” yani toleranslı olmayı emreder. “**Yaratılanı, yaratandan ötürü**” hoşgörü ile karşılamayı öğütler. Çünkü, **hoşgörüsüzlükte kibir vardır, kendini beğenme vardır, başkalarına değer vermeme, onları insan yerine koymama vardır**. Bunlar ise zaten dinimizin yasakladığı şeyler.

Ecdadımız, hep hoşgörüyü esas aldıkları için, altı yüz küsur yıl gibi uzun bir zaman üç kıta ve yedi denize hâkim oldular. Ermeniler bile devletin en sadık tebaasıydı. Bunun için, devlet nezdindeki adları “**Tebaayı sadıka**”, yani sadık millet idi.

Hoşgörü zayıflayıp, birlik beraberlik kalmayınca devlet yıkıldı. Yeryüzünde huzur kalmadı. Osmanlı sınırları dahilinde yaşamış, Müslüman olsun, gayrimüslim olsun herkes bu huzurun hasretini çekmekte bugün.

İslâm tarihinde gayrimüslimlerin, Müslüman olmaları için hiçbir zaman zorlama olmamıştır. Olması da zaten mümkün değildir. Çünkü, Kur’an-ı kerimde Bekara suresinin iki yüz elli altıncı âyetinde mealen, “**Dinde zorlama yoktur**” buyurulmuştur.

Müslümanlar; tatlı, yumuşak, mantıkî, akla uygun sözleri ile ve güzel ahlâk ve iyi hareketleri ile, onların seve seve Müslüman olmalarına sebep olmuşlar. Müslüman olmayanlar ise, devletin himayesi, koruması altında yaşamışlar. Vergilerini verip, Müslümanların bütün hak ve hürriyetlerine malik olarak, kendi dinlerinin emirlerini serbestçe yapmışlar.

Bununla ilgili olarak İslâm tarihinden çok örnekler sunmak mümkün. Meselâ, her işimizde rehberimiz olan **Resûlullah efendimizin** gayrimüslimlere verdiği ve tarihin şeref levhasında yerini almış bir “**Eman**” var. Bu eman şöyle:

“Eğer Hıristiyan bir rahip, papaz veya bir turist, ibâdet için bir yerde inzivaya çekilmiş ise, kendim, dostlarım, arkadaşlarım ve bütün milletimle beraber onlardan her türlü teklifleri kaldırdım. Onlar benim korumam altındadır. Haraç vermesinler veya canları istediği kadar versinler. Onlara zor kullanmayın!

Müslüman olmayanların manastırlarının, kiliselerinin hiçbir tarafını yıkmayın! Bunların kiliselerinden mal alınıp Müslüman mescitleri için kullanılmasın!

Ticaret yapmayan ve ancak ibâdet ile meşgul olan kimselerden, her nerede olurlarsa olsunlar vergi almayın! Denizde ve karada, doğuda ve batıda onlar benim himayem altındadır. Ben onlara “**Eman**” verdim.

Cizye almak gerekirse, ne kadar zengin olurlarsa olsunlar, ne kadar malları ve mülkleri bulunursa bulunsun, yılda oniki dirhemden daha fazla vergi almayın! Onlara zahmet, meşakkat teklif olunmaz.

Kendileriyle bir müzakere yapmak icap ederse, ancak merhamet, iyilik ve şefkat ile hareket edilecektir. Onları, daima merhamet ve şefkat kanatları altında himaye ediniz!

Nerede olursa olsun, bir Müslüman erkekle evli olan Hıristiyan kadınlara, kötü muamele etmeyin! Onların kendi kiliselerine gidip, kendi dinlerine göre ibâdet etmelerine mâni olmayın!

Her kim ki, Allahü teâlânın bu emrine itaat etmez ve bunun tersine hareket ederse, Allahü teâlânın ve Peygamberinin emirlerine isyan etmiş sayılacaktır.”

İşte Müslümanlar hep **Resûlullahın** bu düsturu ile hareket etmişler. Bunun için de herkesi memnun edebilmişlerdi.

Bugün 21. asrın eşiğindeyiz... Milletçe hâlâ ecdadımızın asırlar öncesinde hâlettiği insan haklarını tartışıyoruz. Bu gidişle daha çok tartışacağız galiba.

İnsan haklarını dillerinden düşürmeyen **Batılı devletler** bile, bu gerçek manadaki hoşgörünün çok gerisindedeler bugün. Bunlar gerçekte değil sözde insan hakları savunucuları...

Saraybosna'da, **Kosova**'da sırf farklı dinden oldukları için binlerce Müslümanın katline seyirci kalmaları, sözlerinde ne derece samimî olduklarını göstermektedir!...

Niyet halis olunca!

30 Mayıs 1998 CUMARTESİ

Boş zamanlarınızda veya hafta sonlarında bir fırsatını bulunca, kendinizi hemen bir piknik yerine atmayın her zaman. Ara sıra da olsa, tarihî mekânlarımızı gezin. Böylece bir nebze de olsa geçmişimizle beraber olursunuz. Bu ziyaretlerden alacağınız lezzet, ruhî rahatlık inanılmaz piknik yerlerindeki rahatlığınızdan az olmayacaktır. Ben zaman zaman böyle yapıyorum, çok da iyi oluyor, size de tavsiye ederim...

Geçen hafta yine böyle yaptım, Topkapı'ya gittim. İstanbullu olanlar bilir; Topkapı'da, eski Trakya garajının arkasında, E-5'in kenarında “**Takkeci Camii**” var. 1591 senesinde yaptırılan bu camide, bugün antikacıların değer biçemediği, üzüm salkımlı, lâleli ve envaiçeşit çiçek desenli çinileri ve duvar süslemelerindeki harikulâde sanatı görünce insanın gözleri parlıyor. Cami hemen hemen herşeyi ile orijinalliğini koruyor...

Kıymetli şeyin düşmanı da çok oluyor. Çinilerin bir kısmının söküldüğünü ve bazı süslerinin üzerine boya yapılmış olduğunu görünce de içiniz sızlıyor. Cami görevlilerinden dinlediğime göre, pişmemiş tavuğun başına bile gelmemiş bu caminin başına gelenler... Önce altın arayıcıları tarafından bahçesi delik deşik edilmiş. Sonra zaten bakımsızlıktan çökmek üzere olan camiye fırsatını bulan girmiş; kimi çatıdaki tonlarca kurşunu,

kimi sökebildiği kadar çiniyi, kimi de şamdanları, kısacası kim ne bulduysa alıp götürmüş. Şimdi birçok Avrupa müzelerinde bu eşsiz çiniler sergilenmekte. Yetkilileri uyarıyorum, âcilen koruma altına alınmazsa, kısa zamanda caminin duvarlarındaki çinilerin yerinde, hatta caminin yerinde yeller esecek...

Caminin bu eşsiz tarihî özelliği yanında, yapılışı da çok enteresan; enteresan olduğu kadar da ibretli... Bu yapılaş hikâyesi, sebeplere yapışarak yapılan tevekkülün, Allaha sığınmanın, Ona samimî olarak yapılan niyazın insanı nelere kavuşturacağını bir kere daha ortaya koyuyor... İnsan yeter ki istemesini bilsin, yeter ki isteğinin verileceğinden şüphe etmesin. Fakat bu kolay bir hâdise değildir. Çok az insana nasip olur böyle temiz kalblilik...

Şimdi gelelim caminin yapılış hikâyesine:

Topkapı'da mütevazı bir hayat süren **Takkeci İbrahim Çavuş**, ördüğü takkeleri satıp zar zor geçinen kalbi tertemiz bir gönül eri. Bütün derdi, bir cami inşa edip, Allahü teâlânın rızasına erişebilmek...

Hep bunun hayali ile yaşıyor, her konuşmasında hep bunu dile getiriyor. Fakat kimse inanmıyor. Alaylı bir şekilde hangi parayla cami yaptıracağını soran kimselere ise Takkeci İbrahim daima şu cevabı veriyor: **"İhtimaldir padişahım, belki derya tutuşa!"**

Gel zaman git zaman, İbrahim Ağa bir mübarek gece ibâdetle meşgul olurken uykuya yenik düşer. Fakat bir süre sonra kan ter içinde uyanır.

Rüyasında nur yüzlü mübarek bir zat der ki: **"Bağdat'a git, orada iki salkım üzüm rızkın var, onu ye ve dön!"**

Hemen o gün Bağdat'a gitmek üzere yola koyulur. Hikmetini, üzümü bulup bulamayacağını düşünmez bile... Aylar süren, bin bir türlü zahmetli yolculuktan sonra nihayet Bağdat'a varır ve bir hana yerleşir. Yorgun, bitkin ama ümidinden birşey kaybetmiş değildir.

Heybesindeki kurumuş ekmeği çıkarıp yemek için, hancıdan biraz su ister. Bu sırada çardaktaki asma ve asmadaki dökülmekte olan yapraklar arasındaki iki salkım üzüm gözüne takılır. Hancı su ile beraber kendisine acıyıp asmadaki iki salkım üzümü kopararak ekmeğine katık yapması için önüne koyar.

İki salkım üzüm bitince, uzun yolculuğun yorgunluğunun bir anda üzerinden kalktığını hisseder. Emri yerine getirmenin verdiği gönül rahatlığı ile geriye dönebilirdi artık...

Bu sırada hancı yanına gelip nereden gelip nereye gittiğini sorar. Takkeci İbrahim de saf bir şekilde anlatır rüyasını... Daha rüyası bitmeden hancı basar kahkahayı:

- Be akılsız adam, bir rüyaya bağlanıp bunca zahmete girilir, bunca masraf yapılır mı? Bana kaç defadır rüyamda; **"İstanbul'da Topkapı'da Takkeci İbrahim Çavuş'un evinin bahçesindeki kuyunun yanındaki büyük taşın altında bir küp altın gömülüdür, git altınları al"** derler. Ben de, "Bu rüyadır" derim, hiç üstünde durmam. Sen ise iki salkım üzüm yemek için İstanbul'dan Bağdat'a gelmişsin. Allah akıl, fikir versin!

Takkeci İbrahim Çavuş mesajını almıştır artık... Hemen İstanbul'a döner ve bahçesindeki altın dolu küpü çıkarır topraktan. Kendi kendine de, **"İşte derya tutuştı!"** diye mırıldanır...

Bugün hâlâ **"Takkeci Camii"** olarak anılan tarihî şaheseri inşa eder. Mütevazı kabri de caminin kible istikametinde müezzin evinin bahçesindedir.

Söyleyin şimdi, pikniği mi, yoksa böyle bir ziyareti mi tercih edersiniz?
"Altta kalanın canı çıksın!.."

6 Haziran 1998 CUMARTESİ

Maddecî Batı'nın düşünce yapısını şu söz çok güzel yansıtır: **"Altta kalanın canı çıksın!.."** Bizde de bu düşünce yaygınlaştığı için, yardımlaşma unutulmuş; ferdiyetçilik ön plâna çıkmış durumdadır. Adamın bir evi varsa, hemen ikinci, üçüncü evin ve yazlığın peşine düşmekte... Otomobili varsa, hanımına, çocuklarına da alma telâşına kapılmakta...

Akrabalarının, komşularının yiyecek ekmek bulamaması bile onu hiç mi hiç ilgilendirmemekte... **"Komşusu aç iken tok yatan bizden değildir"** düsturu çoktan unutuldu.

Eskiden de saray, yalı sahibi zengin Müslüman ağalar, paşalar vardı. Fakat her biri neredeyse bir mahaleye bakardı. Çaresizlerin ümit kapısıydılar. Eskiler, cenâb-ı Hakkin verdiği nimetleri paylaşmasını bilirlerdi. Sahip oldukları dünyalıkları şan, şöhret için kullanmazlardı. Yaptıkları yardımları başkaları değil, yardım yapılan kimseler bile çoğu zaman bilmezdi. Şimdi ise yapılan yardımlar bile, reklâm için yapılmakta; gösteriş, övünme hep ön plâna çıkmaktadır.

Yapılan iş, kazanılan para ölümden sonrası için bir faydası olacak ise bir kıymet ifade eder. Yoksa mal, mülk onun dünyasını da, âhiretini de karartır...

Hedef sadece zenginlik olunca, mal, mülk hırsı öylesine gözleri köreltiyor ki, yakınlarını, çevresini göremiyor insanoğlu... Gördüklerinden, yaşadıklarından ibret alamaz hâle geliyor. Dünyalıklar vasıta olmaktan çıkıyor, mabudu hâline dönüşüyor. Zamanımızın en tehlikeli hastalığı budur. Manevî hastalıkların mütehassısları bu hastalığın tedavi şeklini asırlar önce bildirmişler. İşte size bu hastalığın tedavi şekline bir örnek:

Birgün, eshâb-ı kiramın büyüklerinden Ebüdderdâ hazretlerine bir kişi gelerek dedi ki:

- Benim kalbimde mala, mülke karşı aşırı sevgi var. Çevremdeki muhtaçların, çaresizlerin perişanlığı bana tesir etmiyor. Onlara merhamet edip yardımda bulunmak içimden gelmiyor. Ayrıca kıldığım namazlardan ve diğer ibâdetlerimden de bir tat, lezzet alamıyorum. Bana ne tavsiye edersiniz?

- **Sana tavsiyem şu: Sen tehlikeli bir hastalığa yakalanmışsın. Bunu, hemen tedavi etmelisin! Yoksa, Allah korusun imanını da kaybedebilirsin!...**

- Ya Ebüdderdâ, ne olur beni bu hastalıktan kurtar!
Ebüdderdâ hazretleri bu kişiye şu nasihatı yaptı:

- Sık sık hasta ziyaretlerine git! Cenaze namazlarında bulun! Kabirleri ziyaret et! Bu üç şeyi muntazaman yaparsan bu hastalıktan kurtulursun! Böylece sendeki dünya sevgisi yok olur, kalbin nurlanır, basiret gözün açılır.

O kimse bir müddet sonra tekrar Ebüdderdâ hazretlerine gelip dedi ki:
- Ya Ebüdderdâ! Tavsiyelerini aynen yerine getirdim. Fakat kendimde hiçbir değişiklik görmüyorum!

- Sen bildirdiğim gibi, hastaları yokladın mı, cenazelerde bulundun mu, kabir ziyaretleri yaptın mı?

- Evet, devamlı bu üç şeyle meşgul oldum.

Bunun üzerine, Ebüdderdâ hazretleri şöyle buyurdu: **- Öyle ise sen, cenazeye bir hayvan ölüsüne gider gibi gitmişsin!** Şimdi söyleyeceklerimi iyi dinle: Hasta ziyaretlerine gittiğin vakit, birgün senin de onun gibi zayıf, hâlsiz yatağa uzanmış olacağını düşün! Bir yudum suyu bile eline alıp içemeyecek, başkalarının yardımı ile içebileceksin! Zenginlik, insanın bu hâle gelmesine mâni olamamaktadır. Bunları, hastanın yanında düşün ve nefsine şöyle de:

“Şunun hâline bak, ibret al! Senin de sonun budur, o hâlde dünyaya taparcasına bağlanma!”

Cenaze namazına gittiğin zaman düşün ki, bu kimseyi, bütün dünya nimetlerinden ayırmışlar. Tabutun içine koyup musalla taşının üzerine bırakmışlar. Yakınları, çok sevdiği ve bütün ömrünü onlar için harcadığı çocukları onu geriden seyrediyorlar.

Mezarlığa vardığında, kabirde yatanların hâlini düşün! Birgün sen de onlar gibi olacaksın! Nazik bedeninin çürüyüp böceklere yem olacaktır. Allah için kazanıp harcamadığın mallarının burada sana hiçbir faydası olmayacağını, hatta zararı olacağını düşün!

Ebüdderdâ hazretleri sözünü şöyle tamamladı:

- Ey kişi işte üç şeyi yaparken bunları düşünüp, kendini bunların yerine koyarsan, kısa zamanda bu tehlikeli hastalıktan kurtulursun!

Koltuk uğruna...

13 Haziran 1998 CUMARTESİ

Şair, “Bir hilâl uğruna ya Rab ne güneşler batıyor!” demiş. Bunu zamanımıza uyarlayacak olursak, “Bir koltuk uğruna ne güneşler batıyor!” diyebiliriz.

Günümüzde görüyoruz, belli bir yere gelmek için ne akıl almaz mücadeleler, ne kavgalar veriliyor; makam hırsıyla her türlü hileye başvurularak ne güneşler batırılıyor...

Buna sebep; genelde hizmet değil, üç beş gün de olsa hükmederek, nefsleri tatmin etmek, bu arada köşeyi dönmek olduğunu hepimiz biliyoruz. Eskiler çocuklarına vasiyetlerinde, **“Oğlum, sakın yönetici olma! Hakkıyla idarecilik yapmak çok zordur. Dünyada da, ahirette de işin güç olur!”** derlermiş.

Gönül ehli Allah dostları, kul hakkından, makamın hakkını verememekten korktukları için idarecilikten uzak kalmışlar hep... Meselâ,

yüksek mahkeme başkanlığını kabul etmediği için, dövülürken şehit edildi
İmam-ı a'zam hazretleri...

Çünkü onlar; **“On kişiye idarecilik eden kimse, kıyamette, elleri bağlı olarak getirilir. Adil ise kurtulur, değilse zulmü yüzünden helâk olur.”** ve **“Hakkını gözetenler hariç, yöneticilik, kıyamette pişmanlıktır.”** hadis-i şeriflerini bilen, kul hakkından korkan kimselerdi.

Bu hadis-i şerifler, idareciliğin çok mesuliyetli bir iş olduğunu göstermektedir. Bu bakımdan idareci olmak hevesiyle yanıp tutuşmak, akıllı bir insanın yapacağı iş değildir. Fakat, istemediği hâlde, bir kimseye bir vazife verilirse, hakkıyla bunu yapabileceğine inanıyorsa, hizmet için o vazifeyi alması gerekir ki, o ayrı...

Bir okuyucumuz, yönetici olmanın vebalini bilen bir babanın oğluna yaptığı vasiyeti göndermiş. Gerçekten herkesin istife edeceği ibretli nasihatler bunlar:

“Yavrum; sakın idareciliğe talip olma! Fakat sana bir makam teklif edilirse, onu kabul etmemelik de etme, tevâzu ile kabul et, ihlasla hizmet et! Ama, koltuğa yapışıp kalma! O makamı terketmen gerektiğinde vakarınla, vicdanî huzur ile terk et!”

“Yavrum; bir mekânın şerefi içindekinden ötürüdür. Sen, sen ol, sakın bulunduğun makamdan kendine bir şeref payı çıkarma; bilâkis sen o makama şeref kazandır!”

“Yavrum; dünyanın, en tatlı ve de nefsin en çok hoşuna giden işi, yönetici olmaktır. Kalbden çıkacak en son kötü huy da baş olma hırsıdır. Sen sakın bu aldatıcı görünüşe kapılma! Hasbelkader idareci olduğunda zor yolu seç ve maiyetindekilerin hizmetkârı ol! Çünkü, peygamberimiz, **(İnsanların en hayırlısı kavmine hizmet edendir.)** buyurmuştur.”

“Evlâdım; mahkeme kadiya mülk olmaz. Bir makama getirildiğinde hemen ertesi günü alınacakmışsın gibi her zaman hazır ol; ama hep o makamda kalacakmışsın gibi de itaat ve heyecanla işini yapmaya gayret et!”

“Yavrum; affedici ol! Haklarını helâl etmesini bil! Sen başkalarının ayıplarını örtersen ümit edilir ki, ahirette de senin ayıpların örtüle! Haksız olarak kimseyi üzme, kimsenin kalbini kırma!”

“Cömertlikte güneş gibi, tevâzuda su gibi, tahammülde de toprak gibi ol! Maiyetindekilerin cefasına, sıkıntısına katlan!”

“Evlâdım; çok kimse idareciliği sadece yetki kullanma, emir verme zanneder. İdarecilik yetki ve sorumluluğu orantılı kullanma sanatıdır.”

“Yavrum; her türlü gayretine rağmen, biri hizmetine mâni oluyorsa, onu uzaklaştır! Unutma ki, kangren olmuş bir uzuv merhamet, korku vb. sebeplerden ötürü zamanında kesilip atılmazsa, bütün vücut ölüme terk edilmiş olur.”

“Evlâdım; elemanın akıllı ve çalışkan ise, onu takdir et! Akıllı, fakat tembel ise, ikaz et! Çalışkan, fakat akılsız ise, ona dikkat et! Hem akılsız, hem de tembel ise, onu kendinden uzak et!”

“Evlâdım; münakaşa ve kavga edici olma! Münakaşanın galibi olmaz! Daima hakkı gözet ve doğruyu açıkça ifade etmekte cesur ol! Risk almasını bil; korkak olma! Gelişmeleri takip et; kendini yenilemeyi ihmal etme!”

“Oğlum; insanları yola getirmede sebeplere yapış, fakat aşırı ısrarcı olma! Hidayetin Allaktan olduğunu unutma! Bilgi ve görgü eksikliğini sakın müdürlük yetkilerini kullanarak gidermeye çalışma! Nifaktan, fitneden çok sakın! En büyük hizmet fitneye sebep olmamaktır.”

“Yavrum; niyetini sağlam tut! Her işinde kendine ben bunu niçin yapıyorum sorusunu sor; ahiretine bir faydası yoksa o işten vazgeç!”

Bütün bu nasihatlerden sonra, **“Niyetim halis; bilgime, mizacıma, yeteneklerime güveniyorum, ben bu işin üstesinden gelirim”** diyen varsa, helâl olsun ona o koltuk...

Konfor içeri, huzur dışarı!

20 HAZİRAN 1998 CUMARTESİ

Şimdi yapılıyor mu bilmiyorum. Bizim zamanımızda, iki sınıf veya iki okul arasında “münazara” yapılırdı, yani birbirine zıt iki fikir tartışılırdı. Bir defasında lisede şu konuyu tartışmıştık: **“Konfor; huzur mu, sıkıntı mı verir?”**

Bizim grup **“huzur verir”** tezini savunuyordu. Çoğumuz çok ağır ekonomik zorluklar içinde olduğumuzdan, konfor özlemi içindeydik ve bunun için de rahata kavuşunca, huzura kavuşmamak için bir sebep göremiyorduk. Sıkıntıyı bizzat yaşadığımız için, tezimizi iyi savunup, jüriye zorlanmadan kabul ettirmiştik.

Aradan uzun yıllar geçip, o zamanki imkânsızlıkların çoğu ortadan kalkıp belli bir rahata kavuşunca, kazın ayağının hiç de öyle olmadığını geç de olsa anladım. Konforun ne getirdiğini, ne götürdüğünü gördüm. Yokluklar içindeki dostluk, samimiyet bir başkaymış. Tabiri câiz ise şimdiki konfor içindeki dostluklar, geçmişin birer taklidi, sahtesi...

Eskiden, küçük evlerde bile misafir ağırlamadan rahat edilemezdi. O zamanlar, “Keşke geniş bir evim olsa da, daha çok misafiri ağırlayabilseydim.” diyenler, şimdi kocaman evlerinde misafir yerine ağır, hantal eşyaları ağırlamakta... O zamanlar bir kimsenin otelde kalması, o şehirdeki arkadaşı için büyük bir üzüntü kaynağı olurdu. Bunu bilen arkadaşı da, gece yarısı da olsa kapısını çalıp, “Ben geldim.” diyebilirdi. Şimdi böyle bir davranış cesaret ister artık... Kıt imkânlara rağmen o günlerde kim ne yaptıysa, o yanına kâr kaldı. Makamın, malın, mülkün beraberinde getirdiği konfor, işi zorlaştırdı. Kitaplarda geçen, **“Varlıktaki imtihan yokluktakinden çok daha zordur.”** kaidesine yakîn hâsıl oldu. Ne mutlu zoru başarabilene...

Bütün bunları, değerli okuyucumuz, **Ahmet Sağlamer Beyin** Üsküdar’dan gönderme lütfunda bulunduğu yazıyı okuyunca hatırladım. Gerçekten de çok güzel tespitleri var Ahmet Beyin. Okuyunca siz de hak vereceksiniz bana...

“Konfor içeri huzur dışarı... Öyle bir devirde yaşıyoruz ki, zarurî olmayan ihtiyaçlar, özenti sebebiyle zaruret mevkiine çıktı. Kendi evimi anlatayım size. Üç aşağı beş yukarı çoğumuzun evi böyle...

Bütün odalarım tıklım tıklım eşya ile dolu. Buna rağmen eşyaların ne düşüncelerime bir katkısı oldu, ne de huzuruma... Tam tersi, rahat etmek niyetiyle aldıklarımız, rahatımızı kaçırdı. Artık salonlarımızın en aydınlık, en güzel köşelerinde koltuklar oturuyor. Evlerimizde, rahatça oturup huzur içinde sohbet edebileceğimiz, namaz kılabilceğimiz bir köşe yok.

Koltuk, vitrin, televizyon, müzik seti, sehpa, abajurlar karmaşası; her sehpanın üzerinde kristal tabaklar, vazolar; vazolarda yapma çiçekler...

Ah şu aynalı koca vitrinler! Bunların ve içindeki gösterişli porselenlerin neye yaradığını açıklayacak birini görsem, öylesine rahatlayacağım ki...

Yalnız taban değil, tavan da dolu. Tavandan tepemize iki koca avize sarkıyor. Avizeleri aydınlanma ihtiyacının icabı olarak değil, (Çünkü çıplak ampul daha iyi aydınlatır.) gösteriş tutkumuzun ağır bedeli olarak tavana asmışız. Her birinde irili ufaklı üç yüz adet kristal ya da kristal niyetine yutturulmuş cam parça... Her parçanın haftada bir defa özel kimyasal bir maddeyle, ya da sirkeli suyla tek tek silinip kurulanması gerekiyor. Yoksa matlaşır, salonun görüntüsünü bozar. Görüntü bozulunca ne olur, misafirler ayıplar. Sanki misafirler bizi teftişe geliyor.

Aslında, esas ayıp olanı, misafiri, eşyalarla tikiş tikiş salonlarda eşyaların esaretine terk etmek ve bu esarete bekçilik yapmaktır. Ne zamandır atadan kalma bir kanepeye sere serpe uzanma hasreti içindeyiz. Salonun ortasında çocuğumuzla, torunumuzla alt alta, üst üste yuvarlanmak için yanıyoruz. Ne çare, yürüyecek kadar bile yer yok... Ayağınızı uzatmaya kalksanız hemen bir yerlere çarpıyor. Namaz mı kılmak istiyorsunuz, o zaman birçok eşyanın yerini her vakitte geçici de olsa değiştirme zahmetini göze almanız şart!

Söyler misiniz lütfen, koltuğa bağdaş kurabiliyor, yorgun ayaklarınızı sehpa koyabiliyor musunuz? Gerekirse salonunuzun bir köşesinde kıvrılıp yatabiliyor musunuz? Nerde?!...

Koltuklar, vitrinler, sehpa, avizeler, vazolar, büfeler sanki hepsi insana düşman... Hepsi el ele verip huzurun yolunu kesmiş. Kendi ortamımızda yabancı gibiyiz. Bir yerlere çarpmamak, bir şeyleri kırmamak için sürekli tetikte olmamız gerekiyor. Evlerimizde eşyaların saltanatı sürüyor. Evlerimize eşyalar hâkim, biz ise herhalde mahkûmuz...

“Konfor içeri, huzur dışarı!” demekte haksız mıyım?”

Paranın yeri

27 HAZİRAN 1998 PAZARTESİ

Lisedeyken edebiyat öğretmenimiz bir ev ödevi vermişti. Konu ise; **“Paranın insan hayatındaki yeri”** idi. Kompozisyon hâlinde yazıp getirecektik.

Herkes kendine göre birşeyler yazıp öğretmene vermişti. Bir hafta sonra, öğretmenimiz elinde bu ödevlerimiz olduğu hâlde sınıfa girdi. Belli ki, ödevlerin biri çok hoşuna gitmişti... Çünkü bunu diğerlerinden ayrı koymuş.

Ödevin sahibi arkadaşı ayağa kaldırıp dedi ki:

- Seni tebrik ederim. Konuyu çok güzel anlamışsın ve anladığını da güzel ifade etmişsin.

Sonra bu ödevi bizzat kendisi sınıfa okudu. Kompozisyonun sonu şöyle bitiyordu: **“Paranın yeri ceptir, kalb değil... Parayı, cep yerine kalbimize koyarsak, yanlış yere koymuş oluruz. Bu ise fayda yerine zarar getirir. Saraydaki o güzelim halıların ortasına çöp bidonunu dökmeye benzer.”**

Okuması bittikten sonra, öğretmenimiz bu arkadaşına sordu:

- Bu söz gelişigüzel söylenmiş bir söz değildir. Uzun tecrübe ve bilgi birikiminin ifadesidir. Bunu nereden yazdın?

- **Öğretmenim, ödevimi yaparken dedem yanıma gelip, ne yaptığımı sordu. Ben de anlattım. Bunun üzerine;** “Sizin yaşınız daha genç, paranın yerini tam bilemezsiniz. Ben söylüyeyim de sen yaz!” **dedi. Sonra o söyledi, ben yazdım...**

- Evlâdım; bu tespit, söyleyenin tecrübesinin yanında, ayrıca irfan sahibi, gönül ehli bir zat olduğunu gösteriyor. Dedenin kıymetini bil ve istifade etmekten geri kalma!

O zamanlar öğretmenimizin bu ödevine niçin bu kadar önem verdiğini pek anlayamamıştık. Aradan yıllar geçip hayatın içine dalınca, daha iyi anlıyor insan konunun önemini...

Bugün çektiğimiz sıkıntıların altında, hep parayı yanlış yere koymak yatmıyor mu?

Paranın yerini bilmek herkesin bildiği bir konu olmamakla beraber, aynı zamanda bunu uygulamak da çok zor bir meseledir. Çok kimse sorduğunuz zaman, “Paranın kalbde ne işi var, tabii ki cebime koyuyorum!” der. Belki de öyle yaptığını zanneder kendince... Ancak, yaptıklarına baktığınızda hiç de öyle olmadığını açık bir şekilde görürsünüz.

Peki parayı cebe değil de kalbe koyarsak ne olur? Maksat para olmuş olur... Maksat para olunca ne olur? Bunun cevabını dört asır önce **İmam-ı Rabbanî** hazretleri kısa ve öz olarak şöyle ifade etmiş: **“Kişinin maksadı neyse mabudu o olur.”**

İnsanın maksadı neyse taptığı odur. Eğer Allahı unutmuş, hep para için koşuyorsa, o, artık paraya tapıyor, demektir. Bütün ömrü ve hayali bir araba almaktan ibaret ise onun tanrısı da araba olur.

Eğer gayesi, maksadı cenab-ı Hak ise, para bir vasıta ise onun mabudu Allah'tır. Artık onun her şeyi, her işi ahiret olur; evi, arabası, parası ise ahiret için birer vasıta...

Bütün mesele niçin yaşadığımızı, yaptığımız bir işi niçin yaptığımızı iyi tahlil edebilmektir. Kısacası mabudu iyi seçmektir.

Yönü ahirete dönük olan, her işinde **“Niçin”** sorusunu sorar kendine. Yönü dünyaya dönük olan da, **“Nasıl”** sorusunu sorar. “Nasıl daha çok kazanabilirim, nasıl daha çok zengin olabilirim?” sorularının cevabını arar durur. Bunda sınır yoktur. Dünyanın tamamını elde etse, bu defa da yıldızlara göz diker. Bu doyumsuzluğa en güzel fren **“Niçin”** sorusudur. Bu soru insana, maksadı, niyeti hatırlatır.

Niyet çok önemlidir. Yapılan iş, Allah için çalışmak, Allah için kazanmak, Allah için sarfetmek şeklinde olursa, kıymetlidir, faydalıdır. Yoksa tapuları biriktirmek, insanlara kibirlenmek için yapılırsa hamallık olur.

Bu da akıl kârı değildir. “Bir insanın dünyada yaşamaktan maksadı, gayesi, sadece para kazanmaksa, onun kıymeti helâya bıraktığı kadardır.” buyurulmuştur. Nitekim Peygamberimiz buyuruyor ki: “**Paraya, altına ve gümüşe tapana Allah lânet etsin!**”

Para sevgisi, dünya sevgisi, bütün kötülüklerin, bütün fenalıkların başıdır. Felâketlerin giriş kapısı dünya sevgisidir...

Eğer para cebe değil kalbe konulursa, paranın tuzağına düşer insan... Bu tuzağa düşen de iflah olmaz. Çünkü, parada sevgi yoktur, parada şefkat yoktur, parada merhamet yoktur. Kısacası kontrolsüz para bir canavardır. İşte Amerika... Orada merhametin, sevginin zerresi yok, hayat dolara endeksli... Sadece parası olan, insan muamelesi görür.

Para kalbe değil de cebe konursa, arkasından sevgi gelir, şefkat gelir, merhamet gelir, gözyaşı gelir. Böyle olunca Allahü teâlâ o parayı, ona hizmetçi yapar; sonsuz ahiret hayatını elde etmede vasıta kılar.

Bütün arzumuz da zaten bu değil mi?

Bardak boş kalmaz!

4 TEMMUZ 1998 CUMARTESİ

Görünüşte basit gibi de görünse bazı olaylar iz bırakıyor hafızada... Fizik öğretmenimiz birgün derse girdiğinde çantasından çıkardığı su bardağını masanın üzerine koymuştu. Biz bardağı ne yapacak diye merakla beklerken, defteri imzaladıktan sonra boş bardağı gösterip sordu:

- **Çocuklar bu gördüğünüz bardak dolu mu, boş mu?**

Biz hep bir ağızdan bağırдық:

- Boş öğretmenim!

- **Bilemediniz çocuklar, hiçbir şey boş kalmaz. Şu anda bardak hava ile dolu. Su koyduğunuz zaman da hava çıkar su ile dolar!...**

Bu fizik kuralı sadece madde için değil; insanın ruhî yapısı için de geçerlidir. Öyle veya böyle bir şeye inanmak zorundadır insan, boş kalamaz. Ateistler bile inançsız değildir aslında, kendilerine göre bir inançları vardır.

Bugün çekilen sıkıntıların sebebi, insanın sadece madde olarak görülmesi ve mana tarafının ihmal edilmesidir... Allahü teâlâ, insanı madde ve mana olarak dengelemiş. Bu denge bozulunca, felâketler birbirini izliyor...

Bugün, her türlü imkâna, lükse rağmen gençlik bunalımında. Bunun en ibretli örneği geçenlerde basının günlerce işlediği iki gencin intihar olayıdır. Gençlerin ölüme giderken söyledikleri sözler, yanlışlığı ortaya koyuyor fakat bunu anlayacak insan nerede? Hâlâ çare başka yerde aranıyor. İlâç yerine zehir veriliyor...

Sen, çocuğa Allaha inanmanın lüzümünü öğretmezsen, aksine bunu gericilik, yobazlık olarak empoze edersen, o da gider şeytana tapar; nasıl olsa böyle bir duruma karışan, ayıplayan da yok...

İnanma ihtiyacı, insanın yaratılışında mevcut. Bunu yok etmek veya bunun yerine başka şeyi koymak mümkün değil... Her türlü maddî imkânlarla donatılmış, lüks içinde yüzen, fakat maneviyattan uzak tutulmuş^o kolejli gençler, “Hepinizi seviyoruz, ama buraya ait değiliz” diyerek,

onbeşinci kattan merdiven boşluğuna kendilerini bıraktılar ve beton zeminde feci şekilde can verdiler. Neye böyle yaptılar, çünkü onlara buraya, bu dünyaya ait olduklarını öğretilmedi.

Onların sadece maddelerine hitap edildi... Her türlü ihtiyacı karşılandığında insanın mutlu olacağı zannedildi. Maneviyat aksesuar olarak görüldü...

Fakat bütün maddî imkânlarla, lüks dairelere rağmen onlar, huzuru terk edilmiş metruk hâldeki tarihi binada buldular!... Burada içki, fuhuş ve uyuşturucu eşliğinde ayinler düzenleyerek kedi, köpek kurban ettiler. İnanç boşluklarını böylece doldurmaya çalıştılar kendilerince. Huzuru yanlış yerde aradıklarından da, susuz olanın deniz suyu içerek daha da susadığı gibi daha çok huzursuz oldular. Neticede bu huzursuzluk onları intihara sürükledi. Biz gerçek huzurun yerini öğretemediğimiz için, birileri gerçek huzurun intiharda olduğu empoze etmişti onlara. Hem de nereden? Ta okyanus ötesindeki **ABD**'den...

Bugün dünyada yaklaşık **10 milyon** kişi şeytana tapıyor... Türkiye'de de yayılmaya başladı bu sapık inanç. Sen boşluğu doldurmazsan, birileri gelip dolduracak, bardak boş kalmaz çünkü...Ama su ile ama hava ile ama zehir ile...

Bu arada yeri gelmişken biraz da intihar üzerinde duralım. İntiharın ne olduğunu da anlatamadık toplumumuza. Anlatamadığımız bir yana filmlerde, intiharı sıkıntılardan bir kurtuluş yolu olarak gösterdik.

İntihar genelde inanç boşluğunu veya zafiyetini gösterir. Müslüman intiharı düşünmez bile. Çünkü intihar, bir çare, bir kurtuluş değil, aksine tarifi imkânsız azaplara kendini atmak, demektir. İntihar etmek, küfre yakın çok büyük günah olduğu için, ölürken dayanılmaz acılara maruz kalır. Bu acı azap sonsuz olarak devam eder. Bunu bilen intiharı nasıl düşünsün?

Bizde intihar olayları, maneviyatın zaafa uğratılmaya başladığı, Batı ile içli dışlı olduğumuz Tanzimat'tan sonra görülmeye başladı. **İntihar** kelimesi, Tanzimat'tan önce yazılan lügatlarda bile yoktu.

Dinsizliğin ve inanç zayıflığının intihar üzerindeki etkisi büyüktür. Avrupa'da, hayat standardı yüksek olan yerlerde, intihar oranı daha yüksektir. Avrupa'daki intihar oranı Türkiye'dekinden **15-20** kat daha fazladır. Meselâ **Fransa**'da 100 bin ki°iden **44**'ü intihar etmektedir. İntiharda Türkiye en alt sıralardadır. Türkiye'de de batıdan doğuya gittikçe inanç kuvvetlendiği için intihar oranı düşmektedir.

Bütün bunlar gösteriyor ki, huzursuzlukların, intiharların panzehiri sağlam bir inançtır... Gerisi havanda su döğmektir.

“Öyle idare et ki...”

11 Temmuz Cumartesi

Hz. Ömer, bir gece, kenar bir mahallede, sıkıntıda olan kimse var mı, diye kendini tanıtmadan dolaşırken, açlıktan perişan hâle düşmüş üç çocuklu dul bir kadın görür. Hemen geri dönüp, bir çuval unu sırtlayıp getirir. Kadının, “**Yazıklar olsun Ömer'e ki, bizim bu hâlimizi**

görmüyor!” sözü üzerine, “Sen durumu gidip kendisine bildirmezsen nasıl bilsin?” der. Bunun üzerine kadın, “**Madem bilmiyecekti, niçin halife oldu?”** diye cevap verir.

Bir hatıratıda geçen şu nasihat de çok ibretli: Muhterem bir zat, bir ömür harcaayıp meydana getirdiği müessesesini halefine devrederken şu nasihatte bulunuyor: “**Evlâdım; gerisi öyle veya böyle hallolur. Yalnız sen şunu hiçbir zaman unutma! Müesseseyi öyle idare et ki, kimse senin yüzünden cehenneme gitmesin!**”

Bu iki misal ve bunun gibi daha pek çok misaller, idareciliğin çok zor ve veballi bir iş olduğunu göstermektedir.

Bunun için vebalden kurtulmak ve en azından zararını azaltmak için, idarecinin şu hususlara azamî olarak dikkat etmesi gerekir:

1- İdareci, adaletle hareket etmeli, fakat merhametli olmayı, affetmeyi de elden bırakmamalıdır. Hissî davranmamalı ve sabit fikirli olmamalıdır. Her iki tarafı da dinlemeden kesinlikle karar vermemelidir.

2- Kızmamalı; sabırlı, soğukkanlı olmalıdır. Sözünü dinletebilmesi için, karşısındakini de dinlemesini bilmelidir. Personelle lâubâlî olmamalı, ciddî ve mert olmalıdır. Yapamayacağını vadetmemeli, vadettiğini de mutlaka yerine getirmelidir. Özür dileyenin özrünü makul ve münasipse kabul etmelidir. Kendisini diliyle ve hâliyle sevdirmesini bilmelidir. Kendini sevdirenin yaptıramayacağı iş yoktur.

3- Kendisini üstün görmeli, kibir ve gururdan uzak olmalıdır. Yanına gelen kim ve yaptığı iş ne olursa olsun ona saygılı davranmalıdır. Başarılarını Allahü teâlâdan; hezimetleri, başarısızlıkları da hatalarından, günahlarından bilmelidir.

4- Kısa ve net konuşmalı, sözleri başka manaya çekilmeyecek açıklıkta olmalı ve işi hiçbir zaman sürüncemede bırakmamalıdır. Verdiği işin neticesini istemeli, müessesesine sahip çıkmalıdır. Ekmek yediği kapıya nankörlük etmemeli, yoğun iş altında boğulmamalı, kendisine düşünecek zaman ayırmalıdır. İşine hâkim olmalı; iş onu değil, o işi yönlendirmelidir.

5- Hüsnuzan etmeli, elemanı hakkında hep iyi şeyler düşünmeli; ama şeytan ve nefsi de unutmamalıdır. İnsan her zaman bunların tuzağına düşebilir. Suizan etmemeli, kimseyi kötü bilmemeli, ama insanın her an hata yapabileceğini de unutmamalıdır. Hıyanete meydan vermemeli, haini affetmemelidir. Yerli yersiz merhamet maraz doğurur. Kangren olmuş uzuv koparılıp atılmazsa, bütün bedeni götürür. Sorulan her soruya, kendinin ve karşısındakinin sonunu, ahiretini düşünerek cevap vermelidir.

6- Müessesede bir eleman herhangi bir kusur işlerse, bu kusurdan doğan vebale, başındaki idareci de ortaktır. Bunun için her faaliyetten mutlaka haberdar olmalıdır. “Ben bilmiyordum, görmedim” demek, insanı vebalden kurtarmaz. Bilmiyorsan, göremiyorsan niçin idareci oldun, derler adama...

7- İdareci, maiyetindekilerden doğrudan sorumludur. İdareci olan kimsenin odasına, işi olan çekinmeden girebilmelidir. Eleman, ceketini korkudan değil, muhabbetinden iliklemelidir. Böyle durumlarda insanın

idareci olması da şart değildir. Zira bir kimse, herhangi bir arkadaşının yanına, herhangi bir iş için rahat gidemiyorsa, o kimsenin sonundan korkulur. İdareci şunu unutmamalı: Bütün idareciler bir eli boynunda bağlı olarak hesap gününe gelecekler. Hesap temiz çıkarsa, eli çözülüp cennete; kötü çıkarsa, öteki eli de bağlanıp, doğru cehenneme götürülecektir.

8- Güler yüzlü ve tatlı dilli olmalıdır. Kindar olmamalıdır. Bunları kendine prensip edinen kimsenin hâli değişir, kimsenin ayıplarını artık görmez olur; kötü niyeti acıma duygusuna, şefkate dönüşür. Hep iyilik yapmak duyguları hâsıl olur. Böylece çalışanlar arasında düşmanlıklar tamamen ortadan kalkıp, herkes birbirini sevmeye başlar.

Hadis-i şerifte şöyle buyuruldu: **“En kıymetli iki şey vardır, ondan daha kıymetlisi yoktur. Bunlardan birincisi Allahü teâlâyâ iman, diğeri de Onun kullarına faydalı olmak, insanları sevindirmektir. En kötü olan iki şeyden de birincisi, imansızlık; diğeri ise Onun kullarına zulmetmektir; onları üzme, kalblerini kırmaktır.”**

İdareci maiyetindekilere zulmediyorsa, çalıştığı müesseseye zarar veriyorsa, bu kimse iflah olmaz; hem bu dünyada hem de âhirette bunun cezasını çok feci şekilde mutlaka görür...

Değişim rüzgârının hızı

18 TEMMUZ 1998 CUMARTESİ

Görevi gereği şehirde oturan bir memur, sıcak bir yaz günü köyüne ziyarete gider. Köyün yakınında elinde tırpan, kan ter içinde ekin biçmekte olan yaşlı bir akrabasına rastlar.

- Kolay gelsin Kâzım ağa!

- **Sağ olasın Ahmet, hoş geldin.**

- Hoş bulduk. Ne yapıyorsun böyle?

- **Artık sen de şehirli olmuşsun be evlât. Görmüyor musun ne yaptığımı?**

- Çok yorgun görünüyorsun! Kaç saattir çalışıyorsun?

- **Beş saatten fazla oldu, çok yoruldu! Zor iş bu...**

- İşe biraz ara verip tırpanı bilesene!... Hem biraz dinlenirsin, hem de ekini daha rahat, daha hızlı biçersin. Ayrıca ekin biçme makineleri de var.

- **Tırpanı bileyecek zamanım yok, akşama kadar burayı bitirmem lâzım. Ben atamdan böyle gördüm, böyle yapıyorum. Daha ilerisini aklım almaz!**

Hâlbuki, tırpanı bilese akşama da kalmayacak... Hele bir de makine kullansa bir aylık harman işi yarım güne inecek...

Geçen gün de bir arkadaşı ziyaret için iş yerine gitmiştim. Baktım, herkesin önünde bilgisayar var, onun önünde yok. Masasının üzerinde kaliteli bir kurşun kalem, kalemtıraş ve silgi var. Kendisine, **“Sen hangi çağda yaşıyorsun, bu hâlin ne?”** diye takıldım.

Bana uzun uzun kurşun kalem ile yazı yazmanın faziletlerini anlattı. Baktım birşey söylemenin faydası olmayacak, konuyu başka tarafa çekip kapattım...

İşte değişime ayak uyduramayıp, yeniliklere ısrarla direnen iki örnek size...

Bazı kimseler Hz. Ali'ye gelip sorarlar:

- Çocuklarımızı babalarımızdan gördüğümüz şekilde yetiştiriyoruz.

Fakat netice alamıyoruz. Ne yapalım?

Yapılan işteki yanlışı tespit eden Hz. Ali bunlara der ki:

- Eskide ısrarlı olmayın! Zamanın şartlarına göre eğitin çocuklarınızı. Dünya işlerinde size uymazsa, siz zamana uyun!...

Eskiden gelişmeler çok yavaş seyrediyordu. Bazen asırlarca hiç ilerleme olmuyordu. Meselâ, yakın zamana kadar kullanılan kara saban, asırlarca kullanılmış. Ekini tarladan kaldırma işi de böyle... Demek ki asırlardır hiçbir değişiklik olmamış tarlayı sürme ve ekin kaldırma işinde...

Şimdi öyle mi? Teknolojik gelişmeler almış başını gidiyor. Hele son yıllarda, sanki ışık hızıyla ilerliyor teknoloji... Eskiden asırdan asıra, son zamanlarda yıldan yıla olan gelişmeler şimdi ise günlük oluyor. Değişim rüzgârının hızı artıyor her gün...

Nasıl artması ki? Dünyanın herhangi bir yerindeki bilgiye **3 saniyede** ulaşabiliyoruz bugün... 60'lı yıllarda bilgi, kendisini **40 yılda** ancak ikiye katlayabiliyordu. 70'li yıllarda bu rakam **8 yıla**, 90'lı yıllarda **4 yıla** indi. Şimdi ise **yılda iki defa** kendini ikiye katlıyor. Kuşaklar arası teknolojik iletişim koptu... Şimdi bu hıza ayak uyduranlar ayakta kalabiliyor ancak...

Bunun için bugün, beşikten mezara kadar, her an öğrenmeye, her an da bildiklerimizi unutmaya mecburuz. Bunu daha yeni öğrendim, bunu atmam, diyen kaybediyor. Teknolojiye ayak uyduramayanın, kendini yenilemeyenin ayakta kalması mümkün değil... "Ya değişim ya da yok olmak!" noktasındayız bugün...

Özellikle de idareci konumunda olup da bu yeniliklere ayak uyduramayanların işi çok zor. İdareci, eğer bu hızlı gelişmeye ayak uyduramayacağına kanaat getiriyorsa, gelişmelere mâni olmamak için arkadan gelenlere yol vermesi şarttır.

Arkadan gelene yol vermese bile, bir müddet sonra zaten dayanma gücünü kaybedecek, istemese de yol vermek zorunda kalacak. Ama bu zoraki yol verme kendisine ve arkadan gelenlere çok şey kaybettirir.

Teknolojiyi, yeni gelişmeleri takip edip, bunları hayata geçirmek, ayrıca dinimizin de bir emridir. Çünkü İslâmiyet, faydalı olan her ilmi, her gelişmeyi ve ilerlemeyi emreden bir dindir. Hatta bu çalışmalarını farz kabul eder...

Bir ülkede, teknolojinin yeni bulduğu bir alet, bir vasıta yapılmayıp, bu yüzden halk zarar görürse, o şehrin idarecilerini, mesul tutmaktadır İslâmiyet!

İslâmiyet yenilikleri yasaklamamış, sınırlamamış, ancak, bunların insanlara zulüm, işkence vasıtası yapılmasını yasaklamıştır. Bugün, her Müslümanın en son teknolojiyi yakalamak için çalışması şarttır. İmkânları nispetinde herkes bunu yapmaya çalışmaz ve gayret etmezlerse büyük günaha girmiş olurlar.

Eating, meeting, briefing...

25 Temmuz 1998

Bir zamanlar Bursa'da bir çoban varmış. Herkesin kendine göre bir sıkıntısı olur, derler ya; bunun da bir problemi varmış. Her zaman davarlarını otlattığı yerin tam ortasında, aksi mi aksi bir adamın bir tarlası varmış. Buraya kimsenin hayvanının girmesini istemezmiş bu adam. Bunu bilen çoban da, davarların buraya girmemeleri için elinden gelen gayreti gösterirmiş. Fakat hayvan bu ya, bir fırsatını bulur, dalarmış tarlaya...

Bunu gören tarla sahibi de gelir, olmadık hakaretlerde bulunur, zaman zaman da dövermiş çobanı... Artık zavallının korkulu rüyası hâline gelmiş bu tarla...

Birgün oradan zamanın padişahı, maiyeti ile beraber geçiyormuş. Çobanın yanına uğramış... Çobanı çok sevdiği için de ayrılırken sormuş:

- Benden bir dileğin var mı?

- Padişahım, sopamı havaya fırlatacağım, sopa yere düşene kadar padişahlığı bana bırakmanızı istiyorum!

Padişah, çobanın teklifini kabul eder... O da hemen sopayı havaya fırlatır ve arkasından da, "**Filân yerdeki tarlayı hayvanların istifadesi için vakıf ilân ettim**" der.

Şimdi böyle bir imkânınız olsa siz ne dilekte bulunurdunuz bilemem. Fakat bana sorarsanız, "**Eş dost ziyaretlerindeki ve toplantılardaki gereksiz teşrifati, yeme içme faslını kaldırdım!**" derdim.

Yanlış anlaşılması için şimdi konuyu biraz açalım isterseniz:

Meselâ gidiyorsunuz bir dostunuzun evine... Kalacağınız süre zaten az. Çoktandır görüşmemişsiniz, hâl hatır sorup hasret gidereceksiniz. Ama mümkün mü? Daha oturur oturmaz servis telâşu başlıyor. Önce çaylar, arkasından çeşit çeşit pastalar, börekler geliyor. Ziyafete gitmediğiniz için de bunları yemede zorlanıyorsunuz. Ayıp olmasın, beğenmedi denilmesin diye kendinizi zorlayarak mecburen yiyorsunuz.

Ne kadar zorlasanız da pastaların bir kısmını yiyemiyorsunuz. Çay servisi bitince, kalan pastalar kaldırılıyor. Nereye gidiyor bunlar biliyor musunuz? Söyleyeyim, aynen çöpe... İşte size israfın âlâsı. Daha bitmedi; çay pasta servisinin arkasından meyve servisi başlıyor. Hem de çeşit çeşit... Midede her çeşite yer kalırmış, derler. Onları da midenizin bir köşesine yerleştiriyorsunuz.

Zaten o zamana kadar da gitme zamanı geliyor. Sizi de bize bekleriz, diyerek müsaade isteyip kalkıyorsunuz. Sözde sohbet etmeye, hâl hatır sormaya gelmiştiniz... Sadece; nasılsınız, iyi misiniz diye sorabiliyor; ev sahibi de, çok şükür iyiyiz, diyebiliyor... Şimdi olanları sıralayalım:

1- Zaman israfı oluyor. Dertleşip, deşarj olmak, kitap okumak gibi faydalı işlere harcanacak zamanı yeme içme mücadelesi ile geçiriyorsunuz.

2- Yapılan ikramlar çok masraflı olduğu için, maddî imkânsızlıktan kimseyi çağırılmıyorsunuz. Çağırılmadığınız için de başkasını ziyarete gidemiyorsunuz. Böylece ziyaretler, dostluklar azalıyor. Bu ziyaretlerin boşluğunu, parklarda, kırlarda, piknik yerlerinde, sahillerde doldurmaya çalışıyorsunuz. Tabii ki mümkün olmuyor...

3- İkramların birçoğu çöpe atıldığı için israf yapmış, yani haram işlemiş oluyoruz. Ayrıca zorla, yani doyduktan sonra yenildiği için de günaha giriyoruz.

İnsanların birbirlerine ikramı külfetsiz olursa, çok güzeldir. Dinimiz ikramı, hediyeleşmeyi emreder. Hadis-i şerifte, “**Sizin hayırlınız, yemek yedireninizdir.**” buyurulmuş. Fakat sıkıntıya girmemek, daha faydalı işlere mâni olmamak şartıyla tabî ki... Çünkü, dinimizde bir de şöyle bir kaide var: **Ehem mühime tercih olunur.** Yani çok önemli az önemliye tercih edilir. Ayrıca haram işlenerek, hizmet, ibadet yapılmaz.

Dinimiz, misafire hazırda ne varsa onu vermeyi, külfete girmemeyi, çeşit çeşit ve pahalı yemekler ikram etmemeyi emreder. Peygamber efendimiz, “**Külfete, sıkıntıya girmeyin!**” buyururdu. Külfet, insanları birbirinden uzaklaştırır.

Hz. Ali, yemeğe davet edilince, üç şartla kabul ederdi: Bir şey almak için çarşıya gitmeyeceksin. Evinde olanla yetineceksin. Benim yüzümden kendini, çoluk çocuğunu sıkıntıya sokmayacaksın.

Amerikalı bir devlet adamı Türkiye’ye ziyarete gelmişti. On günlük ziyaretten sonra gazeteciler sordular kendisine:

- **Türkiye’deki çalışma hayatını nasıl buldunuz?**

Üç kelime ile özetledi Türkiye’nin durumunu:

- **Eating, meeting, briefing...**

Yani yemek, toplantı, yapılacak iş hakkında bilgi verme... İş yapma yok tabî...

Bir arkadaşına sormuştum, “Ne yapıyorsunuz, nasıl gidiyor işler?” diye... O da cevap vermişti: “**Toplantılardan arta kalan vakitte iş yapmaya çalışıyoruz...**”

Adalet ve teknoloji

1 Ağustos 1998

Bir tartışma programında Osmanlı’nın yıkılış sebepleri üzerinde duruluyordu. Oturumu idare eden, konuşmacılara hep aynı soruyu soruyordu:

- **Size göre Osmanlı’nın yıkılış sebebi veya sebepleri nelerdir?**

Her konuşmacı kendine göre bir şeyler söylüyordu. Fakat bana göre tam isabet kaydedilemiyordu. Nihayet bir tanesi on ikiden vurdu... Dedi ki:

- **Osmanlı’nın yıkılış sebebi, son zamanlarda adaletin tam olarak tatbik edilmemesi ve teknolojiden uzak kalınmasıdır.**

Evet, adalet; ayakta kalabilmenin vazgeçilemez şartıdır... **Adalet mülkün temelidir.** Temel sarsıntıya uğrarsa, binanın ayakta kalması mümkün olmaz. Fakat, adaleti tatbik etmek kolay bir iş değildir. Çünkü, herkes adaletin başkasına tatbik edilmesini, kendisine dokunulmamasını ister. Adalet, herkese tatbik edildiği zaman gerçek adalet olur. Adalet, kuvvetliden yana değil de, haktan yana olursa, bir değer ifade eder...

Tarih şuna şahittir ki; adaleti hakkıyla tatbik eden cemiyetler, devletler yükselmişler; adaletin yerini zulüm aldığı zaman da o ihtişamlı devletler, medeniyetler bir anda yıkılıp gitmişlerdir. Zulüm payidar olmaz. Bizans’ın yıkılmasının sebebi nasıl zulüm ise, Fatih’in İstanbul’u almasının sebebi de

adalettir... Her şey inceldiği yerden, zulüm kalınlaştığı yerden kopar. Küfür devam edebilir, fakat, zulüm asla... Eninde sonunda zulüm sahibini yok eder. Adalet ise sahibini mamur eder. Bunun sayısız örnekleri vardır tarihte...

Fatih Sultan Muhammed Han, adalet üzerinde çok dururdu. Hocası **Akşemseddin** hazretlerinden bu konuda sık sık nasihat ister, o da her defasında şu nasihatini tekrarlardı:

“Şunu unutma! İki sınıf ilmiyle amel ederse, halk kurtulur, rahat eder. Bunlar; âlimler ve kadılardır. Eğer bu iki sınıf bozulursa, bütün halk bozulur ve ortalığı fitne, fesat kaplar. Düzen bozulur, devletin yıkılması kaçınılmaz olur.”

Zaman zaman da Hz. Ali'nin şu sözünü naklederdi:

“Adalet; halkın dirliği ve düzeni, idarecilerin ise süsü ve güzelliğidir.”

Bundan dolayıdır ki, Fatih, adalete çok önem verir; idarecilerine, kadılara adaleti eksiksiz tatbik ettirirdi. Teknolojiyi de iyi takip ederdi. Nitekim ilk defa havan topunu bulan ve toplarda soğutma sistemini geliştiren Fatih'tir. Adalet ve teknoloji varsa, böyle devlet niçin yükselmesin?

İstanbul'un fethinden sonra, Bizans zindanlarında üç papaz bulunur. Bunlar, imparatorun zulmünden korktukları için kendi istekleri ile burada kalıyorlardı. İstanbul'un fethinden sonra da, “Kendi dinimizden olan böyle zulüm yaparsa, başka dinden biri kim bilir neler yapar?” diyerek zindandan çıkmamışlardı.

Bunu öğrenen **Fatih Sultan Mehmed Han**, papazların ellerine birer serbest dolaşma kağıdı verip, onlardan, memleketin her tarafını gezip görmelerini, Osmanlı Devleti ile Bizans'ı mukayese etmelerini ister.

Papazlar, birçok şehir dolaşıtlarsa da, bir mahkemeye tesadüf edemezler. Her kasabada kadı var, fakat dava yok. Birkaç ay dolaştıktan sonra, nihayet Bursa'da bir mahkemenin olacağını haber alıp, oraya koşarlar.

Mahkemede Kadı davacıya söz verir. O da meseleyi şöyle anlatır:

“Bir hafta önce bir at satın aldım. Evime götürüp bakımını yaptım. Ancak birkaç gün sonra at rahatsızlandı. Atın daha önceden hasta olması mümkün olabileceği gibi, ben aldıktan sonra da hastalanması mümkün idi. Bundan dolayıdır ki, atı satın aldığım arkadaşına birşey diyemedim. Aramızı bulasınız diye, gelip durumu size arzetmeyi düşündüm. Ancak o gün sizi bulamadım. Siz şehir dışına gitmişsiniz. Siz geri gelmeden de at öldü. Hükmünüzü talep ederim.”

Kadı, atı satanı da suçlayamazdı. Çünkü atın durumu ortaya çıkmamıştı. Öbürü de vaktinde müracaatı yapmıştı. Tek eksik taraf; kendisinin şehirde, yani vazife yerinde bulunmamasıydı. Bunun için de atın fiyatını kendi cebinden ödeyip, davayı bitirdi kadı efendi...

Papazlar buradan ayrılarak, artık başka yere gitmek ihtiyacını duymadan doğru İstanbul'a gelir ve hemen Fatih'in huzuruna çıkıp, derler ki:

“Bundan sonra biz karar verdik, artık zindana çekilmeyeceğiz. Çünkü sizde bu adalet oldukça, dininizden olmayan Hıristiyan papazlarının dahi zulme uğramayacağına inanmış bulunuyoruz!”

Tarihte buna benzer daha nice yaşanmış olaylar vardır... İşte Osmanlı'nın kısa zamanda üç kıt'aaya hükmetmesinin sırrı burada yatıyor... Tabii ki yıkılmasının da...

“Neme gerek kardeşim!”

8 Ağustos 1998

Geçen gün alış veriş için bir mağazaya girdim. Öğle vakti olduğu için zaten ortalık yeteri kadar aydınlıktı. Güneş ışıkları mağazanın içine kadar da uzanmış hâldeydi. Mamullere bakarken tezgâhtar yanıma geldi, benimle ilgilenmeye başladı. Bir ara tavandaki flüoresan lâmbalar dikkatimi çekti; hepsi yanıyordu. Tezgâhtara dedim ki:

- Görüyorsun bunlara hiç ihtiyaç yok. Söndürseniz olmaz mı?

İsraf olmasın!

İşte tezgâhtarın cevabı:

- Boş ver abi, bizim patron çok zengindir. Böyle ufak tefek

şeylerle iflâs etmez.

Başka bir zaman da resmî bir daireye işim düşmüştü. Sırada başkaları olduğu için uygun bir yer bulup oturdum. Sıramın gelmesini bekliyorum. Bu sırada dairenin odacısı da orada oturuyordu. Vakit doldurmak için nerelisin, ne iş yapıyorsun gibilerden sorular sordum kendisine. Sonra o da bana sormaya başladı, niçin beklediğimi, ne işim olduğunu...

Kısaca gelişimin sebebini anlattım. Adam dikkatlice beni süzdü:

- Beyim sana bir şey söyleyeyim mi? Sen boşuna bekliyorsun.

Bizim müdür para almadan senin bu işini görmez.

Adam ciddî bir ifade ile durumu anlatınca, hemen bir kat altta bulunan başka bir kısmın müdürü olan arkadaşım hatırıma geldi. Odacının sözüne uyup, boşuna beklemeden alt kata indim. Hoşbeşten sonra yardımcı olması için durumu anlattım kendisine. Arkadaşım ne dese beğenirsiniz? Aynen şöyle dedi:

- Odacı doğru söylemiş. Benim de yapacağım bir şey yok. Gidip rica etsem, senin, arkadaşım olduğuna inanmaz, benim de kendisi gibi para aldığımı zanneder. Kişi başkasını kendisi gibi bilir.

Arkadaşıma sordum:

- Sen bunu gereken yerlere niçin bildirmiyorsun? Olanlara niçin seyirci kalıyorsun?

- Neme lâzım. Bildirip de dertsiz başımı derde mi sokayım?

Şurada emekliliğime 3-5 sene kaldı. Bu yaştan sonra sağda solda sürüneyim mi? Onun arkası kuvvetli. Çok kimse onunla uğraştı; fakat kimse netice alamadı. Olan onunla uğraşana oldu. Devleti, vatandaşı kurtarmak bana mı kaldı? Sana tavsiyem şunu bunu araya sokacağım diye uğraşma. O odacı onun adamıdır, sana işaret vermiş, fakat sen anlamamışsın. Git onunla pazarlığını yap, evraklarını ona ver, dediği günde de gel al!

İşte size iki yaşanmış örnek! Biri özel sektörden, diğeri devlet sektöründen... Hâlimiz bu...

“Tarih tekerrürden ibarettir!” diye boşuna söylememişler. Ders alınmazsa, aynı şeyler tekrar eder durur... Örnek mi istiyorsunuz? İşte size tarihten ibretli bir örnek:

Birgün cihan padişahı **Kanunî Sultan Süleyman Han**, aynı zamanda süt kardeşi olan evliyanın büyüklerinden **Yahya Efendi** hazretlerine bir mektup göndererek şunu sorar: “Ağabey! Sen ilâhî sırlara vâkıfsın, bilirsin. Kerem eyle de bize geleceğimizin ne olacağını haber ver! Neslimiz kesilip yok olacak mı? Yok olacaksa, bu hangi sebepten olacak?”

Mektubu okuyan **Yahya Efendi** hazretleri eline kâğıt kalem alıp; **“Kardeşim, neme gerek!”** diye iri harflerle yazıp Kanunî’ye gönderir.

Kanunî, Yahya Efendiden gelen mektubu okuduğunda; “Böyle önemli bir konuda nasıl ilgisiz kalabilir, nasıl böyle cevap verir?” diye hayretler içinde kalır. İşin aslını öğrenmek için hemen kalkıp, Yahya Efendinin Beşiktaş’taki dergâhına gelerek der ki:

- Ağabey! Ne olur gizlemeyip, suâlime cevap veriniz! Biz de ona göre hareket edelim.

Yahya Efendi bunun üzerine tebessüm ederek cevap verir:

- **Biz cevap verdik. Bu sözümüzü anlayamamanıza şaşarız.**

- Nasıl?

- **Ülkende haksızlık, adam kayırma, rüşvet yayılırsa; işitenler de, “Neme gerek!” derse ve onu önlemeye çalışmazlarsa; sonra koyunu kurt değil de çoban yerse; bilenler de bunu söylemeyip gizlerse; fakirlerin, muhtaçların, gariplerin feryadı göklere çıkıp, bunları taşlardan başkası işitmezse; işte o zaman felâket başlar... Neslinin, devletin yok olması o zaman mukadder olur...**

Yahya Efendinin sözleri aynen vuku buldu. Neticede, altı asırlık devlet bu sebeplerden yıkıldı, yok oldu...

Ne demiş şair: **“Sahipsiz vatanın batması haktır, sen sahip çıkarsan bu vatan batmayacaktır!”**

Batı'nın ikiyüzlülüğü

15 Ağustos 1998

Kapitalist Batı'nın bugünkü ilâhı, mabudu, her şeyi paradır, menfaattir. Aslında geçmişte de pek farklı değildi. Batı'da menfaat her şeyin üzerindedir. Para kutsaldır onların gözünde...

Menfaatin dışındaki bütün kavramların hiçbir değeri yoktur. Başta, dillerinden hiç düşürmedikleri demokrasi olmak üzere, insan hakları, kadın hakları, hayvan hakları, çevrecilik, velhâsıl aklınıza ne geliyorsa hepsi göstermeliktir. Bunları gayelerine ulaşmada birer paravan olarak kullanırlar. İstismarda üzerlerine yoktur.

En çok istismar ettikleri de kadın konusudur... Aslında, kadın hakları savunuculuğu altında, kadınlara en büyük zulmü kendileri yapıyorlar. Fakat bunu öyle bir kılıfa sokuyorlar ki, zulüm altında inim inim inleyen kadınlar bile bunun farkına varamıyorlar. Az da olsa bunun farkına varan kültürlü

kadınlar çıkmış Batı'da... Fakat bunlar istisna kabilinden olduğu için neticeyi değiştirememişler...

Batılı kadınların acınacak hâllerini yine Batılı olan bir kadından dinleyelim. Fransa'nın meşhur şairi **Madam Mardirous**, Müslüman kadınlara bakınız nasıl sesleniyor:

“İçinde bulunduğunuz nimetin kıymetini biliniz!... Burada kadına hürriyet adı altında yapılan işkenceleri bilemezsiniz siz. Ah, şu omuzumda hıçkırarak ağlamış kızların adedini bir bilseniz... Kulaklarım, kızların çok feci, kalbleri yakan bağırırları ile dolu... Evet, ışıklar ve çiçeklerle dolu bir baloya girebilmek, çok tatlı gibi görünür. Kadınlara verilen bir hak gibi sunulur. Aslında buralar, kadınların sömürüldüğü, erkeklere sunulduğu, şehvetlerin tatmin edildiği yerler... Türk erkeklerine sesleniyorum: Kadınlarınıza, kızlarınıza bunları anlatın! Sakın bu yapılanların kadınlara iyilik olarak yapıldığını zannetmesinler! Bunların sadece ve sadece kadını istismar için yapıldığını bilsinler, sakın bunlara özenmesinler!”

Şimdi de size, Avrupa'nın kadınlar hakkındaki atasözlerini sunacağım. Malûm olduğu üzere, atasözleri belli bir şahsın düşünce yapısını değil, o toplumun ortak düşünce yapısını gösterir. Atasözleri bir kültürün aynasıdır. Toplumların hayat felsefesi, en kestirmeden atasözlerinde saklıdır.

Aşağıdaki atasözleri, Fransız yazar **Quitard**'ın **“Proverbes sur les femmes”** kitabından alınmıştır:

- * Şeytanın yapamadığını kadın yapar.
- * Kadın, erkeği tuzağa düşüren bir örümcektir.
- * Kadının vücudunun üstündeki baş, şeytan kafasıdır.
- * Karısı olanın arısı var demektir; onu devamlı sokar.
- * Kadın zarurî bir baş belâsıdır.
- * Kadın takvim gibidir, sadece bir yıl işe yarar.
- * Erkek kadın için değil, kadın erkek için yaratılmıştır.
- * Kadın dili kesilse bile susmaz.
- * İyi kadın kafası olmayan kadındır.
- * Kadın dövülür, fakat öldürülmez.
- * Horozun karşısında tavuk ötmemelidir.

Şimdi Avrupa'nın anlı şanlı kadın hakları savunucularına ve bizdeki temsilcileri olan feministlere sormak lâzım: Kadının şeytandan daha kötü olduğunu, baş belâsı olduğunu, belli bir süre sonra değiştirilmesinin gerekli olduğunu, kadını dövmenin tabii bir şey olduğunu ve benzeri konuları savunmak mıdır kadın hakları?

Kadını bu derece aşağı gören ve ona, ihtiyaç için alınıp satılan herhangi bir eşya muamelesi yapan toplumların kadın hakları savunuculuğuna soyunmaları ne derece inandırıcı olur?

Feminist kadınlar, televizyon, gazete ve dergiler vasıtasıyla, kadını erkeğe köle yapan İslâmiyetle savaşıacaklarını söylüyorlar.

Zavallılar, Müslümanlıkta kadını aşağılamanın, onu ezmenin, sömürmenin yasak olduğunu bilmiyorlar. Kültürümüzden, dinimizden uzak yetiştikleri için, âlemlere rahmet olarak gönderilen sevgili Peygamberimizin

kadınlar hakkında buyurdıkları mübarek sözleri nereden bilecekler?
Peygamber efendimizin bu hususta buyurduğu sözlerden birkaçı şöyle:

“Cennet anaların ayağı altındadır.”

“Ahirette, kocası tarafından dövülen kadının davacısı ben olacağım.”

“Müslümanların en iyisi, hanımına karşı iyi ve faydalı olandır.”

“Kadınlarınıza eziyet etmeyiniz! Onlar Allahü teâlânın emanetleridir. Onlara yumuşak olunuz, iyilik ediniz!”

Şimdi feministlere şunu söylemek lâzım: Siz yanlış yere savaş açmışsınız. Eğer davanızda samimî iseniz, sizleri sömüren, iki bine iki kala bile her türlü menfaatinde sizleri istismar eden Batı'ya savaş açmalıydınız! Gelin inat etmeyin, zararın neresinden dönülürse kârdır. Bu savaş kararınızı bir daha gözden geçirin!...

Vermeye alışmak

21 Ağustos 1998

Geçmiş senelerin birinde köye gitmiştim. Evin bahçesinde dolaşırken, birkaç tane tavuk gördüm. Anneme sordum:

- Maşallah tavukların pek şirinmiş, yumurtluyorlar mı bari?

- **Sorma evlâdım, sadece biri her gün yumurtluyordu; 15 gündür o da yumurtlamaz oldu.**

Ertesi gün yine bahçeyi dolaşıyordum. Baktım, annemin, yumurtlamıyor dediği tavuk, kenardaki taşların arasından geliyor. Nereden geldiğini merak ederek, o tarafa gidip baktım. Bir de ne göreyim? Kuytu bir yerde, 15 tane yumurta, toplu olarak duruyor.

Hemen gidip, anneme haber verdim. Beraberce yumurtaları almaya gittik. Bizim, yumurtalara yaklaştığımızı gören tavuk, hızla yanımıza geldi. Öyle bir gıdıklamaya başladı ki, hatta üzerimize saldırmaya bile teşebbüs etti. Zar zor yumurtaları alıp, oradan uzaklaştık.

Eve geldikten biraz sonra, iki yaşlı amca ziyaretime gelmişti. Bunlardan birisi köyümüzün en cimrisi olarak bilinirdi. Hoşbeşten sonra, cimri olmayana dönüp, bu yumurta hâdisesini anlattım. Sonunda da, yumurtaları, tavuğun niçin vermek istemediğini sordum. Şöyle cevap verdi:

- **Önceleri, tavuk, her gün altından, yumurtalar tek tek alındığı için vermeye alışmıştı. Daha sonra her gün alınmadığı için vermeyi unuttu. Bunun için de vermek zor geldi. Ayrıca yumurtalar biriktiği için, onlara karşı sevgi hâsıl oldu. Biriken bir şeyi vermek kolay değildir. Bu sana bir ders olsun. Fazla mal biriktirme! Vermeyi unutma!**

Ben cevap vermeye yeltenince, diğer yaşlı amca söze katıldı: - Evlâdım, sen üzerine alınma; aslında sözü sana değil, bana... Ama ne yapayım, elimde değil... En küçük bir şeyi bile veremiyorum. Sanki canımı isteseler, bunu vermek malımı vermekten daha kolay gelecek. Cimriliğin kötülüğünü ben de biliyorum, fakat kurtulamıyorum.

Cimri olanı, “Bundan kurtulmanın yolu yok mu?” diye sormuştu o zaman...

Hâlbuki, dinimiz her şeyin çaresini bildirmiş. Yeter ki, insan, hastalığını bilip kurtulmak istesin. İşte kitaplarda bildirilen cimrilikten kurtulma yollarından bazıları:

Az da olsa her gün birşey verip, insan, kendisini vermeye alıştırmalı... Bilhassa çocukları, daha küçük yaşta iken vermeye alıştırmak şarttır. Yaş dalın eğilmesi kolay olur; kartlaştıktan sonra eğmek ise çok zor olur.

Cimrilikten kurtulup cömert olmak için, cimriliğin dünya ve ahiretteki zararlarını, cömertliğin de faydalarını iyi bilmek ve inanmak gerekir. Allahın sevgili kulu olmak bile cömert olmaya bağlıdır. Cömert olmayan evliya olamaz. Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Allahın evliyası, cömertlik ve güzel ahlâk üzere yaratılmıştır. Allah dostları, çok namaz kıldığı, çok oruç tuttuğu için değil, cömertlik ve halka nasihat etmeleri sebebiyle cennete girer.)

Allahü teâlâ; **(İbrahim [aleyhisselâm] cömert olduğu için, dost edindim.)** buyuruyor. Paraya, mala, mülke düşkünlük, insanı cimri yapar. Hadis-i şeriflerde, ("Hakkımın zerresinden vazgeçmem!" **demek, cimrilik için kâfidir.**), **(Kaybettiği dünyalığa üzülen, cehenneme yaklaşmış olur.)** buyuruldu.

Eceline üç gün kaldığını bilse, cimriye mal vermek zor gelir. Kimi çok zengindir, hiç kimsesi yoktur, yaşlanmıştır, öldükten sonra malının başkasına kalacağını da bilir. Buna rağmen, sırf mala olan sevgisinden dolayı, zekât vermez; hastalansa doktora gitmez, birkaç ilâç almakla yetinir. Hatta kendi malını yemeye bile korkar.

Mal; yılan gibidir; içinde hem zehir ve hem de ilâç vardır. Malı kullanmayı bilmek gerekir. Yani biz malı kullanmalıyız, mal bizi değil... Cimrilik, verilmesi gerekeni vermemektir. Meselâ yemeği olanın, aç komşusuna vermemesi, cimrilik olur.

Cimriliğin, diğer kötü huylarda olduğu gibi; ihlâs noksanlığı ve iman ile ilgisi vardır. Cimrinin Allaha tevekkülü tam değildir, rızkından endişe eder. Bunun için azla yetinmez, yağmadıkça rahat edemez. Hâlbuki, kanaat ve sabır, insanı cimrilikten kurtarır. Aza kanaat etmeyen çoğu bulamaz. Hadis-i şerifte, **(Allahın ihsan ettiği az rızka kanaat eden mümin, kurtuluşa ermiştir.)** buyuruldu.

Cömert olanın imanla gitmesi kolay olur. Cömertlik kâfirin bile imana gelmesine sebep olur. İslâm büyükleri, **"Cimri olan Müslümanın imansız gitmesinden korkular. Cömert olan kâfirin de imanla gitmesi umulur."** buyurdular.

Gazaba uğramış şehir

22 Ağustos 1998

Önümüzdeki Pazartesi, **Pompei**'nin yok oluşunun 1919. yıl dönümü. Sorsalar, **"Pompei size neyi hatırlatır?"** diye, çoğumuz, "İtalya'da Napoli şehri yakınlarında antik bir şehirdir." deriz. Bu tarif yanlış değil, fakat eksik... **Pompei**, Allahü teâlânın gazabına uğramış bir şehirdir. Hafızamıza da böyle yerleşmesi lâzım. Batı kaynaklarında da bu yönü ile meşhurdur.

Tarih boyunca; azgınlıklarından dolayı gazaba uğramış şehir, millet aslında sadece bundan ibaret değil. Azgınlıklar zirveye ulaştınca, böyle musibetler çok gelmiş milletlerin başına...

“Allahü teâlâ imhal eder; fakat ihmal etmez.” Yani yapılan azgınlıkların cezasını vermeyi geciktirir; fakat cezalarını vermeyi ihmal etmez.

Yapılan kazılardan anlaşıldığına göre; zenginliğin, ihtiyaçsızlığın akıl almaz boyutlara yükseldiği Pompei şehri; görünce, insanların utancından yüzünü kapatacağı, gözlerini yumacağı bir eğlence pazarı hâline gelmişti. Fuhuş, ahlâksızlık, hayvanları bile utandıracak durumdaydı. İnsanlardaki utanma duygusu tamamen dumura uğramıştı.

Düşünemeyen, tasavvur edilemeyen ahlâksızlıkların yapıldığı bu şehir, önce şiddetli bir deprem geçirdi. Bu ikaza rağmen, eğlence adı altında yapılan türlü ahlâksızlıklarda bir azalma görülmedi. Nihayet Vezüv yanardağı, 79 yılı Ağustosunun 24'ünde büyük bir gürültüyle patladı.

Kimsenin farkında olmadığı bir sırada havadan kızgın taşlar, kaya parçaları ve kızgın lâv yağmaya başladı. Bunlardan hemen hemen kurtulmak mümkün olmuyordu. Halkın çoğu o anda ne hâldeyse, o şekilde ölmüştü.

Bulunan iskeletlerin durumlarından, çoğunun sokak ortasında homoseksüellik, zina gibi çirkin işler yaparlarken kızgın lâv yığınlarının altında, o hâlde iken öldükleri anlaşılmaktadır.

Facia şöyle gelişti: Önce gök gürültüsüne benzer bir uğultu işitildi. Çok geçmeden toprak müthiş bir sarsıntıyla sallanmaya başladı. Arkasından şiddetli bir patlama sesi ile şehrin üzerine kızgın lâv akmaya başladı. Bu durumda ilk akla gelen, hızla kaçıp buradan uzaklaşmaktı... Ama ne mümkün, sanki onları arkalarından takip eden, 15 metre yüksekliğindeki kızgın çamur selleri, insanları yakalayıp yutuyordu. Bununla da kalmıyor, önüne ne gelirse, evleri, ağaçları bir anda yok ediyordu.

Püsküren lâvlar kısa zamanda 15 km'lik bir alanı kapladı. Kızgın çamur selinden az da olsa kurtulanlar, bu defa da etrafa yayılan zehirli gazların etkisiyle ölüyordu.

Halk; kaçarken, yükte hafif pahada kıymetli eşyalarını yanlarına almayı da ihmal etmiyorlardı. Fakat birkaç adım gidince, o taparcasına değer verdikleri mücevherlerle lâv altında kül oluyorlardı.

Ağustosun 24'ünde püsküren lâvlar 25'inde de devam etti. Denizin üzerini yoğun bir kara bulut tabakası kapladı. Ancak üçüncü gün gelen kuvvetli bir rüzgâr ile ortalık aydınlandı. Bütün alan bembeyaz örtüyle örtülmüş, koca bir şehir yeryüzünden silinmiş, metrelerce lâv yığınları arasında yok olup gitmişti.

1711 yılında tesadüfen fark edilen bu antik şehrin ancak dörtte üçü, 1955 yılında ortaya çıkartılabildiği. Pompei antik şehrini gezenler, asırlar önceki durumu olduğu gibi görebilmektedirler.

İtalya'nın başlıca turistik merkezi olan bu antik şehrin yakınında bulunan **Capri** ve **Ischia** adaları, bugün de eğlence ve fuhuş merkezidir. Burada daha önce yaşayanların başlarına gelenleri bildikleri hâlde, uzaktan

burayı seyrederek, eğlencelerine devam edebiliyorlar. Çünkü bunlar bakıyorlar, fakat göremiyorlar. Bekara suresinde böyle kimseler için, “**Artık bunlar kördür, görmezler!**” buyurulmaktadır.

Zamanımızın insanları da Pompei halkı yolunda hızla ilerlemektedir. Her gün yeni yeni rezaletler ortaya çıkmakta; en mahrem şeylerden olan doğum ve gerdek gecelerini, internette canlı olarak vermek, önemli görev sayılmaktadır.

Bütün bu olanlar, insanın maneviyattan uzaklaşıp, kendi başına bırakıldığında neler yapabileceğini açık şekilde göstermektedir. Çünkü insan, bedeninin yapısı bakımından hayvanlara, ruhu tarafından meleklerle benzetilmektedir. Ruh tarafı zayıflar ve beden tarafı kuvvetlenirse, hayvanlara yaklaşır. Hayvanlar gibi sadece yerler içerler ve çiftleşirler...

İnsan, bununla yetinmeyip, ruhunu tamamen bırakır ve sadece bedenini, nefsinin düşünüp, şehvetinin peşinde koşarsa, hayvanlardan da aşağı olur. Allahü teâlâ, Kur'an-ı kerimde, “**Hatta onlar, hayvanlardan daha aşağıdırlar.**” buyurarak, böyle kimseleri haber vermektedir.

Vay hâlimize!

28 Ağustos 1998

Öğrencilik yıllarımda, yaz tatillerinde, çeşitli yerlerde çalışırdım. Yine bir yaz tatilinde **Akçakoca, Dadalı** köyü yol sapağında bulunan benzinlikte çalışıyorum. Burası Ereğli Demir Çelik Fabrikası'nın güzergâhında olduğu için, müşterilerimizin çoğu demir taşıyan kamyon şoförleri olurdu.

Bunlardan biri de Salih amca idi. Hoş sohbet biriydi. Birgün, yüklü kamyonu ile pompanın yanına komyonu çekip, “**Evlât, ful yap! Ben bir çay içip geleyim!**” dedi.

Kamyonunun deposunu doldurup, başka vasıtalarla ilgilenmeye başladım. Bir ara baktım, bizim Salih amca, mazotun parasını vermeden kaptırılmış gidiyor. Arkasından seslendim, fakat duyuramadım.

İki gün sonra yine geleceği için de fazla üzerinde durmadım. Aradan 2-3 saat geçmişti ki, bir de ne göreyim? Salih amca 20 tonluk kamyonu ile benzinliğe girmiyor mu? Kan ter içinde arabadan indi. Mazot parası için bu kadar yolu tepip, geri geleceğine ihtimal vermediğim için sordum:

- Salih amca, hayırdır inşallah, arıza falan mı oldu?

- **Ne arızası evlâdım, mazot parasını vermeyi unutmuşum; onu vermeye geldim.**

- Şu sıcakta, bunun için, bu kadar yoldan dönülür mü Salih amca? Nasıl olsa iki gün sonra yine geleceksin, o zaman verirdin. Bak buna üzüldüm...

Benim bu sözüm üzerine, aradan otuz sene geçtiği hâlde unutamadığım, hepimize ders olacak şu sözleri söyledi:

- **Buradan ayrıldıktan yarım saat sonra, parayı vermediğim hatırıma geldi. Önce senin gibi düşündüm, dönüşte veririm, dedim. Fakat içim rahat değildi. Yarım saat bunun muhasebesini yaptım; sonunda geri dönmeye karar verdim.**

Evlâdım, bu mesele karşılıklı itimada giren bir husus değildir. Neden diyecek olursan; birincisi, yolculuk hâli bu... Gidip de

dönmemek var bu işin içinde. Yarına çıkmaya garantimiz var mı? Ahirette, “Geri dönüp vermen mümkün iken niçin dönmedin?” diye hesap sorulduğunda, ne cevap vereceğim?

İkincisi, biliyorum, akşam sen hesap vereceksin. Açığın çıktığında, patronun sana bağırıp çağırarak, belki de “Çaldın!” diye seni işten atacak. O zaman, ben senin hakkını nasıl ödeyeceğim? İşten ayrılacağı için, belki de seninle görüşüp helâlleşmemiz de mümkün olmayacak... Bütün bu sebepler, geri dönmem için yetmez mi?

Sustum, cevap veremedim. Ama bu sözler, silinemeyecek şekilde hafızamda yer etmişti. 15-16 yaşında, doğruyu eğriden ayırma dönemindeki bir genç için, çok önemli sözlerdi bunlar...

Ne zaman, kul hakkı ile ilgili bir mesele ile karşılaşsam, hep bu Salih amca gelir aklıma... Keşke hepimizin böyle bir Salih amca hatırası olsa!... Öldüyse Allah gani gani rahmet eylesin. Sağ ise, Allahü teâlâ iki dünya saadeti versin.

Şöyle topluma bakıyorum da, böyle Salih amcalar neredeyse kalmadı bugün... Alışverişlerde, herkes, birbirini nasıl aldatabileceğinin peşinde... Borcunuzu ödeyip de senedinizi geri almayı mı unuttunuz? Bakıyorsunuz, üç ay sonra kapınıza haciz memuru dayanmış... Dedikodu, gıybet zaten günlük konuşma hâlini almış... Eskilerin rüyasına bile giren **“Hak geçer!”** korkusu çoktan unutulmuş...

Şimdi işitiyoruz, adam, “İhtiyacım var!” diyerek, borç para alıp, borsaya yatırıyor. Ödeme imkânı olduğu hâlde, geç ödemek, başkasının sırtından para kazanmak uyanıklık sayılıyor. Hâlbuki dinimiz, aldığı borcu ödeme imkânı olduğu hâlde ödemeyene, uyurken de günah yazılacağını bildiriyor.

Din ile ilgisi olmayan kimselerden, dinî konularda hassasiyet zaten beklenmez. Fakat, son zamanlarda, inançlı kimselere de bu hastalık bulaştı.

Yıllarca, çeşitli vesilelerle, hepimizin duyduğu şu hadis-i şerif ve daha niceleri bilinirken, kul hakkına nasıl önem verilmez, akıl alacak gibi değil:

“İflâs etmiş şu kimsedir ki; kıyamet günü namazları, oruçları ve zekâtı ile gelir. Fakat, kimine sövmüştür, kiminin malını almıştır, kiminin kanını akıtmıştır, kimini dövmüştür. Hepsine bunun sevaplarından verilir. Haklarını ödemededen önce sevapları biterse, hak sahiplerinin günahları alınarak, buna yüklenir. Sonra cehenneme atılır.”

On dört asır önce Peygamberimiz bugünleri haber vermiş:

“Bir zaman gelecek ki, insanlar, yalnız malın, paranın gelmesini düşünüp, helâlini, haramını düşünmeyecekler.”

İnşallah bizler bunlardan olmayız; yoksa vay hâlimize!...

Başarıda tecrübenin yeri

29 Ağustos 1998

Çocuğunun yaşı ne olursa olsun, babanın gözünde, o hâlâ çocuktur ve her zaman himayeye, nasihate ihtiyacı vardır.

Geçenlerde memleketinden dönen komşumuz Ahmet amca anlattı, epeyce güldük.

Ahmet amcanın yaşı ellinin üzerinde, babasının ise seksen... Babası, her zaman olduğu gibi, bu dönüşünde de, **“Havanın sıcak olduğuna bakma, kazağını yanına al! Terli iken rüzgâra tutulursan üşütürsün. Sakın çok soğuk ve buzlu şeyler içme, hasta olursun...”** gibi nasihatlerini ihmal etmemiş.

Ahmet amca, tebessüm ederek, hafif sesle cevap vermiş:

- Babacığım, biliyorsun torun sahibi oldum, on beş yaşındaki çocuğa nasihat eder gibi konuşuyorsun!

Babası birden ciddileşir:

- **Yaşın ne olursa olsun, sen hâlâ benim gözümde on beş yaşındasın. Şunu unutma! Yaşlıların bulanık suda gördüğünü, gençler aynada bile göremezler. Bizlerin sizlere anlatabilecekleri bir şeyler her zaman vardır. Bizim anlattıklarımız daima sizin faydanızdır.**

Belki bu kadarı biraz fazla, ama yaşlıların tecrübelerine her zaman ihtiyacımızın olduğunu unutmamalıyız. Zamanımızda genç yaşlı çatışması hat safhada... Eskiden kuşaklar arası değişim bu kadar hızlı olmadığı için, çatışma da fazla olmuyordu. Şimdi öyle mi? Bilhassa teknolojik gelişmeler arayışta çok açtı. Fakat teknoloji her şey demek değildir. Hayat tecrübesi çok farklı. Okuyarak elde edilemiyor, ancak yaşamakla elde edilebiliyor.

Yaşlılarımızı, **“Bunlar çağ dışı kimseler, hiçbir işe yaramazlar!”** deyip bir kenara itmemiz çok yanlıştır. Teknolojinin dışında, onlardan öğrenebileceğimiz çok şey vardır. Yaşlılarımız da yerli yersiz her şeye müdahale etmeseler, işin orta yolu bulunmuş olacak. Şu kısma, anlayana çok şey anlatmaktadır:

Ülkenin başına yeni geçen genç hükümdar, birgün yokluktan, fakirlikten, perişan olmuş isyankâr gençleri karşısında bulur. Onlara der ki:

- **Bağırıp çağırmakla bir yere varamazsınız. Sıkıntılarınızın nasıl çözüleceğini de anlatmalısınız.**

Gençler hep bir ağızdan seslenirler:

- Sıkıntıların sebebi, bugüne kadar ülkeyi yöneten yaşlılardır. Eğer onları ortadan kaldırırsak, ülke huzura kavuşur...

Genç hükümdar, çaresiz, isteklerini kabul etmiş. Gençler hemen işe koyulmuşlar... Köşe bucak her yerde, hükümdardan daha yaşlı kimsenin kalmaması için önlerine geleni öldürmüşler.

Fakat gençlerden biri babasına kıyamamış. Onu alıp uzak bir yere götürerek saklamış. Ülkede yaşlı kalmadığına kanaat getiren gençler, hükümdarın huzuruna çıkmışlar. Genç hükümdar sormuş:

- **Benden yaşlı olan herkesi yok ettiniz mi?**

- Evet hükümdarımız.

Hükümdar gerçekten yaşlı kalıp kalmadığını öğrenmek istemiş:

- **Şimdi sahile gideceksiniz, kumdan yüz metre ip büküp getireceksiniz!**

Heyecanlı gençler sahile koşmuşlar. Fakat kumu bir türlü büküp ip hâline getirememişler. İçlerinden, babasını saklayan, bir fırsatını bulup,

gizlice babasına sormuş ipin nasıl yapılacağını. Yaşlı adam çıkış yolunu göstermiş:

- Hükümdarınıza, **“Sen, içimizde en yaşlı olanısın, en tecrübeli insansın. Bu ipin nasıl yapılacağını önce sen bize göster!”** deyin.

Sonra gelip, babasının bu fikrini kendi fikri gibi arkadaşlarına bildirmiş. Onlar da hemen hükümdarın huzuruna çıkmışlar:

- Hükümdarımız, emriniz başımızın üstüne... Ancak; içimizde en yaşlı olan sensin. Sen bu ipin bir metresinin nasıl yapılacağını bize gösterin, gerisini biz bükeriz.

Hükümdar sinsi sinsi gülmüş:

- **İçinizde bir yaşlı var. Nerede sakladınız onu, hemen getirin!**

Durum anlaşılır... Gençler, bir felâket neticesinde de olsa, tecrübenin önemini öğrenirler. Bu yaşlıyı da hükümdara danışman yapıp, memleket meselelerini hep beraber kısa zamanda hâl yoluna sokarlar.

Böylece gençler, başarısızlığı yaşlılarda aramanın yanlışlığını; tecrübenin, meseleleri çözümedeki ve başarıyı elde etmedeki önemini; ani, keskin karar vermenin zararını ve köprüleri tamamen atmanın ne gibi felâketlere sebep olacağını öğrenmiş olurlar...

Yeter ki sığınalım...

5 Eylül 1998

Allahü teâlânın 99 isminden ikisi; **“Rahman”** ve **“Rahîm”**dir. Onun merhameti sonsuzdur. Dünyada dost olsun düşman olsun, lâıyk olsun olmasın, mümin olsun kâfir olsun bütün yaratıklara rızık ve sayısız nimetler veren Odur. Kur’an-ı keriminde, insanların samimî bir şekilde kendisine sığınmaları, gerçeği öğrenmek istemeleri hâlinde yardım edeceğini, razı olduğu yola kavuşturacağını vadediyor. O vaadinden dönmez.

Bunun sayısız örnekleri vardır. İşte, “Geçmiş Günü Elerken” kitabında geçen şu çok ibretli olay, bunlardan sadece biri:

Prof. Dr. Sâmi Zan, gayet materyalist bir ortamda büyümüş. Bu minval üzere lise ve üniversite yıllarını tamamlayıp, öğretim üyesi olmuş. Hep aynı zihniyette kalmış. 1950 yılında bir rüya görmüş. Bundan sonrasını onun kendi ağzından nakledeyim. Merhum diyor ki:

“Rüyamda bana, sıkıyönetimin kalktığı gece, bir ölüm tehlikesi geçireceğim bildirildi. Her ne kadar inanmasam da, **“Ölüm”** için içine girince, rahatsız oldum. O sırada ortalıkta sıkıyönetim ilânına sebep olacak bir hâl yoktu. Hâl böyle olunca, kendi kendime telkinle, rüyanın verdiği huzursuzluktan kurtuldum.

Anatomi Kürsüsündeki öğretim üyeliğime devam ediyordum. Birgün gelip de, **“6-7 Eylül Hâdiseleri”**nin çıkışı üzerine sıkıyönetim ilân edilince, o uğursuz rüya hatırıma geldi. Ne yapsam onu zihnimden defedemiyordum. Gerçi, hâlâ hiçbir şeye inandığım yoktu, ama ölüm meselesi şakaya gelmiyordu. Üç aylık sıkıyönetim müddetinin bitmesini istemiyordum. Sonunda, bir üç ay daha uzatma oldu; rahat bir nefes aldım. Fakat bu üç ayın da sonu geldi ve sıkıyönetim uzatılmadı. Son günkü endişemin dehşetini anlatmak imkânsızdır.

Acaba ne olacaktı?... Evden endişe ile çıktım. Acaba bir trafik kazası mı olacak?... Her şeye gayet dikkat ederek Fakülteye geldim. **“Yoksa, derste mi bir şey olacak?”** diyordum; olmadı... Eve aynı endişe ve dikkatle döndüm. Yemekten sonra aynı endişe ile saatin 12 olmasını ve o günün bitmesini bekliyordum. Saatler geçmiyordu. **“İyisi mi yatağa girip yatayım da, bu kâbus bitsin!”** diye düşündüm. Bir türlü uyuyamıyordum.

Nihayet, bir ara gözüm dalmış, uyumuşum. Az sonra dehşetli bir ızdırapla uyandım. Sanki birisi kalbime bir hançer sokmuş, onu habire büküyordu. Bu dehşetli bir kalb krizi idi.

Dışarıda lâpa lâpa kar yağıyordu. Duvardaki saate baktım, on ikiye beş var. Kendimi yalın ayak, pijamalı olarak sokağa attım. Acele hastahaneye yetişmek istiyordum. Caddeden hiçbir araba geçmiyordu.

Nihayet üstü açık bir kamyon imdadıma yetişti... Hastahanedeki tam iki ay hiç kıpırdamadan yattım. Benim tıp bilgime göre; geçirdiğim kalb krizi, beni alıp götürmesi gerekirdi. Bilgilerim iflâs etmiş, ölümle burun buruna gelmişim. İşte o esnada, o ana kadar tanımadığım, inanmadığım cenab-ı Hakkı tanıdım ve Ona şöyle yalvardım:

“Ya Rabbi! Varsın, birsin, sen her şeye kadirsin! Beni şu yataktan kaldırırsan, bundan sonraki ömrümü senin yolunda sarfedeceğim!”

Duâm kabul oldu, iyileştim. Hastahanedeki taburcu olup eve giderken, mahallemizin camiine uğrayıp, imamı bize davet ettim. Eve gelince, kendisine dedim ki:

- Hoca efendi, ben çok cahilim!...

Hoca efendi, benim sözümü tamamlamama fırsat vermeden; **“Estagfirullah!”** diye itiraz etti. Bu sırada, gözlerini, duvarları çepeçevre kuşatmış olan kitaplarda gezdiriyordu. İzah ettim:

- Evet bazı şeyler biliyorum. Bilmesem, üniversitede hocalık yapamam! Fakat asıl bilmem gereken dini bilgiler itibarıyla hakikaten pek cahilim.

O gün hocayı razı ettim ve işe Kur'an-ı kerimi okumayı öğrenmekten başladık. Ondandan sonra da bulabildiğim birçok kitabı okudum. Okudukça bilgim ve heyecanım arttı. Öğrendiklerimi fırsat buldukça da talebelere aktarmaya çalışıyordum. Talebeler, dinlemeye doymuyorlardı.

Kürsüde, iki profesör vardı. İkisi de inançsızdı. Durumu fark edince, beni önce, güya ikaz edip yolumdan döndürmeye çalıştılar. Ben aldırılmayınca, işi tehdide vardırıdılar...

Aldırmadım, Rabbime verdiğim sözü tutup, yoluma devam ettim. Kısa bir müddet sonra, birisi istifa edip başımdan gitti. Bir altı ay sonra da, diğeri öldü; kürsü bana kaldı.”

Ne demişler; **“Herkesin bir hesabı var; Allahü teâlânın da bir hesabı var!”** Yeter ki biz, âcizliğimizi idrak edip, Ona sığınmasını bilelim...

“Huyum kurusun, elimde değil...”

12 Eylül 1998

Bildiğiniz hikâye: Akrep, kurbağaya dostluk teklifinde bulunur. Kurbağa, bu teklife şöyle cevap verir:

- **Benden sana bir zarar gelmez. Bunu sen de biliyorsun. Fakat bana senden bir zarar gelmeyeceğinden emin değilim.**

- Kurbağa kardeş, her ne kadar benim hainliğim, nankörlüğüm meşhur ise de, sana bir zararım olmayacak, söz veriyorum.

Kurbağa, akrebin sözlerine pek inanmasa da, gaflete düşüp, dostluk teklifini kabul eder. Birgün nehrin karşı tarafına geçmeleri gerekir. Kurbağa, akrebi ikaz eder:

- **Yolda bana bir zarar vermeyeceksen, seni sırtımda geçiririm karşıya.**

- Sana nasıl zarar verebilirim, sen ölünce ben de boğulup ölürüm kurbağa kardeş.

Tam nehrin ortasına gelince, akrep, niyetini bozarak, kuyruğunu doğrultur. Bunu farkedene kurbağa sorar:

- **Hayrola akrep kardeş?**

Akrebin cevabı tıynetine uygundur:

- **Huyum kurusun, elimde değil sokmamak...**

Ve batırır iğnesini... Helâk eder kurbağayı da, kendini de...

Batı'nın durumu farklı değil bu olaydan... Hıristiyan âlemi, Avrupa'yı medeniyet meş'alesi ile aydınlatan İslâmın ve İslâm medeniyetinin ezeli düşmanı... Hem de İslâmiyetin kendilerine hiçbir zararı olmadığı gibi, sayısız faydası olduğunu bildikleri hâlde...

Avrupa, medeniyetle, **Endülüs Müslümanları** aracılığı ile tanıştı. Batı'nın birçok yeni buluşunun temelinde hep bu medeniyet vardır. Meselâ, ateşin ve tekerleğin bulunmasından sonra, Doğu'nun en büyük buluşu olan, sıfırla tanışmamış olsaydı, Batı'nın, Orta Çağ karanlığından kurtulması mümkün değildi. Bugün matematikte kullanılan rakamlar, İslâm dünyasından geçmiştir bunlara....

Her nedense, bütün bunlara rağmen Batı, hiçbir zaman İslâma iyi gözle bakmadı. Devamlı düşman olarak gördü... Bu düşmanlığın elebaşılığını da hep İngilizler yaptı. Diğerleri ağacı kesmeyi, İngilizler ise kökünden kurutmayı hedeflediler... Bu ezeli düşmanlığın sebebini sorsak; her hâlde onlar da akrep gibi “Huyumuz kurusun, elimizde değil!**” derler.**

Bütün bunlara rağmen, Müslümanlar, soğukkanlılıklarını hep muhafaza etmişler. Zulüme zulüm ile karşılık vermemişler; kötülüğe iyilik ile mukabelede bulunmuşlar...

Onlar ise, hep kaçak güreşmişler. Meydana mertçe çıkıp savaşmamışlar. İkiyüzlülüklerini, sahtekârlıklarını hiçbir zaman ellerinden bırakmamışlar. Bunun tarihte sayısız örnekleri var. İşte size yakın tarihten bir örnek:

1932'de Avrupa'da güzellik yarışması tertiplenecekti. Tevfik Halis'e; **“Kızınız Keriman'ı güzellik yarışmasına sokacağız.”** dediklerinde; **“Bu kara kızı mı?”** diye alay etmişti teklifte bulunanlarla... Ne yapsınlar, o zamanın şartlarında ancak bu kadarını bulabilmişlerdi. Neticede, Belçika'nın Spa şehrinde yapılan dünya güzellik yarışmasında 28 ülkenin temsilcileri arasından, Keriman, dünya güzeli ilân edildi.

Halid Turhan Bey hatıralarında, **Keriman Halis Ece**'nin dünya güzeli seçilmesini şu şekilde anlatır:

Yarışma gününde jürinin önünden kızlar birer birer geçip, giyimleriyle, bakışlarıyla, tebessümleriyle puan toplamaya çalıştılar. Jüri salona geçip, puan değerlendirmesi yapmak istedi. Başkan, kürsüye geçerek şöyle konuştu:

“Sayın jüri üyeleri, bugün Avrupa'nın, Hıristiyanlığın zaferini kutluyoruz. 1400 senedir dünya üzerinde hâkimiyetini sürdüren İslâmiyet artık bitmiştir. Onu Avrupa Hıristiyanları bitirmiştir.

Müslüman kadınların temsilcisi, mayo ile aramızda... Onu kraliçe seçeceğiz. Ondan daha güzeli varmış yokmuş bu önemli değil. Bu sene güzellik kraliçesi seçmiyoruz. Bu sene Hıristiyanlığın zaferini kutluyoruz. Avrupa'nın zaferini kutluyoruz.

Bir zamanlar Fransa'da oynanan dansa müdahale eden Kanunî Sultan Süleyman'ın torunu, işte mayo ve sütyen ile önümüzdedir. Kendini bizlere beğendirmek istemektedir. Biz de, bize uyan bu kızı beğendik, Müslümanların geleceğinin böyle olması temennisiyle, Türk güzelini dünya güzeli olarak seçiyoruz.”

Bu güzellik yarışmasının maksatlı sonucu, yurt içinde de kısa zamanda yine Batı'nın el altından teşviki ile kiraz güzeli, karpuz güzeli, festival güzeli gibi yarışmalarla devam etti. Hâlâ da çoğalarak devam etmekte...

Perişanlığın sebebi

19 Eylül 1998

Geçen gün üniversiteli iki gençle şuradan buradan konuşurken, mevzu dönüp dolaşıp İslâm dünyasının bugünkü perişan hâline geldi. Konu üzerinde önce kendi aralarında bir diyalog başladı. Biri diğerine sordu:

- **Sence bu perişanlığın sebebi nedir?**

- Dış güçlerin, İslâm dünyasına binlerce ajan yerleştirip, Müslümanları birbirlerine düşürmeleri ve adamları vasıtasıyla, İslâmiyeti yanlış tanıtip, kortutarak yeni katılımlara mâni olmaları...

- **Tamam da, peki bizim İslâm âlemi olarak, hiç mi hatamız olmadı?**

Sonra bana dönüp, “**Bu konuda siz ne diyorsunuz?**” diye sordu.

Mecburen birkaç şey söylemek icap etti:

- Tabî ki hatalarımız var. Eğer olmasaydı bu hâle düşmezdik.

Gerçeğe varabilmek için kendimizi öz eleştiriye tâbi tutmamız şart. Hep başkasını suçlamakla bir yere varılamaz.

İsterseniz önce meseleyi biraz geriden ele alalım, konunun iyi anlaşılması için. İslâm tarihi incelendiği zaman görülür ki, İslâm dünyasının en kuvvetli olduğu dönem, **yedinci** ve **on altıncı** asırlar arasındır. **On yedinci** ve **on sekizinci** asır, Fetret Devri, bir bakıma ayakta kalma mücadelesinin verildiği dönem. **On dokuzuncu** ve **yirminci** yüzyıl ise,

Batı'nın üstünlüğünü mecburen kabullenme ve onların kontrolüne girme devri.

İslâm dünyasının yükselmesini, onuncu asra kadar Müslüman Araplar sağladı. On birinci asırdan itibaren, bayrağı Türkler ellerine aldı. Türkler, doğuda Bizans'ı çökerterek Viyana kapılarına kadar ilerlediler. Endülüs Devleti de Avrupa'yı batıdan sıkıştırmaya başladı. Böylece Avrupa iki güç arasında sıkıştı.

Bu kısa kaç sebebiyle, yarı vahşî bir hayat süren Avrupa, gerçek bir medeniyet ile tanıştı. Güçsüzlüklerini anladılar. Kendilerini tenkit etmeye başladılar. Bu öz eleştiri, Avrupa'nın toparlanmasına sebep oldu. Birçok buluşların, üstün başarıların kaynağında, zaten çaresizlik yatar.

Avrupalılar, Müslümanların başarısının ve kendilerinin başarısızlıklarının sebeplerini incelediler. En büyük eksiklikleri olan fen ve teknolojiyi Müslümanlardan alarak, kısa zamanda geliştirdiler. Avrupa'da böyle gelişmeler olurken, Müslüman dünyası elde edilen zaferlerin rehabetine kapıldı. Sahip olunan üstünlük sebebiyle, Avrupalıları küçümsediler. Avrupa teknolojide, buluşlarda hızla ilerlerken, Müslümanlar bu yenilikleri ciddiye bile almadılar.

Müslümanların bir dezavantajı da, zirvede olmaları... Çünkü, zirvede kalmak, zirveye çıkmaktan çok daha zordur. Zirvede rüzgârlar sert eser. Zirvenin düşmanları çoktur. Bir dezavantaj da, insanın zirveye ulaşınca, gayretinin zayıflaması... İnsan isteklerine kavuşunca, rahata düşkünlük, uyuşukluk hastalığına tutulur. Zirveye çıkmada en büyük etken olan aşk, şevk kalmaz. Makam mücadelesi ve mal mülk yarışı başlar.

Bu kural, her devirde, her medeniyet, her cemiyet, cemaat ve millet için geçerlidir. Böyle durumda, herkes, külfetsiz nimet peşine düşer. Başka bir ifadeyle, herkes birer mirasyedi olur. Herkes, geçmişteki birikimden, payına düşeceğinin peşindedir. **“Her nimet külfet karşılığıdır.”** prensibi unutulur, vermeden alan hazır yiyiciler çoğalır. Hâlbuki ayet-i kerimede, **“Bilinsin ki, insan için kendi çalışmasından başka bir şey yoktur.”** buyurulmuştur.

Bu tehlikeli hastalığa, Müslüman âlemi de maalesef yakalandı. Bunun neticesinde, devlet ricali oyun, eğlence peşine düştü. Yeniçeri, kendi vatanında, sanki bir işgalci orduydü. İki kade bir kazan kaldırdıkları için, halkın ve padişahların korkulu rüyası hâline gelmişti. Medreseler, teknolojide iki yüz yıl gerideydi. Tekkeler, tembellerin barınağı oldu. Memurluk, gizli işsizlerin sığınağı durumundaydı.

Aslında, görünüş olarak, medeniyeti zirveye çıkaran bütün müesseseler ayakta ydı. Fakat bunların gerçek temsilcileri yoktu.

Bütün bunlar, dinimizin yasakladığı şeylerdi. Zaten ne zaman insanın başına bir iş gelmişse, bunun altında mutlaka dine uymamak yatar. Hâlbuki dinimiz boş kalmayı yasaklamaktadır. Ayet-i kerimede, **“Boş kaldın mı hemen başka işe koyul!”** buyurulmaktadır. Aynı hâlde bile kalmak uygun görülmemektedir. Hadis-i şerifte de, **“Mümin gayretlidir; iki günü eşit olan zarardadır.”** buyuruldu.

Dinimizin emirlerine uyan kim olursa olsun, muvaffak olur. Avrupalılar bilmeyerek de olsa bu emre uyup; çalıştılar, çabaladılar ve neticede zirveye ulaştılar.

İşte, biraz geniş açıdan İslâm âleminin perişan hâle gelmesinin kısa hikâyesi...

Birlik ve dirlik

26 Eylül 1998

Pazar günü bir arkadaşı ziyarete gittim. Hoşbeşten sonra, hanımı ile ilgili bazı ailevî sıkıntıları olduğunu bildiğim için sordum:

- Nasıl vaziyet?

- **Bildiğin gibi!...**

- Nasıl yani?

- **Uzun uzadıya anlatmaya gerek yok. Şu kadarını söyleyeyim de, gerisini sen anla artık: Akşamın olmasını, mesainin bitmesini istemiyorum. Hiç akşam olmadan, yıllarca mesai devam edip gitse diyorum. Yine haftanın günlerinden pazar, benim korkulu rüyam... Keşke günler geçmeyip, pazar hiç gelmese diyorum... İman selâmetiyle bir an evvel dünyadan göç etmeyi arzu ediyorum...**

“Sen de amma rahatına düşkünsün!” diyerek, yarı şaka yarı ciddî bazı teselli verici şeyler söylemeye çalıştım...

Belki bu arkadaşın sıkıntısı had safhada; fakat üç aşağı beş yukarı toplumumuzun çoğunun durumu bundan pek farklı değil aslında... Çok kimse derdini anlatmadığı, hep içine attığı için, dışarıdan güllük gülistanlık gibi görünmektedir.

Bugün görülen aile yapısındaki bu çöküş, her gün artarak devam etmektedir. Memleketimizde de boşanma oranları her yıl süratle artmakta. Avrupa ve Amerika, aile üzerinde yaptıkları yanlışlığı geç de olsa farkettiler. Şimdi geriye dönüş için çareler arıyor...

Değişim üzerine seri konferanslar veren, bu konuda birçok kitabı olan araştırmacı yazar Pat Mesiti, aile üzerine bakınız ne diyor:

“Değişimden korunacak şeyler de var. Bunlardan biri ailenin yapısıdır. Bugün, bazı kimseler aile fertlerinin görev ve sorumluluklarını yeniden yorumlamak ve aile kavramını yeniden tanımlamak istiyorlar. Ailenin birliğini, gücünü yıkmakla, aile fertlerinin rollerini değiştirmek, yeniden tanımlamak eş anlamlıdır. Böyle bir davranış, toplumun yapısı bakımından çok tehlikelidir. Çünkü, aileyi parçalamak, toplumu parçalamak demektir...”

Yabancılar bile böyle söylerken, biz, hızla onların yaptığı yanlışlığın peşinden koşarak, aradaki mesafeyi bir an önce kapatmanın plânlarını yapıyoruz.

Aile yapımız bu hâle nasıl geldi ? **“Nerede birlik, orada dirlik.”** diye boşuna dememişler. Bugüne kadar bu kural hiç değişmemiş. Millet olarak, devlet olarak bir yerde birlik varsa, dirlik de olmuş. Bir devleti yıkmak isteyenler önce bu birliği yıkmışlar. Bu birliği sağlamak için de, her zaman

son sözü söyleyecek kimse lâzım. Eğer bu yoksa veya var da otoritesiz ise, birliği sağlamak mümkün değildir.

Aile fertleri toplumun en küçük yapı taşlarıdır. Nasıl bir binanın temel taşları yerinden oynatıldığında bu binanın ayakta kalması mümkün değilse; ailenin temel taşları da yerinden oynatıldığında, o ailenin ayakta kalması mümkün olmaz. Ayakta kalsa bile esas fonksiyonlarını yerine getirmesi mümkün değildir.

Eskiden aile yapımız çok kuvvetliydi. Niçin kuvvetliydi? Çünkü, ailede, **aile reisi, baba** kavramı vardı. Ailenin diğer fertleri, kadın ve çocuklar, yaptıkları her icraatı onun adına yaparlardı. Kendileri sanki ortada yoklardı. O, tartışmasız liderdi.

Aile fertleri, kötü işleri kendilerine ; iyi işleri **aile reisine** mal ederlerdi. Reis, yanlış da yapsa, doğru da yapsa, yaptığı tartışılmazdı. Çünkü evin direği kabul edilirdi. Direk yıkılınca, binanın çökeceği bilindiği için, aile fertleri bu direği korumayı kendilerine birinci vazife kabul etmişlerdi. Korumada direğin kalitesine bakılmazdı. Onun başlarında bulunması büyük nimet bilinirdi. Tartışma olmayınca da evde huzur hâkim olurdu.

Baba da, babalığını yapar, icabında kendi yemez, aile fertlerine yedirir; kendisi giymez, onları giydirdi. Gösterilen saygıyı hiçbir zaman istismar etmezdi. Aranana, özlenen de bu değil mi zaten?

Şimdi ise, "**Kadın erkek eşitliği**", "**Ekonomik özgürlük**" gibi sloganlarla bu otorite yok edildi. Baba, tabiri caiz ise, evde sadece bostan korkuluğu... Hanımı ayrı telden, çocukları ayrı telden çalıyor. Baba birşey söylemek, yaptırmak istediğinde, binbir rica ile, kenarından köşesinden ima ile maksadını ifade etmeye çalışıyor.

Aileye "**Sen**" "**Ben**" kavgası girdi. Aile reisine karşı, "**Sen öyle yaparsan, ben de şöyle yaparım. Sen onu alırsan, ben de şunu isterim...**" diklenmesi yerleşti ailede. Birçok ev, aile olmaktan çıkıp, otel hâline geldi. Fertler kendi başına buyruk oldu. Böyle olunca da huzur kalmadı. Hâlbuki, ayet-i kerimede, (**Allah, evlerinizi, sizin için bir huzur ve sükûn yeri yaptı.**) buyurulmaktadır.

Netice olarak, "**Sen**" "**Ben**" içeri, huzur dışarı... Benim için huzur önemli değil diyenler varsa, onların olsun eşitlik ve özgürlükler...

Makam insanı değiştirir

3 Ekim 1998

Bir bakanlıkta bürokrat olarak çalışmakta olan yakınını ziyaretten dönen bir arkadaşı, şaşkın hâlde başladı konuşmaya:

- **Adamın işi gücü para... Benim tanıdığım halim selim, mütevazı adam gitmiş; yerine başka biri gelmiş. Despotun biri olmuş... Bir insan bu kadar değişir mi ?**

Cevap verdim:

- **Şimdi böyle konuşması kolay. Öyle bir yere gelince, belki sen onu da sollarsın, "Bekâra karı boşamak kolay" derler.**

"**Yok yok, ben değişmem!**" dedi; fakat değişmemek çok zor... Çünkü, makam, mevki insanın huyunu değiştirir.

Dünya nimetlerinde gözü olmayan kimse, bir makama geldiğinde, bir anda, para canlısı, mal canlısı kesilir. O da pastadan pay alma peşine düşer. Eskiden yaptığı hizmetlerin meyvesini toplamak ister...

Zaten, yaratılıştan herkeste, mala, mülke, paraya düşkünlük vardır. İslâmiyet bu kötü huyun üzerini örter. Fakat yok etmez. İslâmiyete uymada gevşeklik başlayınca, örtü aralanmaya başlar. Ne kadar uzaklaşırsa da, o kadar kötü huy ortaya çıkmış olur. Hadis-i şerifte, **“Dağın yer değiştirdiğini görürseniz inanın, insanın huyunun değiştiğini görürseniz inanmayın.”** buyruldu.

Ayrıca makam, insanı **“ben bilirim”** ci yapar. Yönetici yanlış bir karar verdiyse, çevresindekiler ısrar etmeden, münasip bir şekilde bunu uyarmalıdır. Yöneticinin çevresindeki kimseler, onun her söylediğine alkış tutarlarsa, yanlış kararlarda ikaz etmezlerse, samimî olmadıkları ve menfaat için orada oldukları anlaşılır. Yanlış kararlarda aptalca ısrar etmek, aptalı akıllı yapmaz. Budalaca kararlara ses çıkarmayanlar, yöneticinin **suç ortağı** olurlar.

Çapsız yöneticiler, başarıya sahip çıkar; başarısızlığı ise astlarına fatura ederler. Bencil yönetici, zor zamanlarda **“Biz”**, ferah zamanlarda **“Ben”** der. Gerçek yönetici her zaman **“Biz”** der ve başarıyı kendine değil, ekibine mal eder.

İyi bir yönetici, kendini aradan çeker. Kim kendini aradan çekmezse, kendisine de, çevresine de sıkıntı verir. “Bensiz olmaz, bunu ancak ben yaparım” diyen, gerçek yönetici olamaz. Bundan istifade edilemez.

Bir de arzu edilen **değişmeler** vardır. Yöneticinin esas hedefi bunlar olmalıdır. Bugün başarılı olmak, yarışı kazanmak, yarınının de kazanılacağına garantisizdir. Yönetici, geleceğin programını şimdiden yapıp, korkmadan, yılmadan, her gün biraz daha hızı artırarak yarışa devam etmelidir. İleride yapacaklarını plânlamayanın geleceği olmaz. İnsanın çalışma hayatında yapabileceği en büyük hata, sürekli yanlış yapacağı korkusudur. İnsan, yönünü değiştirmedikçe, hata da yapsa istediği yere eninde sonunda varır.

Yapılabilecek büyük hatalardan biri de, kısa görüşlü olmaktır. Bugün üç para kazanmak için, yarın kazanabilecekleri milyarları göz ardı etmektir. Küçük hesaplar peşinde olmaktır. İleriyi görebilmek için de, beşikten mezara eğitim şarttır. Bunun için de; öğrenmeyi bilmek, öğrendiklerini unutabilmek, üçüncü olarak da yeniden öğrenebilmek gerekir. Başarılı olmada, ayakta kalabilmede bu üç kuralın önemi büyüktür.

Her işte kararlı olmalıdır. Kararsız insanlar; karanlık bir odada, olmayan kara kediye arayan kör adama benzer. En kötü karar, kararsızlıktan iyidir.

İyi günler vardır, kötü günler vardır. Kötü günlerde karşımıza çıkmasını istemediğimiz bir şey varsa, iyi günlerde de söylemeyelim. Bunun için de düşmanımızla sonuna kadar düşman, dostumuzla da sonuna kadar dost kalınmayacağını düşünelim. Olur ki, düşmanımız dost, dostumuz düşman olur.

Yönetici yeniliklere, faydalı değişimlere açık olmalıdır. Değişim, yeniyi hoş karşılamak, görülmemiş denenmemiş şeylere kapalı olmamaktır. Bu başlangıçta, rahatsızlık veya sancı verebilir; fakat bu geçicidir. Sporcular, idmana başlayınca zorlanırlar, yorulurlar, fakat sabredip devam ederlerse, kasları güçlenir, vücut rahatlar, zihni gelişir.

Değişime inanan başarıya doymaz. Değişimin yaşla da ilgisi yoktur. Tamamen arzuyla, istekle ilgilidir. Mühim olan değişime inanmaktır. İnanıldıktan sonra, değişim kapıları art arda kendiliğinden açılır. Yapılabilecek büyük hatalardan biri de, başarıya ulaştığını sanmaktır. Böyle bir yanlışa tutulan, daha fazla değişime ve düzeltmeye gerek duymaz, bildikleri ile yetinir. Daha iyi olmak için çalışmayan, iyi olarak da kalamaz. Vasat kalmak, başarının düşmanıdır. Başarı, varılacak son durak değildir. Bir diğer durağa sıçrama tahtasıdır.

İşte, olması gereken, arzulanan değişim bunlar... Böyle değişimlere kim ne diyebilir? Fakat bunları yapabilmek her babayiğidin harcı değil tabii ki...

İnsan kazanmanın yolu

10 Ekim 1998

Belki kitaplarını okuyunuz, konferanslarına gidenleriniz vardır içinizde az da olsa... Konferanslarının günlüğü 200 bin dolar. Katılanların payına düşen 1000 dolar. Nasreddin Hoca'nın **"Parayı veren düdüğü çalar"** kuralı da geçerli değil bu kimse için... Organizatör, konferans için en az bir sene beklemek zorunda. Bu kimse, insan yönetimi üzerine pek çok kitabı olan, Amerikalı, meşhur "İnsan yönetimi uzmanı" **Tom Peters**.

Türkiye'deki bir konferansına giden arkadaş, konuşmasını anlattı heyecanla... En çok da şu sözleri etkilemiş kendisini: **"Adam kazanmanın en önemli yöntemi, insanların hatalarını affetmektir. Hatası yoksa hata etmesine imkân vermektir... Hatta ihanet bile etse, yine affetmektir..."**

Aslında bu, Amerika'yı yeniden keşfetmek gibi bir şey... Çünkü, bu sözleri fazlasıyla Allahın Resûlü söylemiş 14 asır önce. Söylemekle de kalmamış; tatbik de etmiş... Bugün sadece söyleniyor, hakkıyla tatbik eden de yok zaten... Peygamber efendimiz insan idaresinde de zirveydi. İşte binlerce hadis-i şeriften yönetimle ilgili olanlarından bazıları:

"Faziletlerin, güzel ahlâkın en üstünü, gelmeye girmek, vermeye vermek, zulmeden, kötülük eden affetmektir."

"Kötülük yapıldığında affetmeyen idareciden Allaha sığının!"

"Bir yönetici ne kadar çok affederse, idaresi o kadar uzun ömürlü olur."

Peygamber efendimiz, eşsiz olan insan idaresi ile, Arabistan Yarımadası'ndaki sert, inatçı insanların cefalarına sabrederek, affederek onları faydalı hâle getirdi. Merhametine, affına dair binlerce örnek hâdise vardır. Yetiştirdiği eshabı da böyleydi.

Meselâ, birgün Peygamber efendimiz Hz. Ali'ye, yedi defa, **"Ya Ali! Bir kimseye iyilik etsen ve o da buna karşılık sana kötülük yapsa, ne yapardın?"** diye sordu. Hz. Ali her defasında, **"Yine iyilik ederdim."** karşılığını verdikten sonra, **"Ya Resûlallah! Siz hiç yorulmayın. O**

kimseye ben iyilik ettikçe, o da karşılığında bana kötülük yapsa, yine iyilik ederdim.” dedi. Son nefesine kadar da sözünün eri oldu. Şehadet şerbetini içmek üzere iken, son sözü **“Katilimi affettim, kendisine ceza verilmesin!”** oldu.

Aslında, un da, yağ da, şeker de bizde var. Fakat, bunları karıştırıp helva yapacak kimse yok... Amerika'dan helvacı transfer etmek için çırpınıyoruz.

Diyeceksiniz ki; aradan asırlar geçmiş, şimdi böyle hareket etmek mümkün mü? Böyle insan mı kaldı? Doğru, böyle insanlar çok azaldı; fakat yok değil... On sene önce bir arkadaş anlatmıştı:

Çalıştığı iş yerindeki şoför, şeytana uyup, müessesenin 10 bin lirasını çalmış. Hesap kapatma esnasında bu fark edilmiş. Araştırma neticesinde, şoförün aldığı anlaşılmış. Kendisi de kabul etmiş. Suç sabit olduğu için işten çıkarılmasına karar verilmiş ve tasdik için şirketin sahibine gönderilmiş. Patron, o kısmın müdürünü çağırıp sormuş:

- **Sen bu arkadaşta, “Bir sıkıntın var mı, geçim durumun nasıl?” diye hiç sordun mu? Bir defa olsun, evine misafir olarak gidip, yakinen, bir ihtiyacı olup olmadığını kontrol ettin mi?**

- Hayır efendim, bu dediklerinizin hiçbirini yapmadım.

- **O zaman suç sende. Git, kendisinden hemen özür dile! Bu kimsenin çoluk çocuğu var. Bunlar ömür boyu bu suçun ezikliği ile yaşarlar. Bu kimseyi işten atmıyorum. O aldığı on bin lirayı da helâl ediyorum. Kendisine ayrıca on bin lira da para hediye edilsin.**

Adam bir hafta sonra, kendisine verilen bu parayı geri getirerek, **“Bir haftadır, yapılan bu iyiliğin altında eziliyorum. Ne olur şu parayı alın, beni bu yükten kurtarın!”** demiş.

Tabii ki para geri alınmamış. Fakat bilinen şoför gitmiş, sanki başka bir şoför gelmiş... Çalışması, terbiyesi ile müessesenin en güvenilir elemanı olmuş. Ve sadece bir şoför değil, bir aile kurtarılmış böylece...

İyi bir yönetim için adalet kadar merhamet de önemli. Her zaman adaletle netice almak mümkün olmaz. Sırf adaletle iş gören zelil olur, sıkıntıya düşer. Çünkü hatasız insan olmaz. İşlenen suçlara hemen ceza verilseydi, dünyada bir şey yapmak mümkün olmazdı zaten...

Bu demek değildir ki, herkes affedilecek. O zaman da adalet tehlikeye girer. İnsanlar kaşarlaşır; istismarlar çoğalır. Fazla merhametten maraz doğar. Affedilecek kimse var, affedilmeyecek kimse de... İşte incelik burada, bu dengeyi iyi kurabilmekte...

Terazi olmayınca...

17 Ekim 1998

Hikâye bu ya; evvel zamanda, köyün birine bir kurt dadanmış. Gün geçmiyormuş ki, birkaç hayvanı parçalayıp telef etmesin. Köylüler bu işe bir çare bulmak için kurdu çağırıp, “Bu yaptığın nedir?” diye sormuşlar. Kurt cevap vermiş:

- **Ben bu işi zevkimden mi yapıyorum sanki? Açlıktan öleyim mi? Karnımı doyurmak için yapmak zorunda kalıyorum.**

Köylüler sormuşlar:

- Tamam da, karnını doyurmak için 3-5 hayvanı öldürmeye ne gerek var?

- **Sizinki de söz mü yani? Benim elimde terazim yok ki. Göz kararı tespit edip parçalıyorum işte.**

Köylüler bu söze cevap verememişler. Ona hak vermişler. Fakat bu işe de bir çare bulmaları lâzım... Aralarında konuşup, kurda şöyle bir teklifte bulunmuşlar:

- **Biz düşündük ki; sana günde bir buçuk okka et yeter. Sırayla, her gün bu kadar et vereceğiz; filan yerden gel al!**

Kurt da, köylüler de memnun olmuşlar bu antlaşmadan. Hemen ertesi gün, belirlenen yere et konulmaya başlanmış. Sırası gelen, söz verilen eti bırakıyormuş. Kurt da sözünde durduğu için, hayvanlar da korkusuz yaşıyorlarmış.

Aradan biraz zaman geçince, antlaşma sulandırılmış. Kurdun eti önce azaltılmış; kurt sesini çıkarmamış. Sonraları, bununla da kalınmamış; günlerce et götürün olmamış kurda. O da bakmış olacak gibi değil, böyle giderse açlıktan ölecek; çıkmış ava... Köyün kenarında otlayan merkep ile sıpasını bir çırpıda halletmiş.

Bunu haber alan köylüler ayaklanmışlar; hemen kurdu çağırıp hesap sormuşlar:

- Hani seninle antlaşma yapmıştık; hayvanlarımıza zarar vermeyecektin.

- **Bu konuda bana birşey söylemeye hakkınız olmaması lâzım. Antlaşmayı bozan sizsiniz. Neredeyse açlıktan ölecektim. Etimi azalttınız, ses çıkarmadım. Fakat daha sonra, günler geçtiği hâlde hiç et getirmediğiniz. Baktım olacak gibi değil, "Bari gidip kendi işimi kendim göreyim!" dedim. Önüme ilk çıkan merkep ile sıpasıydı, onları yedim.**

Köylüler itiraz etmişler:

- Tamam, sözlerinde haklısın, biz antlaşmaya uymadık. Ancak, bu işte sende de suç var. Seninle bir buçuk okka üzerinden anlaşmıştık. Sen gidip yüz okkalık koskoca eşeği ve sıpasını nasıl yersin?

Kurt cevap vermiş:

- **Bana göre; yediğim, hakkımdan fazla değildi. Daha önce de size söyledim. Elimde terazi olmadığı için eşeği bir, sıpasını da yarım okka kabul ettim. Böylece sözleşmenin dışına çıkmamış oldum.**

Bu cevaba ne denir? Köylüler de birbirlerine bakışmışlar, diyecek söz bulamamışlar. Zorbayı muhatap kabul edip, onunla antlaşma masasına oturan, neticesine katlanmak zorunda...

Haklıyı haksızı ayırmada terazi, yani adalet çok önemlidir. Adalet, zorbarların eline bırakılırsa, onlar, adaleti kendilerine göre, işlerine geldiği şekilde tatbik ederler. Teraziler farklı, uygulamalar farklı olunca da adaleti sağlamak mümkün olmaz. Adalet adı altında zulüm yapılır.

Her işimizde bize en güzel örnektir Resûlullahın yaptıkları... İşte adaletin tatbikinde gösterdiği emsalsiz örneklerden biri:

Peygamberimiz zamanında, zorbalıkları ile meşhur **Benî Mahzum** kabilesi vardı. Kendilerinden biri suç işlediğinde cezalandırmazlar; fakat başka kabileden ise, en ağır şekilde cezalandırırlardı.

Mekke'nin fethinden sonra da bu âdetlerine devam etmek istediler. Hırsızlık yapan Fatıma isminde bir kadının affedilmesi için, **Hz. Üsame**'den Resûlullah'a ricada bulunmasını istediler.

Resûlullah Hz. Üsame'yi çok severdi. Fakat bu ricadan, Resûlullahın hiç de memnun olmadıkları, mübarek yüzlerinden belli olmuştu. **Hz. Üsame** çok üzüldü yaptığı bu aracılıktan. Hemen özür beyan edip, mahcup hâlde dışarı çıktı.

Peygamber efendimizin hükmü üzere, kadının cezası verildi. Sonra Müslümanları Mescid-i Nebevî'ye toplayarak, hukuk tarihine altın harflerle yazılan şu hutbeyi irat buyurdu Allahın Resûlü:

“Ey eshabım! Şunu iyi bilin ki, Allahü teâlâ, eski kavimleri halkın arasında adalete riayet etmedikleri için perişan ve helâk etmiştir. Onlar, içlerinden itibarlı biri suç işlediği zaman ceza vermezlerdi; fakat zayıf biri aynı suçu işleyecek olsa, bunun hakkında tereddüt etmeden cezasını tatbik ederlerdi. Allaha yemin ederim ki, suç işleyen kızım Fatıma da olsa yine cezasını veririm!...”

“Eti de benim, kemiği de...”

24 Ekim 1998

Ziyaretine gittiğim arkadaşın öfkeli sesi, dükkânının dış kapısından bile duyuluyordu:

- Senin adam olacağın yok. Tamircinin yanına vereyim de gör gününü...

İçeri girdiğimde, bu sözleri, ortaokul ikinci sınıfa giden oğluna söylediğini gördüm. Kendisine sordum:

- Hayrola, ne bu şiddet bu celâl Ali Bey?

- Hiç sorma, bunların yedikleri önünde, yemedikleri arkalarında; buna rağmen doğru dürüst okula bile gitmiyorlar. Öğretmeni aradı, dün okula gitmemiş. Onun için kızdım. Böyle devam ederse tamircinin yanına vereceğim. Para nasıl kazanılıyormuş öğrensin.

- Ali bey, sen hangi zamanda olduğumuzu unuttun her hâlde. Sorarım sana, gözün arkada kalmadan, **“Eti senin, kemiği benim”** deyip çırak olarak verebileceğin bir yer kaldı mı? **“Eti de, kemiği de benim”** devri başladı artık. Sen 30 yıl öncesine takılıp kalmışsın.

- Neden kalmasın? Sen çok kötümserin!

- Sen kendinden pay biç. Yanında çalışan çocuklarla gereği gibi ilgilenebiliyor musun? Tabii ki ilgilenemiyorsun. Sen neysen başkaları da öyle...

Bunun üzerine arkadaş, içtenlikle sordu:

- Peki o zaman ne yapacağız?

Evet, ne yapacağız? İşte bütün mesele bu sorunun cevabını bulabilmekte ve eksiksiz tatbik edebilmekte... Eskiden, çocukların düşmanı bir ise; bugün, ben diyeyim yüz, siz deyiniz bin. Düşman çoğalınca, insan hangisiyle başa çıkacağını bilemiyor.

Bugün yapılacak ilk iş, kendi çocukluk zamanımızı bir tarafa bırakıp, bugünkü şartlara göre tedbir almak olmalı. Eskiye takılıp kalırsak, netice almamız mümkün olmaz. Dere tersine akıtılamaz. “Biz çocukken şöyleydik, böyleydik...” demek zamanı geçti artık.

15-20 yaşımızda gördük çoğumuz telefonu. Bugün çocuk internetle açıyor gözünü. Böyle bir çocuğu kendi şartlarımıza göre yetiştirmeye, çocukluğumuzdaki davranışları ondan da aynen beklemeğe kalkmak çok yanlış olur.

Eskiden çocuğu sokak, yani çevre yetiştirirdi. Şimdi ise çocuğu bozan çevre... Bunun için ne yapıp yapıp, çocuğu sokaktan kurtarmak zorundayız. Çünkü sokak, çocuğu canavarlaştırıyor. Bunun canlı misallerini her gün okuyoruz gazetelerde.

Sokak o kadar acımasız ki, yetiştirdikleri çocuklar, savunmasız bir kadına tecavüz edip, sonra da delik deşik edip öldürebiliyorlar. Şeytana tapıp, masum hayvanları boğazlayıp kanını içebiliyorlar. Kullandıkları içkinin, uyuşturucunun etkisi ile utanma duyguları yıkıldığı için, en iğrenç işleri çekinmeden yapabiliyorlar. Bunları yapanlar 15-16 yaşlarındaki çocuklar.

Eskiden, evde kendisine çok kötü muamele yapılmış olsa bile, çocuk, evi terk etmeyi düşünmezdi. Çünkü sokakta ona kucağını açacak kimse yoktu. Şimdi sokak canavarları ağızlarını açmış bekliyorlar çocukları yutmak için. Şimdi çocukları bu tehlikelerden kurtarmak için, ailelerin şu üç şeye çok dikkat etmeleri gerekiyor:

1- Çocukları, manevî değerlerden uzak bırakmayın! İnanma ihtiyacı, insanın yaratılışında vardır. Biz daha küçük yaşlarda bunu sağlamazsak, çocuk, öyle veya böyle bir yerden dolduracak bu boşluğu. Maddiyatın bunu doldurması mümkün değildir. İşte satanist çocukların durumu ortada. Her türlü imkâna rağmen tatmin olamıyorlar; şeytana tapmak suretiyle bu boşluğu doldurmaya çalışıyorlar.

2- Hoş görülü olun! Mecelle’de geçen “**Ehveni şerreyn ihtiyar olunur.**” yani, “İki kötünden, az kötü olanı tercih edilir.” kaidesi gereği, az zararlı işlerine tolerans gösterin. Örneğin, oğlunuz saçını mı uzattı; “Sen kız mısın? Konu komşuya beni rezil edeceksin!” gibi sözlerle hemen tepki göstermeyin. Bu davranışı onun dünyasına ve ahiretine bir zarar vermez. Aksi takdirde zararlı şeylere yönelebilir.

3- Yakın ilgi ve sevgiden mahrum bırakmayın! Sevgiden ilgiden mahrum çocuk, aşağılık kompleksine düşer. Kendisini dışlayan aileden, toplumdan intikam almak ister.

Netice olarak; gençleri başıboş bırakmak, bu zamanda çok risklidir. Bunun için gençleri; sıkmadan, onlara devamlı kontrol altında oldukları hissini vermeden, uzaktan takip altında tutmalıyız. Özellikle arkadaş grubuna dikkat etmeliyiz. Yanlışlarını güzellikle, ikna ederek; gerekirse sevdiği kimseleri de devreye sokarak düzeltmeliyiz. Şiddet ve yoğun baskı zamanı değil... Devir sevgi, şefkat devri...

Çocuğun; ailesine ve topluma faydalı hâlde yetişmesi için, beden ve ruh sağlığının yerinde olması lâzımdır. Maalesef ruh sağlığını çok ihmal

ediyoruz. Bugün beden sağlığı ve öğrenimine verdiğimiz önemin dörtte birini çocuğun ruh sağlığına versek, mesele halledilmiş olacak.

Duvardaki aba ve çarık

31 Ekim 1998

Makam, mevki, mal, mülk, zenginlik... Allahü teâlânın insanlara verdiği güzel nimetlerdir. Aynı zamanda bir imtihan vasıtasıdır bunlar. Nimet sahibi kimseler, önceki hâllerini unutup kibir ve gurura kapılırlarsa, imtihanı kaybederler. Bunun sonucu olarak da, hem dünyaları, hem de ahiretleri perişan olur. “**Kestane kabuğundan çıkmış; kabuğunu beğenmemiş**”, “**Sonradan görme**” gibi, bu tür insanlar için söylenmiş güzel sözler vardır dilimizde.

Kişi, geçmişini unutmadan, sonradan kendisine verilen bu nimetlerden dolayı kibirlenmez ve bunların kıymetini bilerek yerinde kullanırsa, katlanarak çoğalır onlar... Tarihte çoktur bunların örnekleri. Bununla ilgili olarak, **Mesnevî**'sinde ibretli bir olay anlatır **Mevlânâ** hazretleri:

Bir av seferinde, mert ve cesur bir köy delikanlısı olan Ayaz'la tanışır **Sultan Mahmut**. Ayaz, hâl ve hareketleriyle çok memnun eder kendisini. Bunun için alıp saraya getirir onu.

Saray elbiselerini giyince, Ayaz'ın ilk işi, köyden getirdiği çarığını ve koyun postundan yapılmış abasını, sarayın bahçesinde kuytu bir yerde, küçük bir kulübe yaptırıp, asmak olur.

Kısa zamanda saraya intibak eder Ayaz. Konuşmaları, teklifleri ile Sultanın sohbet arkadaşı olur. Sonra, üçüncü vezir, ikinci vezir derken birinci vezirliğe kadar yükselir.

Ayaz'ın kısa zamanda birinci vezir rütbesine yükselmesini kıskanan hasetçiler, Sultanın huzuruna çıkarak derler ki:

- Ayaz her gün kulübesine girip çıkıyor. Kapısını da iyice kilitleyor. Buraya kıymetli mücevherler, altınlar dolduruyor. Devletin malını, orada kendisi için biriktiriyor.

Sultan Mahmut, onlara şöyle cevap verir:

- **Madem öyle, bu geceden tezi yok, kulübesinin kapısını kırıp, içeri girin! İçeride ne kadar altın, mücevher bulursanız sizin olsun!**

Gece yarısı, hasetçiler, kokmuş ayranın içine üşüşen hamam böcekleri gibi hücum ederler kulübeye. Fakat büyük bir hayal kırıklığına uğrarlar. Çünkü, ortalıkta hiçbir şey göremezler. İçeride sadece, duvarda koyun postundan bir kepenek ile bir çarığın asılı olduğunu görürler.

Bu sırada, içlerinden birisi atılır:

- **Bunlar perdedir. Aldatmacadır. Altınları mutlaka yere gömmüştür. Hemen kazma ve kürek getirip, yeri kazalım.**

Derhal kazma ve kürek getirilir. Kulübenin her tarafını, büyük bir heyecan içinde kazmaya başlarlar. Altın, mücevher bulma ümidiyle, her tarafı delik deşik ederler. Fakat aradan saatler geçmesine rağmen, ortada hiçbir mücevher görülmez. Zaman geçtikçe, ümitleri de azalmaya başlar. Nihayet bir şey bulamayacaklarını anlayınca, büyük bir üzüntü ile kazdıkları

çukurları doldururlar. Sabah olunca da, mahcubiyet içinde huzuruna çıktıklarında, Sultan sorar:

- **Bulduğunuz altınları nereye sakladınız? Altınları alıp, bu kadar üzülmeniz niye?**

Sultanın kinayeli konuştuğunu anlarlar hasetçiler:

- Biz kabahatimizi biliyoruz. Pişman olduk. Bize ne ceza verseniz yeridir. Çünkü biz bunu hakettik.

Bunun üzerine Sultan, Ayaz'ı çağırıp, durumu anlattıktan sonra der ki:

- Hükmü sana bırakıyorum. Ne istersen yap!

- **Sultanım, kabahat benimdir. Bunların affını istiyorum. Eğer ben kulübenin kapısına kilit takmasaydım, gizli gizli buraya girmeseydim, bunlar şüphelenmeyecekler ve kötü zanda bulunmayacaklardı.**

- Peki oraya her gün girip çıkmanın sebebi neydi?

- **Sultanım! Biliyorsunuz benim aslım bellidir. Sayenizde, rüyamda bile göremeyeceğim birçok rütbeye, nimetlere kavuştum. Bunlara dalıp, aslımı unuturum, kibir ve gurura kapılırdım diye, köyden geldiğimde üzerimde bulunan, abamı ve çarıklarımı duvara asmıştım. Her girişimde, onlara bakıp, kendi kendime; "Makam, mal mülk aslını unutturmasın!" diyorum.**

Ayaz gibi, her nimet sahibinin, zaman zaman eski hâlini düşünmesinde veya doğduğu, büyüdüğü mekânları ziyaret edip, mevcut durumu ile geçmişini karşılaştırmasında büyük fayda olsa gerek... Çünkü geriye bakmayan ileriye göremez. Zamanla insan, bir emanetçi durumda olduğunu unutup, makamı, malı kendinden ayrılması mümkün olmayan bir parça zanneder. İşte böyle bir düşünce, felâket olarak insana yeter de artar bile... Kişi bu düşünceden kurtulmadıkça iflâh olamaz...

Kullanım talimatına uyulmazsa

7 Kasım

1998

Seksenli yıllarda buzdolabım bozulmuştu. Dolap çalışıyor, fakat soğutmuyordu. Evin yakınında, servis yetkisi olmayan bir buzdolabı tamircisi vardı. "Şimdi servisini çağırırsam, kimbilir ne zaman gelecek? Komşuya söyleyeyim de gelip baksın. Tanıdık olduğu için de daha az para alır. En azından aldatmaz." diye düşündüm.

Gidip çağırdım kendisini. Dolaba baktı. "**Abi, bunun buzluğu delinmiş; değişmesi lâzım. Dışarıya 30 bine değiştiriyoruz; sen yabancı değilsin, 25 bin ver yeter!**" dedi. Ben de, "**Peki**" deyip parasını verdim. Gelip değiştirdi. Bu arada elektrik bağlantılarını yanlış yapmış. Fişi prize takınca da olan oldu... Güzelim dolabın motoru da gitti.

Arkadaşın biri, "**Tanıtim broşüründe, 'Yetkili servisten başkasına baktırmayınız!' yazmıyor mu? Rastgele öyle tamirci çağrılır mı? Yetkili servisini çağır, ona yaptır. Yetkisiz komşunu çağırmaya devam edersen, daha çok masraf açar sana!**" dedi.

Düşündüm, dediği doğru... Servisini çağırdım. Gelip baktıklarında, **“Abi, bunun borusunda küçük bir delik varmış. Bunun için soğutmamış. Bu borunun fiyatı da sadece iki bin lira. Motora yazık olmuş.”** dediler. Kullanım talimatının dışına çıkmamanın ceremesi çok pahalıya mal oldu bana. Sağlam buzluğun gittiğine mi, yoksa motorun yandığine mı yanayım?

Günümüzde çok oluyor. İthal bir cihazı tamir ettirmek için **Avrupa**'dan, gerekiyorsa **Amerika**'dan eleman getirtiliyor. Niye? Çünkü bu cihazı imal eden onlar. Dolayısıyla nereden arıza yapar, nasıl tamir edilir, en iyi onlar bilir. Bütün cihazların kutusunda kullanım talimatnamesi var. Cihaz sahibi buna uygun hareket ederse, cihaz daha verimli, daha uzun ömürlü olur.

Bunun gibi insan bedeni de binlerce sistemden müteşekkil akıl almaz bir cihazdır. Bedenden de en iyi şekilde istifade edebilmek, sağlığını koruyabilmek için, tarifnamesine uygun kullanılması şarttır. Bu bedenin yaratıcısı olan, cenab-ı Hak, peygamberler vasıtası ile kullanma tarifnamesini bildirmiş. İnsan buna uymayıp, kendi tarifname yapmaya kalkışır, işler karışır. Allahü teâlâ, insanın, beden ve ruhen sağlam kalabilmesi için, ölçüler bildirmiş, sınırlar koymuş. Bu sınırı aşarsanız, insanın felâketi olur, demiş. Ama dinleyen kim? Tarifnameye uygun kullanılmadığında, sınır aşıldığında neler oluyor neler? İşte size tipik bir örnek:

1950'li yıllarda, porno yayınların, müstehcenliğin çok yaygın olduğu İsveç'te, bilim adamları, sosyologlar toplanıp bir rapor hazırlamışlar. Raporlarında da, **“Bu zararlı furyadan kurtulabilmek için, bunları serbest bırakalım; bu bir hevestir, yasağa karşı bir tepkidir. Piyasa belli bir doyuma ulaştıktan sonra, bunun zararlı bir şey olduğunu herkes anlar ve kendiliğinden ortadan kalkar bu tehlike.”** diye belirtmişler.

Bunun üzerine, **İsveç Parlamentosu**, cinsel özgürlüğü kısıtlayan bütün yasaları ortadan kaldırmış bir çırpıda. Peki bu serbestliğin neticesinde ne oldu? Aksine, piyasa doymak bilmedi. Bu furya hergün hızını daha da artırarak ilerledi. Normal ilişkilerin yanında her türlü sapık ilişkiler boy göstermeye başladı. Bununla da kalmadı; arkasından alkolizm ve uyuşturucu müptelâsı furyası başladı. Bu sapıklıklar tabii bir hâl aldı. Böyle olmayanlar ayıplanmaya, aşağılanmaya başlandı. (Bunun tipik örnekleri bizde de görülmeye başlandı son zamanlarda. Geçenlerde, bakire olduğu için bir bakanımız, günlerce basında ve televizyonlarda mizah konusu yapıldı. Hakaretlere uğradı. Bu büyük suçundan (!) dolayı neredeyse bir dövmedikleri kaldı.)

Artık iş çığırından çıkmıştı İsveç'te. Birtakım ruh ve sinir hastalarının yaşadığı, intihar olaylarının en önde olduğu bir ülke oldu İsveç. Mutluluk için yaptıkları yanlış tedavi sonunda, İsveç; **alkol ve uyuşturucu müptelâsı, ruhen tükenmiş bunak, melânkolik, şizofren insanlarla dolu mutsuzluk ülkesi oldu.**

Aile hayatı yok oldu. Aile şirket hâline dönüştü. Karı koca arasındaki aşk ve muhabbetten eser kalmadı. İsveç, **“Açık hava akıl ve ruh**

hastalıkları hastanesine” dönüştü. Yalnız İsveç mi? Hayır. Bu bulaşıcı ruh hastalığı, kısa zamanda, diğer Avrupa ülkelerine, Amerika’ya da yayıldı.

Bütün bunlar niçin oldu? **İsveç**, İnsan tabiatını zorladı. İnsan neslinin devamı için zorunlu olan kadın erkek ilişkisindeki sınırı kaldırdı. Hâlbuki sınırsızlık hayvanlara mahsustur. Çünkü hayvanlar, ihtiyacını gördükten sonra durmasını bilirler. Aşırılık olmaz onlarda. Allahü teâlâ onları öyle yaratmış. İnsana cinsel özgürlük vermek, onları hayvan yerine koymak olur.

Batı, düz yoldan giden insanları, uçuruma yuvarladı. Uçuruma giden insanın helâk olmadan duramayacağını hesaba katmadı. Yaraticının, insanın beden ve ruhen sağlıklı olabilmesi için bildirdiği kuralları hiçe saydı. Her türlü aşırılığı ve sapıklığı doğru kabul etti. Yanlış tedavi uyguladı. İnsana ilâç yerine zehir şırınga etti. Neticesinde de insanlar, insanlıktan çıktı...

Sevgide sınır aşılınca...

13 Kasım 1998

Televizyonlarda, gazetelerde her gün seyrediyoruz, okuyoruz bu tür aşırılıkları. Konserde, bir genç kız ayağa kalkıp, kendini paralarcasına bağırıyor sahnedeki şarkıcıya: **“Sen benim her şeyimsin!”**, **“Canım sana feda olsun!”**, **“Sensiz yaşamak bana haram!”**, **“Kurban olayım sana!”** vs. Ayrıca, ayılıp bayılanlar da cabası... Hâlbuki, kurban sadece Allah için olunur; can sadece Allah için feda edilir.

Bir insanın birine hayranlık duyması, onu sevmesi anormal bir şey değil. Burada önemli olan, dozu iyi ayarlayabilmek. Fanatikliğe kaçmamak lâzım. Her sevginin bir sınırı vardır. Allah sevgisi, peygamber sevgisi, evliya sevgisi, ana baba sevgisi, evlât sevgisi, karı koca sevgisi... Fakat bunların sınırları, alanları farklı. Sınırı iyi ayarlanamazsa, Hristiyanların sevgide ileri gidip Hz. İsa’yı ilâhlaştırdıkları gibi, tapınmaya kadar yol bulur her sevgi...

Bütün işlerde olduğu gibi, sevgide de orta yolda bulunmak şarttır. Bu yol, insanı gerçeğe götürür. Orta yolda olmak, kişinin izzet ve şerefini artırır. Aşırılıklar ise bunlardan mahrum bırakır insanı.

Her alanda aşırılıklardan kaçmak gerekir. Mal mülk edinmede, sporda, sanatta, bilimde, cinsellikte... Çoğu zaman artık bu aşırılıklar tapma, tapınma noktasına geldi günümüzde. Bir nevi ayin yapma, manevî boşluğu doldurma şekline dönüştü. Çünkü insanın yaratılışında inanma arzusu vardır. Bu arzuya kavuşamazsa, boşluk içinde hisseder insan kendini. İşte bu boşluğu sözde doldurmak için bu tür aşırılıklara, fanatikliğe yönelir insanoğlu. Gerçek inanca kavuşamadıkça da, kendini bunlardan kurtarmak mümkün olmaz.

İnsanın nihaî maksadı ne ise, onun ilâhı odur. Bir kimsenin maksadı, mal, mülk kazanmak ise, bunun için her şeyi mubah görüyorsa; bu kimsenin ilâhı mal, mülk olur. Yine bir kimsenin bütün maksadı bir sanatçıyı görmek, onu dinlemek ise, bu normal sevgi olmaz; ona tapma noktasına varır.

Dinimiz, dünya lezzetlerini yasak etmedi. Bunların azgınca, taşkınca, zararlı olarak kullanılmasını yasak etti. Eğer ölçü iyi ayarlanamazsa, cahiliye zamanındaki ile şimdiki tapmalar arasında pek fark kalmaz. Fark sadece şekilde, tapınılan şeylerde olur. Eskiden put denilince, taştan, tahtadan yapılanlar akla gelirdi. Yani somut hâldeydi; bugün ise soyut hâlde geldi.

Cahiliye zamanında, puta tapan müşriklerin en çok korktukları, yeni gelen dinin, putlarına zarar vermesiydi. Bunun için Peygamber efendimize, “Bizim putlarımıza karışma da ne yaparsan yap!” diyorlardı.

Günümüzde yaygın olan gizli putperestler de aynı gayret içinde. “Benim putuma, malıma mülküme, hayranıma karışmayın da siz ne yaparsanız yapın.” düşüncesindedir.

Müşrikler, mabutlarını boynuna asarak; “Sen bize, benim Rabbim bana şah damarımdan daha yakındır, diyorsun. İşte benim Rabbim boynumda. Herkes görüyor. Senin Rabbin hani? Onu da görelim. Görülmeyen şey Rab olur mu?” derlerdi Peygamberimize.

Bugün de, mabudunu boynuna asan tıpkı o müşrik gibi, dinin karşısına çıkıp itiraz ediyor çokları. Kiminin nefsi, şehveti; kiminin de dünya hırsı, mabudu olarak boynuna asılmış vaziyette dolaşmakta. Fakat soyut olduğu için biz görmüyoruz.

Cahiliye zamanında olduğu gibi, bugün de, fanatiğin gizli mabuduna birşey söylediğin zaman, çılgına dönüyor; en yıkını bile olsa onu çekinmeden öldürebiliyor.

Zamanımızda, insanın manevî yönden kendini tatmin etmesi, oldukça değişik şekillerde tezahür edebiliyor. Çoğu kimseler konser esnasında öyle bir kendilerinden geçiyorlar ki, bu bir nevi ayine dönüşüyor. Fakat bunlar yaptıklarının farkına bile varmayabiliyorlar. Bunun için yaptıklarının ayinle ilgisinin olmadığını zannederler. Çünkü, bu ayinleri törpülenmiş, yumuşatılmıştır.

İşte bütün bunlardan kurtulmak; orta yolda olmakla, aşırılıklardan kaçınmakla mümkündür. Uçlarda olmak, insanın dünyada ve ahirette rahat etmesi için gösterilmiş yoldan ayrılmak olur.

Orta yolda bulunabilmek ise, dinimizin çizdiği sınırlar içinde kalmakla mümkündür. Çünkü cenab-ı Hak dünya ve ahiret huzurunu bu sınırlar içinde yaratmıştır. Bunun dışında huzur aramak, seraptan su beklemek olur.

İnsanı tanımak kolay değil

14 Kasım 1998

Bu hafta, önce bir gazetede manşetten verilen bir haberin özetini, arkasından da bununla ilgili bazı gerçekleri sunmak istiyorum sizlere.

“Henüz 2,5 ay olmuştu düğün olalı. Evliliğin uyum içinde yürümesi için, bir senelik flört devresinden sonra, birbirlerini severek evlenmişlerdi. Fakat birkaç gün sonra dayağa dönüşmüştü bu sevgi...”

Genç kadın hiç sesini çıkarmıyordu, belki düzeldi diye. Bir keresinde, kızını, morarmış gözleri, çizik içindeki kolları, berelenmiş vücuduyla

karşısında görünce, annesi dayanamamış, karakola şikâyet etmişti damadını.

Bir hafta önce, yine yediği feci bir dayak sonrasında, baba evine sığınmıştı genç kadın.

Üç gün sonra damat, kayın pederinin kapısını çalıp, eşini dışarı çağırdı. Bir süre konuştular kapı önünde. Eşi geri dönmeyi kabul etmedi. İyice yılmıştı; bir de karnındaki bebeğine bir şey olacak diye korkuyordu.

“Hayır” cevabını alan erkek, genç kadını kolundan tuttuğu gibi sürükleye sürükleye arabaya götürüp bindirdi. Yolda tartışmaya, kavgaya devam ettiler.

Birkaç kilometre gittikten sonra, yediği yumruklardan korunmaya çalışan genç kadın, can havli ile kapıyı açtı. Kocasını, yavaşlattı arabayı. Arabanın yavaşlamasından yararlanan kadın, kendini attı arabadan, kaçacaktı aklı sıra.

Bu sırada karşı yönden gelen bir araç, olanca hızıyla çarptı genç kadına. Olay yerinde can verdi. Bebeği de... Yaşama “Merhaba” diyemeden, anne sevgisi tadamadan...”

Aile, temeli olmayan sunî bir sevgi üzerine kurulursa, olacağı bu... Haberi manşetten veren; her fırsatta, klâsik usulü yani ailelerin de devreye girip araştırılarak yapılan evlilikleri kötüleyen ve flört ederek, belli bir deneme süresinden sonra evlenmeyi savunan bir gazete... Şimdi de yıllarca savunduğu fikri yalanlayan haberi manşetten veriyor... Gelinlik fotoğrafının altına da, “**Severek evlenmişlerdi**” yazmış. Bu nasıl sevgiyse...

Ananevî evlilik usulünün aleyhinde olanlar, ya bu evliliğin ne olduğu bilmiyorlar veya art niyetliler. Zannediyorlar ki, bu usulde gençler birbirlerini görmeyecek, tanımayacak ve söz hakları da olmayacak... Hâlbuki evlenecek gençlerin birbirlerini iyice görmesini, hatta makul ölçülerde konuşmalarını tavsiye buyurmuş Peygamber efendimiz. Burada önemli olan, ailelerin tamamen devre dışı bırakılmaması... Tabî ki nihaî kararı verecek olan gençlerdir.

Evlenmek, yuva kurmak, insan hayatını değiştiren, ömrün dönüm noktasını teşkil eden bir olay... Yanlış bir tercih, yukarıdaki haberde olduğu gibi, dünyasını karartır insanın. Onun için, dış görünüşe bakıp karar vermek, yanlır çoğu zaman insanı.

“Gençler önceden görüşür ve flört ederse, birbirini yakından tanıma imkânları olur. Eğer huyları, anlayışları farklı ise, evlenmeden önce daha işin başındayken, işi bitirmiş olurlar.” iddiası da çok yanlış.

TeCrübeler hiç de böyle olmadığını gösteriyor. En çok boşanma, flörtsüz evliliğin yapılmadığı Batı ülkelerinde olmaktadır bugün.

İki taraf da, tanışma devresinde, birbirlerine hoş görünmek için beraber buldukları zamanlarda, gayet toleranslı davranıp, kötü huylarını birbirlerine hissettirmemeye çalışır, birbirlerini yanılırlar. Ancak evlendikten sonra anlaşılır gerçek durum. Fakat iş işten geçmiş olur o zaman. Bunun için, evlenilecek kimselerin gerçek hâlleri, evlenilmeden önce öğrenilmelidir.

Bu da ancak; tecrübeli kimselerin araştırmasıyla, o kimselerin evveliyatını iyi bilen, güvenilir kimselere sormakla olur.

Ayrıca, bekârken çok kimseyle görüşen, çok kimseyle eğlenen erkek ve kızda, evlendikten sonra da çok kimseyle görüşme arzusu devam eder. Bir kişiye bağlı kalmak, zamanla onu sıkımsaya başlar; değişiklik arayışına girer. Bunun sonucunda da, her gün gazetelerde boy boy resimlerini gördüğümüz cinayetler meydana gelir. Yüzlerce aile perişan olmaktadır bu yüzden. Bir anlık gaflet, değişiklik arzusu, kişilerin hem dünya, hem de ahiretlerini karartır...

Bunlar belki manasız gelir çok gence. Çünkü gönlünü kaptırana verilecek nasihat, ona deli saçması gibi gelir. Onun için Peygamber efendimiz, "**Sevgi, insanı sağır ve kör eder.**" buyurmuştur.

Sağıra ne anlatsanız duymaz. Görmeyen bir kimse, ne yapsanız görmez. Bu bakımdan ileri görüşlü, tecrübeli ana babanın, akrabasının tavsiyelerine kulak vermeli! Ana baba, oğlunun veya kızının evleneceği kişiye, evlâtlarının gözü ile bakmaz. Acı tecrübelerin verdiği dersle bakar. Ana baba sadece görünüşe değil, perdenin arkasına da bakar. Çünkü gerçeği görmeye mâni olur perde...

Şecaat arz ederken...

21 Kasım 1998

Geçen gün otobüste iki bayanın konuşmasına kulak misafiri oldum. TV programlarından bahsediyorlardı. Biri diğerine sordu:

- Dün akşamki TV haberlerini izledin mi? Bir şehit erimizin cenaze merasimi vardı. Baktım, cenaze sahipleri hiç bağırp çağırıyor. Sanki öldüğüne memnun olmuş gibi sakin bir hâlleri vardı. Garibime gitti. Üvey çocukları mıdır, nedir?

Diğeri cevap verdi:

- İzledim, izledim. Dikkat ettiysen cenaze sahipleri, üstelik mutaassıp insanlardı. Güzelim, artık insanlarda merhamet de kalmadı. Ne kadar ayıp değil mi? Geçen yıl oğlu vefat ettiğinde, teyzem, on beş gün durmadan ağlamıştı; bağırp çağırmasından günlerce uyuyamamıştık...

Ne demişler; "**Merd-i Kıbtî şecaat arz ederken sirkatini söyler.**"

Zavallılar, şecaatlerini söylerken, cehaletlerini ortaya koyuyorlar. Ne bilsinler yapılması gerekenin bu olduğunu ve dinimizin böyle emrettiğini... Çünkü her akşam haberlerde, cenaze merasimlerinde, vefat edenin yakınlarının ortalığı birbirine kattıklarını görüyorlar. Bu durum artık cenaze merasiminin vazgeçilmez bir parçasıydı sanki... Bunun aksi yapıldığında, cenaze merasimi eksik yapılmış oluyor bunlara göre.

Yalnız bu konuda değil, hemen hemen her konuda, TV'ler toplumu öylesine yanlış yönlendiriyor ki; yapılmaması gereken bir şey, yapılması lâzımmış zannediliyor. Doğru ile yanlışlar iyice karıştı. Kültür seviyesi de gün geçtikçe düştüğü için, neyin doğru, neyin yanlış olduğunu ayırt edebilen gün geçtikçe azalmakta artık.

Hâlbuki cenaze merasimi, dinî bir merasimdir. Dolayısıyla dinin bildirdiği ölçüler içinde yapılır. Dinimiz ise bağırp çağırmanın günah

olduğunu bildirmektedir. Çünkü, yapılan hareket Allahü teâlâyâ isyan oluyor.

İmanın altı şartından biri de **“Kaza ve kadere iman”**dır. Başa gelen her şey Allahtandır. Bağırıp çağırmak, kaza ve kadere razı olmamanın alâmetidir. Ölen, ister trafik kazasında, ister çatışmada, isterse yatağında ölmüş olsun, hep Allahın takdîri ile ölmektedir. Ölen, kendisine tayin edilen süre dolduğu için buradan ayrılmakta. **“Ecel geldi cihane, baş ağrısı bahane.”** Bunların hepsi birer sebeptir.

Cenaze yakını sesi çıktığı kadar bağırıyor: **“Bu genç yaşta bizi bırakıp nereye gidiyorsun?...”** Sanki o, kendi isteği ile gidiyor.

Müslüman, her işinde, Peygamberimizin bildirdiği dinin emir ve yasaklarına göre hareket etmek zorundadır. Hadis-i şerifte, **“Bir yakını ölünce, saçını başını yolandan, yüksek sesle ağlayandan, bağırıp çağırandan, dövünenden uzağım!”** buyurulmaktadır.

Allahü teâlâdan gelen belâlara, musibetlere sabretmek çok sevaptır. Günahlara kefarettir. Sabredilmezse, bunlardan mahrum kalınır. Nitekim, hadis-i şerifte, **“Bir musibet başa geldiğinde, dövünmek, sevabı giderir.”** buyuruldu.

O hâlde canımız, ciğerimiz olan evlâdımız geri dönmek üzere aramızdan ayrılırken, hiçbir şey olmamış gibi mi hareket edeceğiz? Bu mümkün mü? Tabii ki mümkün değil. Üzülmemek, ağlamamak insanın elinde değil. Dinimiz insana yapamayacağı şeyi zaten yüklemez.

Ağlayacağız, üzüleceğiz; fakat bu, dinimizin bildirdiği ölçüler içinde olacak. Dinimizde her şeyin ölçüsü bildirilmiştir.

Peygamber efendimiz, oğlu İbrahim küçük yaşta vefat edince, çok üzümlü sessizce ağladı. Sonra da, sessizce, bağırıp çağırmadan ağlamanın, dinimizce bir mahzuru olmadığını bildirdi.

Gelelim şimdi bu yanlışlığın kaynağına... Bunun kaynağı da yine cehalet... İslâmiyetten önceki cahiliye devrinin âdetleri bunlar... Cahiliye devrinde, Araplar, cenazenin arkasından, üstlerini başlarını paralayarak, siyah elbise giyerek, saçlarını tıraş ederek matem tutarlardı.

Bu kötü âdetlerin diğer kaynağı ise, Türklerin, Müslüman olmadan önceki devirden kalma Şamanizm âdetleri... Bazı Türkmenlerde görülen ağıt yakma, ağıtçı kadın tutma âdeti buradan geliyor.

Cenazenin arkasından ağıt yakan, yaktıran, bunları dinleyen, iyilikleri sayıp döken Allahü teâlânın lânetine duçar olur. Bu yapılanlardan, ölen de ıstırap çeker. Zaten bunların çoğu gösterişten ileri gitmez; âdet yerini bulsun, ayıp olmasın diye yapılır. Çoğu zaman ağıtçı, öleni tanımaz bile...

“Ne de güzel dişleri var!”

28 Kasım 1998

Eski zamanlarda, hükümdarın biri, bütün dişlerinin döküldüğünü görür rüyasında. Bir tabirci bulup yorumlamasını ister . O da, **“Sultanım, rüyanız hayra alâmet değil; bütün akrabalarınız ölecek, siz tek başınıza kalacaksınız.”** der. Hükümdar, **“Bu nasıl tabir?”** deyip adamı cezalandırır. Sonra, başka birini çağırır. Bu da şöyle tabir eder:

“Sultanım güzel bir rüya görmüşsünüz. Cenab-ı Hak uzun bir ömür ihsan etmiş size. Uzun bir saltanatınız olacak. Akrabalarınız içinde en uzun ömürlü siz olacaksınız...”

Bu tabir, hükümdarın hoşuna gider ve tabirciyi mükâfatlandırır. Aslında iki tabircinin de söylediği aynı. Aralarında sadece söyleyiş farkı var. İşte bütün mesele bu farkta; bu farkı yakalayabilmekte. Bu farktan dolayı, biri ceza aldı; diğeri mükâfat...

Bunun için hem kendimize, hem de başkalarına faydalı olmak istiyorsak, olaylara olumsuz tarafından değil, hep olumlu tarafından yaklaşmalıyız. Her olumsuzluktan mutlaka olumlu bir mesaj çıkarmak mümkün. Birgün Hz. İsa havarileri ile dolaşırken, pis kokusu her tarafa yayılan bir köpek ölüsü görürler. Herkes burnunu tutup nefretle bakarken, **“Bembeyaz ne de güzel dişleri var!”** buyurur Hz. İsa.

Felâket tellâllığı, karamsarlık kimseye fayda getirmez. Aksine ruh dengesini bozar insanın. Zamanımızın en tehlikeli hastalıklarından biri bu zaten. Bundan kurtulmak için, her olaya iyi yönden bakmayı kendimize prensip edinmeliyiz.

Meselâ, bir arkadaşınız size, bir toplantıda yapacağı konuşma metnini getirip, görüşünüzü mü almak istiyor? Siz baktınız, yazı çok ciddî; dinleyicileri sıkar.

Buna hemen, **“Bu nasıl yazı? Böyle ciddî, ağır konular toplantılarda gitmez. Sen bu yanlışı nasıl yaptın?”** demeyiniz! Arkadaşınıza şöyle söyleyebilirsiniz:

“- Bu konuşma metni çok güzel; ciddî bir makale olmuş. Bir dergide rahatlıkla yayınlanabilecek kadar doyurucu. Seni tebrik ederim. Fakat böyle ciddî bir yazıyı konuşma olarak kullanmasan daha iyi olur. Bunu da sakın atma, ileride kullanırsın.”

Arkadaşınız, böyle bir tenkidi anlayış, hatta sevinçle karşılar. **“Demek ki güzel bir makale yazabilmişim”** der, memnun olur. Böylece üzmeden, kırmadan ona doğruyu göstermiş olursunuz.

Genç bir kardeşiniz yanlışı bir iş mi yaptı? Hemen tenkide başlamayın ve **“Ben ne yapıyorum? Ben ondan yirmi yaş büyüğüm. On bin defa daha tecrübeliyim ondan. Benim gibi davranabilmesini nasıl isteyebilirim?”** diye düşünün.

Ona şöyle yaklaşmalısınız:

“- Hatanız, sizin yaşında iken benim yaptığım hatadan daha küçük. Biz ne hatalar yaptık. Ama sen bunu da yapmamalısın. Sen benden daha kültürlüsün. Çünkü, bugünün imkânları çok daha geniş.”

Kendi hatalarımızdan bahsetmemiz, başkalarının da kendi hatalarını kabullenmelerini kolaylaştırır. Dikkat edin, sevilen kimseler emir vermez, **“Şöyle yapın, böyle yapın!”** demez. **“Şunu değerlendirebilir misiniz? Bir de böyle düşünür müsünüz?”** şeklinde konuşur. Yapılması gerekenleri, kavrayıp yapmaları için insanlara ortam hazırlar. Yani, hataları söylemez; hata sahibinin, hatasını görmesine çalışır. Meselâ, **“Acaba böyle daha mı iyi olur?”** diyerek karşısındakini düşünmeye sevk eder.

Böyle bir davranış şekli, hatanın, kökünden düzeltilmesini sağlar. Direnişe, hatada ısrara zorlamaz insanı. Hatayı beraberce düzeltmek arzusu doğurur. Doğrudan emirler yağdırmak yerine, yapmaları gerektiğini hissettirmeli insanlara...

Karşınızdaki insana, meziyetlerinin farkında olduğunuzu hissettirmeniz, onun, meziyetlerini geliştirmesini sağlar. Hiçbir meziyeti olmayan birisi bile, kendisinde olduğu söylenen meziyete sahip olmaya çalışır. Sizi mahcup etmemek için gayret gösterir. “Bir adama kırk defa deli derseniz, deli olur.” derler. Kırk defa değil, bir defa, “Sen dürüstsün” dersanız dürüst olmaya, en azından dürüst görünmeye çalışır insanoğlu...

Tedbiri elden bırakmamak kaydıyla, baştan çıkmış birini yola getirmek için, ona güvenilir adam muamelesi yapmak, en akıllıca bir davranıştır. Bu davranış onu öyle sevindirir ki, lâıyk görüldüğü şekilde karşılık vermek ister. Bir başkasının gösterdiği itimat, ona kendini düzeltmede ivme kazandırır.

İnsana öyle değer veriniz ki, bu değer altında ezilsin; o değere gerçekten sahip olmak istesin. Sahip olamasa bile o tarafa yönelsin... O yolda olsun... Bunu az görmeyin; küçümsenecek bir şey değildir bu...

Devenin hamudu

4 Aralık 1998

Kul hakkının çiğnendiği, hiçe sayıldığı bir zamandayız. Gelsin de nerden gelirse gelsin, zihniyetinin hâkim olduğu bir devirdeyiz. Genelde deve, hamudu ile yutulduğu için, devenin hamudu hesaba bile katılmamakta artık. Fakat, unutmayalım ki, köyleri yerle bir eden çığın aslı küçük bir kartopudur. Kendini bilen, uzak durur; haksızlığın, zulmün büyüğünden de küçüğünden de...

Eski Horasan hükümdarlarından, adaletiyle meşhur **Nûşirevan**, birgün ava çıkmıştı maiyetiyle. Birkaç bildircin vurup ateşe koydular. Yanlarında tuz yoktu. Getirmesi için bir adam gönderdiler yakındaki köye. Bir avuç tuzla geri döndüğünde, Nûşirevan hemen sordu:

- **Tuzun parasını verdin mi?**

- Hayır, vermedim

- **Derhal geri dön ve parasını ver! Ver ki, bedava alma âdeti**

çıkmasın, köy harap olmasın.

- Bu kadarcık şeyden ne olur?

- **Zulmün azı çoğu olmaz. Cihanda zulmün aslı ufacık bir şeydi.**

Ama her gelen onu büyüttü. Nihayet şimdiki duruma ulaştı.

Adalet üzerinde bu kadar hassas olduğu için, Peygamberimizin “**Ben adil bir sultan zamanında doğdum.**” sözlerine muhatap olmuştur Nûşirevan.

Adalet üzerinde ecdadımız da çok dururdu. Müslüman olsun, gayrimüslim olsun, herkese adalet ile muamele ederlerdi. Tarihte bunun örnekleri çoktur. İşte bunlardan biri:

Sultan Selim Hanın şeyhülislâmlarından **Zenbilli Ali Efendi**, yolda, elleri bağlanmış kişilere rastladı. Bu kişilere sordu:

- **Nedir bu hâliniz?**

- Biz tüccar kimseleriz. Alış verişimizi sultanın emrine göre yapmadığımız zannedildiği için bizi tutuklattı.

Bunun üzerine, **Zenbilli Ali Efendi**, olayı inceledikten sonra, Padişaha dedi ki:

- Sultanım, tüccarlara haksızlık yapılmış. Bunların serbest bırakılması lâzımdır.

Padişah bu anî çıkışa kızdı:

- Ben sana ne demiştim? Benim yaptığım siyasî işlere karışmayacaksın dememiş miydim?

- Burada Müslümanların haksızlığa uğraması, zulüm görmesi mevzu bahis. Bunun için, şeyhülislâm olarak, buna müdahale etmem benim vazifemdir. Karışmazsam, vazifemi yapmamış olurum.

Yavuz Sultan Selim, korkusuzca hakkı savunan Ali Efendinin bu hareketine çok memnun oldu. Yanlış bir iş yaptığında kendisini ikaz edecek bir din adamı bulunduğu için Allahü teâlâyâ şükretti. Sonra tüccarları salıverdi.

Kanunî Sultan Süleyman Han da, Budin seferinden dönerken, Edirne yakınlarında, bağların, bahçelerin içinden askerler yollarına devam ediyorlardı. Halk, sevinç içinde sultanı karşıyorlardı.

Bu sırada, köylünün biri ısrarla padişahı görmek istiyordu. Görevliler ise padişaha yaklaştırmıyorlardı. Durumu fark eden padişah, o kişinin bırakılmasını istedi.

Kanunî, gelen kimseye sordu:

- Derdin nedir ey Müslüman?

- Sultanım. Bizler fakir köylüleriz. Birkaç dönüm, bağ bahçe gibi arazimiz vardır. Dünden beri askerleriniz, ekinlerimize ve bağlarımıza zarar verdiler. Ya zararımızı ödersiniz veyahut da sizi şikâyet ederim.

- Söyles misin, beni kime şikâyet edeceksin?

- Ey Kanunî, seni kanuna şikâyet ederim kanuna!

Kanunî, ihtiyar köylünün, kendisi ile böyle rahat bir şekilde konuşmasına, hakkını arayabilmesine çok sevindi. Zararını hemen tazmin ettirdi.

Tarihe bakıldığında açık olarak görülmektedir ki, milletler, devletler, adalete bağlılıkları nisbetinde kuvvetlenmişler, galip gelmişler. Fakat aynı millet, aynı ordu, adaletten uzaklaşınca, başarıları azalmıştır. Devletlerinin yükselmesi, duraklaması ve çökmeleri de hep adalete bağlılıkları nisbetinde olmuştur.

Kaybettiğimiz değerler

5 Aralık 1998

Geçenlerde resmî bir daireye işim düştü. Kapıdaki görevliden, hangi odaya gitmem gerektiğini öğrenerek, içeri girdim. **“Hayırlı günler efendim!”** diyerek elimdeki evrakları ilgiliye uzattım.

Bu dileğime cevap vermek bir yana, yüzüme bile bakmadan, bir robot gibi elini uzatıp evrakları aldı ve incelemeye başladı. Baktım, inceleme biraz uzun sürecek. Dedim ki:

- Müsaade ederseniz oturabilir miyim?

Yine ses yok. Bu sükûtu müsaade kabul edip oturdum. Bir müddet sonra incelemesi bitip, evrakı imzalayarak bana uzattı. Evrakı aldıktan sonra, **“Teşekkür ederim, tekrar iyi günler diliyorum.”** dedim. Görevli, iç dünyasından sıyrılıp cevap verdi:

- Anlamadım, bir şey mi dediniz? Bir eksiklik mi var?

- **Hayır efendim,** “Teşekkür ederim.” **dedim.**

- Ben vazifemi yaptım. Niçin teşekkür ediyorsunuz ki?

- **Doğru, vazifenizi yaptınız, fakat benim bir işimi gördünüz.**

Bundan dolayı memnun oldum ve bunu bildirmek için de teşekkür ettim.

Sustu. Ben bu suskunluktan istifade ederek, **“Allaha ısmarladık!”** deyip ayrıldım. Bu konuşmalara rağmen, arkamdan **“Güle güle”** bile diyemedi. Bön bön baktı. Deseydi, ona bir zararı olmazdı. Fakat alışmamıştı ve alıştırılmamıştı böyle şeylere...

Bu hâdise, eski değerlerimizden neler kaybettiğimizi hatırlattı bana. Hâlbuki dinimiz, her Müslümanın, kibar, nazik olmasını emrediyor. Nesilleri tükenmek üzere de olsa rastlamışsınızdır **“Eski İstanbul beyefendisi”** tabir edilen yaşlı kimselere... Her konuşmaları, **“Efendim”**li ve **“Teşekkür”**lüdür. En ufak bir hatada, hemen **“Özür dilerim”** derler. Birine sıkıntı vermek, onlar için en büyük üzüntü kaynağıdır. Onların bu hâllerine imrenmemek mümkün mü?

Eskiden İstanbul’da **Beylerbeyi’**nde çok kibar insanlar oturmuş. Vapur iskelesinde, kapıda karşılaşan iki kişiden biri diğerine yol vermiş:

- **Önce siz buyurun beyefendi!**

- Estagfirullah efendim, ne münasebet, siz önce buyurun!

- **Mümkün değil beyefendi, imkânsız, sizden önce girmem!...**

Bu karşılıklı iltifatlar devam ederken, bazen vapuru bile kaçırırlarmış.

Bu tür iltifatların, saygı ifadelerinin sayısız faydaları var. En başta, insanların kaynaşmasında, sevginin, saygının artmasında çok önemli bir etkidir bunlar...

Kibarlıkta ve nezakette de Müslümanların üzerine yoktu eskiden. Terbiyenin merkezi, kaynağı da Osmanlı sarayı idi. Dünyanın hiçbir yerinde bu derece nezaket ve kibarlık yoktu. Bundan sonra, saraylara yakın olan Beşiktaş halkına yayıldı. Beşiktaş’tan sonra İstanbul halkına, İstanbul’dan da bütün Anadolu’ya yayıldı nezaket ve kibarlık...

Eskiden kibarlık yarışı yapılırdı, şimdi ise kabalık yarışı... Bu değerlerimizi hep Batı’ya açılmakla kaybettik. Biz Batı’nın ne kadar kötülükleri, pislikleri varsa, onları aldık. Onlar ise bizim güzelliklerimizi sahiplendiler.

Sayın Bakiler, Avrupa seyahatinden bahsederken, bunu çok güzel dile getirmişti bir yazısında. İngiltere, İslâm düşmanlığında birinci olduğu gibi, İslâmiyetin değerlerini sahiplenmede de birinci... Adı geçen yazıdan pasajlar:

“İngiltere’de en çok kullanılan iki kelime şunlar: **“Teşekkür ederim”** ve **“Özür dilerim!”** Herkes, bir vesileyle herkese teşekkür ediyor! Ve

herkes en küçük bir yanlışlık, bir hata dolayısıyla karşısındakinden derhal özür diliyor. Halk, son derecede kibar, kibar, kibar!”

İngiltere’de her şey kendi milleti için, onun rahatı, huzuru için. İnsana değer vermek ancak bu kadar olur:

“Bir kaldırım üzerinde, bir sokak arasında, bir dağ yolunda, şu veya bu sebepten bir çukur açılacak da, onun etrafına derhal bir koruma çemberi, çerçevesi konulmayacak! Bu mümkün değildir!...

Ya trafik? İngiltere’yi dolaşıp durduğum günlerde, bir trafik kazasına bile rastlamadım. Gazetelerde de çarpışan arabaların resimleri çıkmadı. Ölen, yaralanan olmadı.”

Bütün bunlar, bizde olması gereken şeyler değil mi? Kibarlık budalası hâline getirmemek şartıyla kibarlıktan, teşekkür etmekten, insana değer vermekten kim ne zarar görmüş?

Okuyanlara tesir etmesi için yazdıklarımla önce kendim amel edeyim: Yazılarımı ilgiyle takip ettiklerini bildirip, bizzat veya telefon, faks, mail vs. ile teşekkür ve tebriklerini bildiren bütün saygıdeğer okuyucularıma bilmukabele teşekkürlerimi arz ederim.

Her kim olursan ol gel!

11Aralık 1998

Önümüzdeki hafta, “**Mevlana’yı anma haftası**”... Bu tür anmalardan maksat, ilme, insanlığa, medeniyete hizmeti geçmiş insanları hatırlatmak; unutulmasını önlemektir.

Bu anmalarda, tanıtımlarda, şahıslar bazan olduğu gibi değil de, olması istenilen şekilde anlatılmaktadır.

İşte olduğu gibi anlatılmayanlardan biri de, **Hz. Mevlana**’dır... Bunun için Mevlana’yı iyi tanımamız, bilmemiz gerekir. Bu vesile ile az da olsa Mevlana’dan bahsetmek istiyorum sizlere.

Mevlana Celaledin-i Rûmi, olgun, alim ve veli bir Müslüman... Onun çeşitli din, mezheb, meşreb sahibi kimseleri kendisine hayran bırakan merhameti, insan sevgisi, tevazuu, gönül okşayıcılığı gibi üstün vasıfları, İslam dininin emrettiği güzel ahlakından bazı örneklerdir. Onda, bunlardan başka İslam ahlakının diğer husûsları da kemal derecede mevcuttu.

Bunların hepsini saymak, İslamiyeti tamam olarak anlamak ve anlatmakla mümkün olur. Mevlana’yı, yalnız bir mütefekkir, şair gibi düşünmek ve öylece anlamaya çalışmak, aslı bırakıp, herhangi bir özelliği içinde sıkışıp kalmaya benzer.

Bu ise, en azından Mevlana’yı çok eksik ve yarım anlamaya, hatta hiç anlamamaya sebep olabilir. Nitekim Mevlana’yı, sözlerini, yolunu anlamanın anahtarını, kendisi bir rubaisinde şöyle dile getirmektedir:

Ben sağ olduğum müddetçe Kur’an’ın kölesiyim.

Ben Muhammed muhtarın yolunun tozuyum.

Benim sözümden bundan başkasını kim naklederse,

Ben ondan da bizarım, o sözlerden de bizarım.

Bu sözlerden de açık şekilde anlaşılıyor ki, Hz. Mevlana, “Ben Kur’an-ı kerimin çizdiği dairenin dışına çıkmam. Beni bu dairenin dışında aramayın! Dinimizin yasakladığı şeyleri bana yüklerseniz üzülürüm” diyor.

Buna rağmen, Hz. Mevlana'ya mal ederek, yıllardır çalgı aletleri eşliğinde törenler yapılmakta... Halbuki, ney, rebap, tambur gibi çeşitli çalgı aletleri çalınarak yapılan törenler ve ayinler, ilk defa onbeşinci asırda ortaya çıkmıştır. İlk mevlevi bestelerinin bestelenmesi de aynı zamana rastlar.

Bu tarih, Mevlana hazretlerinin yaşadığı devirden 3-4 asır sonradır. Onun **Mesnevi**'sinde geçen "Ney" kelimesi, bazı edebiyatçılar tarafından çalgı aleti olan ney şeklinde düşünüldüğü için, yanlış olarak, kendisinin ney çaldığı veya dinlediği sanılmıştır.

Allahü tealanın aşkı ile dolmuş, evliyanın büyüklerinden olan, Celaleddin-i Rûmi, ney çalmadı. Mûsiki dinlemedi ve raks etmedi. Yani dans etmedi. Bunları yaptı demek, Mevlana hazretlerine en büyük iftiradır.

Ney çalmak, ilahi okumak, oynamak, zıplamak şöyle dursun, Celaleddin-i Rûmi yüksek sesle zikir bile yapmazdı. Nitekim "Mesnevi" sinde;

**Pes zi can kün, vasl-ı cananra taleb,
Bi leb-ü bigam migû, nam-ı Rab!** buyuruyor.

Yani, "O halde, sevgiliye kavuşmayı, can-u gönülden iste. Dudağını ve damağını oynatmadan, Rabbin ismini (kalbinden) söyle!" demektir.

Dinimize göre, bir islam büyüğü, ney, def çalarak dönerek anılmaz. Dine, insanlığa yaptığı hizmetleri anlatılır. Fatiha okuyarak, hatim indirerek, dua ederek ruhuna gönderilir...

Hz. Mevlana'nın bilhassa "**Gel, gel her kim olursan ol gel! Allaha şirk koşanlardan, mecûsilerden, puta tapanlardan da olsan gel!**" sözleri de çok istismar ediliyor hümanistlerce.

Mevlana hazretleri bu mısralarıyla, eski sapık hallerini, bir tarafa bırakıp, hakiki saadete gel, müslüman ol, ancak kurtuluş buradadır, demektedir.

Bazıları, islamiyette olmayan hatta, dinde yasak olan şeyleri ısrarla Mevlana hazretlerinin yaptığını iddia ederek, islamiyeti bozmak istiyorlar.

Bu kötü isteklerine ulaşmada, o mübarek zatı istismar ediyorlar. Zaten, bir konuya, Avrupası, Amerikası destek veriyorsa, teşvik ediyorsa orada biraz durmak lazım... Çünkü, bunlar bugüne kadar islamiyetin hayrına bir iş yapmamışlar. Asırlardır, islamiyeti nasıl yıkıp yok edebileceklerinin planlarını yapmışlardır hep...

İnsan hakları

12 Aralık 1998

Geçen perşembe günü, "**İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi**"nin ilân edilmesinin 50. yıldönümü idi. **10 Aralık 1948** tarihinde, Birleşmiş Milletler tarafından bu beyanname ilân edilmiş.

Tabî ki o günün şartlarında böyle bir beyannamenin ilân edilmesi, devletlerin buna uyacaklarına garanti vermesi önemli bir gelişmeydi. Bu beyannameye ne kadar uyuldu; o ayrı bir tartışma konusu...

İnsan hakları, dinî tabirle "**Kul hakkı**" çok önemlidir. Allahü teâlâ, "**Bana, yapmakla sorumlu olduğunuz görevlerinizde eksiklik olursa, affederim; fakat birbirinize olan haklarınızı affetmem. Kul hakkıyla bana gelmeyin!**" buyuruyor.

Bunun içindir ki, çocuklarımıza ve gençlerimize insan haklarını, küçük yaştan itibaren öğretmeli ve yaşatmalıyız. Bu, dinimizin kesin bir emridir çünkü...

Bundan tam **1376** yıl önce, sevgili Peygamberimizin Medine'de kurduğu devlet, tamamen insan haklarına dayalıydı. O zamanlar, Medine'de başka dinden insanlar da vardı. Yüce Peygamberimiz, bu gruplarla, insan haklarına dayalı, yazılı bir antlaşma hazırladı.

Bu antlaşmada neler vardı? Bütün insanlar güvenliğe kavuşuyorlardı öncelikle. Resûlullah efendimiz din hürriyeti, mal ve can güvenliği gibi bugün çok olağan saydığımız insan haklarını, daha o zaman tespit etti. Zulüm ve baskı başta olmak üzere, her çeşit haksızlığı kaldırdı. Suç ve anlaşmazlık konularında mahkeme usulünü getirdi. Renk, ırk, cins ve soy farkına bakmaksızın bütün insanların eşit haklara sahip olduklarını ilân etti. Bunlar sözde kalmadı; tatbik edildi. Meselâ, **Hz. Ali, bir Yahudiden davacı olduğunda; Hâkim, Hz. Ali'nin oğlu olduğu için, Hz. Hasan'ın şahitliğini kabul etmedi. Şartlarına uygun başka şahit gösteremediğinden, Peygamber efendimizin damadı olduğu hâlde, hâkim, Hz. Ali'nin aleyhine karar verdi.**

Peygamberimiz, başta Yahudiler olmak üzere, başka dinden olanlara din hürriyeti verdi. İnsan hakları konusunda, **Birleşmiş Milletler Teşkilatı**'ndan önce, bu derecede, bu biçimde ve yazılı olarak ortaya konmuş, bundan başka bir belge yoktur. Onun için, bütün beşeriyetin şükran borcu vardır sevgili Peygamberimize...

Veda haccında, Peygamberimizin okudukları hutbe, başlı başına bir insan hakları bildirgesidir. Bu bildiri ile **kan davaları kaldırıldı, Allahtan başkasına kul olunamayacağı açıklandı, kadın haklarına riayet edilmesi emredildi, can ve mal emniyetinin üzerinde önemle duruldu, emanete hıyanet edilemeyeceği belirtildi, suçun şahsiliği bilhassa vurgulandı, veraset ve mülkiyet hakkı tanındı...**

Bütün bu hükümler, günümüzden 14 asır evvel oldu. Gönül ister ki, insanlar, bu haklardan söz ederlerken, yüce Peygamberimizin bu hizmetini hatırlasınlar ve yapılanları kendilerine mal edilsinler!

Ayrıca Peygamberimiz, bütün bu hükümleri lâf olmaktan çıkarmış, bir iman konusu hâline getirmiştir. Yaşamak ve yaşatmak üzere vicdanlara mal etmiştir. Yani, sadece kağıt üzerinde bırakmamış, onu vicdanlara nakşetmiştir. Zaten bütün mesele burada!

Peygamberimizden sonra iş başına gelen dört halifesi, diğer sahabiler ve bütün Müslüman milletler, hep onun çizgisinde yürümüş ve insan hakları konusunda bütün dünyayı hayran bırakacak işler yapmışlardır.

Hz. Ebu Bekir'in halife seçildikten sonra okuduğu şu hutbe çok ibretlidir:

Ey insanlar! İçinizde en mükemmeliniz olmamakla birlikte, sizi idare etmek yetkisini bana verdiniz. Sizden ricam; beni her işimde takip ediniz! Hak yolundan ayrılmaz ve üzerime düşen görevi yaparsam, bana yardım ediniz; yanlış yaparsam, beni doğru yola getiriniz! Doğruluk, emanet; yalancılık, hıyanettir. Sizin içinizde zayıf olanlar, Allahın yardımıyla benim yanımda kuvvetlidir. Çünkü onun hakkını kuvvetliden alırım.

Kuvvetlinizse, benim yanımda zayıftır, ondan hak sahibinin hakkını alırım. Allah ve Resûlüne, yani hak ve hukukunuza sadık kaldığım müddetçe, siz de bana itaat edin. Bu yoldan ayrılırsam, bana itaat etmeyin!..”

Ve daha nice ibretli örnekler...

Tarih boyunca, insan haklarının gerçek savunucuları hep Müslüman milletler olmuştur. Hem de bugün **Batı**'nın yaptığı gibi **çifte standart** uygulamadan...

İmam-ı Gazâlî

18 Aralık 1998

Bugün, imam-ı Gazâlî hazretlerinin ölüm yıldönümü. İslâm Dünyası, Gazâlî'yi 887 yıl önce bugün kaybetmişti. İmam-ı Gazâlî hazretleri, bugünkü nesillerin de rahmetle, minnetle ve şükranla anması gereken İslâm büyüklerindedir.

Şunu kesin olarak bilmek gerekir ki, İmam-ı Gazâlî, yalnız İslâm Dünyası'nın değil, dünyanın ender yetiştirdiği **“büyük adamlardan”** biridir. Gerçekten, kelimenin tam manası ile bir dâhi idi. Muhteşem bir zekâsı, çok üstün bir tahlil ve terkiib kaabiliyeti olup emsalsiz bir kritikçi olarak tanınırdı.

İmâm-ı Gazâlî hazretleri, yıllarca felsefe ile uğraşmasına, felsefecileri rezil, rüsvay etmesine rağmen felsefenin tozunu bile kendise bulaştırmamış Allah dostudur. Her yaptığı için **rıza** için yapan bir muhlisi. Her yaptığı için Allah için yapar; faydasız ilimden, faydasız işlerden uzak dururdu.

İmâm-ı Gazâlî hazretlerine senelerce hizmet edip, ilim öğrenen talebelerinden biri, birgün hocası olan **Hüccet-ül-İslâm İmâm-ı Gazâlî**'ye şöyle bir mektup yazıp sordu:

Senelerce zahmet çekip çok şey öğrendim. Bu kadar çok ilimden bana en lüzûmlu ve faydalısı acaba hangisidir? Âhirette imdâdına yetişecek, mezarda dünya dostlarım beni yalnız bırakıp gittikleri zaman, bana arkadaş olacak, mezardan kalkınca, ananın evlâdından, kardeşin kardeşinden, dünyadaki dostların birbirlerinden kaçıp, herkesin başının çâresini aradığı vakit beni kurtaracak olan acaba hangisidir? Dünyada, âhirette faydası olmayan acaba hangileridir? Bilsem de bunlardan uzaklaşsam. Çünkü, Peygamberimiz;

“Faydasız ilmi öğrenmekten ve Allahü teâlâdan korkmayan kalbden ve dünyaya doymıyan nefsdan ve Allah için ağlamayan gözden ve kabûle lâayık olmayan duâdan Allahü teâlâ bizi korusun” buyurmuştur.

Hüccet-ül-İslâm İmâm-ı Gazâlî, şu cevabı yazıp gönderdi:

Ey sevgili oğlum ve sâdik dostum! Bütün nasihatler Peygamberimizden alınmıştır. O'ndan gelmeyen nasihatler faydasızdır. Dünyaya yayılmış olan bu nasihatlerden, birisini bile almadın ise, senelerce yanımda niçin kaldın ve niçin okudun?

Peygamberimizin dünyaya yayılan nasihatlerinden biri şudur:

“Allahü teâlânın, bir kuluna rahmet etmeyeceğine, ona gazab ve azâb edeceğine alâmet, dünyaya ve âhirete faydası dokunmayan şeylerle meşgûl olması, zamanlarını lüzûmsuz şeylerle öldürmesidir. Bir kimsenin ömründen bir saati, Allahü teâlânın beğenmediği bir şeyde geçerse, ne kadar çok pişman olsa, üzülse yeridir. Bir kimse kırk yaşını geçtiği hâlde onun hayırlı işleri, ya'nî sevâbları, kötü işlerinden, ya'nî günâhlarından ziyâde olmadı ise, Cehenneme hazırlansın.”

Bu hadîs-i şerîfin manasını iyi anlayanlara, bu nasihat yetişir.

İyi bil ki, amelsiz ilim, insanı kurtaramaz. Bunu sana bir misâl ile anlatayım: Bir kimse, dağda bir arslana rastlasa, yanında tüfeği ve kılıcı bulunsa ve bunları kullanmasını iyi bilse ve ne kadar cesûr olursa olsun, bu âletleri kullanmadıkça, arslandan kurtulabilir mi?

Sen de bilirsin ki, kurtulamaz. İşte bunun gibi, bir kimse ne kadar ilim sahibi olursa olsun, bildiğine göre hareket etmezse, ilminin faydası olmaz. Diğer bir misâl, bir tabib hastalansa, hastalığını teşhis edip ilâcını da bilse ve bu ilaç hakikaten o hastalığa çok iyi gelse, ilacı kullanmadıkça, yalnız bilgisinin onu iyi edemeyeceğini pek âlâ bilirsin.

Bir insan ne kadar ilim edinse, ne kadar kitap okusa, bildiklerini yapmadıkça faydası yoktur.

İyi bil ki, çalışmayınca, din yolunda yürümedikçe sevab kazanamazsın! Yapılan her işin, ibâdetin de dîne uygun olması lâzımdır. Peygamber efendimiz bunun için, eskiden kalma ilimleri ve âdetleri neshetti, değiştirdi. O hâlde, İslâmiyetin müsaadesi olmadan ağzını açmamak lâzımdır ve iyi bil ki, senin öğrendiğin ilimlerle Allah yolunda gidilemez.

Bu yolda ancak, nefisle mücadele edenler gidebilir. Nefsin arzularını, şehvetlerini İslâmiyetin dışına taşırmamak lâzımdır. Laf ile gidilmez. İslâmiyette yeri olmayan sözler ve ilimler ve şehvet ile karışmış gâfil kalb, şekâvet ve felâket alâmetleridir.

Şu hâlde, ibâdet demek, kişinin kendi kafasına göre namaz kılmak, oruç tutmak değildir. İbâdet demek, İslâmiyetin emirlerine uymak demektir. Yapılan ameller islâmiyete uygun olunca, ibâdet olur; ahirette faydası görülür. Böyle olmazsa fayda yerine zarar verir, helâkına sebep olur yapılan ameller kişinin...

Bati'nın istismar malzemesi

19 Aralık 1998

Bir vesile ile tanıştığım konfeksiyon atölyesi sahibine, kaç kişi çalıştırdığını sorduğumda, “25’i kadın 5’i erkek olmak üzere, toplam 30 kişi” dedi. Sonra da, “İhtiyaç sahibi, çaresiz birçok kadının, kızın ekmek kapısı oluyorum, çok dua ediyorlar zavallılar.” diye ilâve etti:

Başka bir işle meşgul olan yanımdaki arkadaş, müdahale ederek konfeksiyoncuya sordu:

- Size bir şey soracağım. Burada biz bizyiz. Lütfen soruma samimî bir şekilde cevap verin. Özellikle kadın çalıştırmanızdaki gerçek sebep nedir?

Adam önce cevap vermekte tereddüt etti. Arkadaş tekrar ikaz etti:
- Cevap vermek zorunda değilsiniz. Fakat cevap verecekseniz, gerçek sebebi söyleyin lütfen.

- **Madem ısrar ediyorsunuz, söyleyeyim. Kadın çalıştırmamın bir değil birçok sebebi var. Kadın, ucuz işçi demektir. Ortalama verdiğim ücret 20-30 milyon arasında değişir. Ayrıca kadın, problemsiz işçi demektir. Sigorta istemez, istediğin zaman işine son verebilirsin. Kadınları disiplin altına almak, erkeklere göre çok daha kolaydır. Erkek işçi birçok problemi de beraberinde getirir. Yalnız ben değil, başkaları da bu sebeplerden dolayı kadın işçi çalıştırır.**

Böylece durum açık ve net olarak anlaşılmış oldu. Zaten mesele burada düğümleniyor. Üzerinde durulması gereken husus; kadının çalışıp çalışmaması değil; çalışması gerekiyorsa, tabii ki çalışacak kadın. Benim üzerinde durmak istediğim asıl mesele, kadının istismar edilmesi ve bu sayede köşe dönülmesi... Kadının hakkını, hukukunu düşünen kim? Yalnız bizde mi? Hayır, bütün dünyada durum aynı. Özellikle de istismarın üretim merkezi Batı'da. İsterseniz biraz daha gerilere giderek, bu istismarı kim ve ne zaman başlattı; ona bir bakalım.

Öndokuzuncu yüzyılda, Batı'da, kapitalistler arasında amansız bir rekabet başladı. Ucuz maliyet için çareler aranıyordu. Kadın devreye sokulursa, bu sağlanabilirdi. Fakat çalışmaya alışkın olmayan kadını, evinden çıkarabilmek pek kolay değildi o zamanın Batı'sında.

Kapitalistler buna bir kılıf buldular. Ekonomik özgürlük, kadın hakları, kadın erkek eşitliği gibi konuları gündeme getirip; kadın çalıştığı takdirde, bu haklara kavuşacağı propagandası yapıldı. Bu sinsî plân, onlara bir lütuf, bir ihsan gibi gösterildi. Bu tuzakla evlerinden çıkardıkları kadınların sayesinde zenginliklerine zenginlik kattılar.

Bununla da kalınmadı. Üretilen malların tüketilmesi için de, kadınların tüketici olarak devreye sokulması ve az da olsa verilenin elinden geri alınması plânları yapılmaya başlandı.

Bunun için dergiler çıkarıldı. ABD'de yayınlanan, **Dial, Godey's Lady's book, Ladies' Magazine'** gibi dergiler piyasaya sürüldü. Pahalı, fakat pratik değeri olmayan giyecekler, "**Güzel giyim**" olarak lânse edildi. Giyim, kocasına karşı şirin görünmek olarak değil, sokağa şirin görünmek şekline dönüştürüldü sinsice. Neticede, gardıroplar elbiselerle dolup taşmaya başladı. Bununla da kalınmadı. Üretilen malların satılmasında, kadının reklâm malzemesi olarak kullanılması gündeme geldi. Kadın, cinselliğinden istifade edilerek, sadece kadın giysilerinde değil, her cins malın reklâmında kullanılmaya başlandı.

Bütün bu yapılanlarda istismar, ikiyüzlülük hep ön plânda oldu... Adalet, eşitlik adı altında, zulüm gördü kadın. Kadın hakkı denilip, haksızlığın daniskası yapıldı.

Bu yapılanlar ister istemez aileye de yansıdı. Aileyi temelinden sarstı. Dallas gibi TV dizileriyle, aile bombardımana tutuldu. Evlilik dışı ilişkilere göz yummak, eşler arasında, uygarlık kabul edildi. **ABD'**de yapılan bir

araştırmada, erkeklerin % 46'sının, kadınların ise % 41'inin evlilik dışı gayri meşru hayat yaşadıkları tespit edilmiştir.

Kadınların gerçek durumları böyleyken, sözde kadın hakları savunucuları feministler ve çeşitli dernekler bunlara mâni olacaklarına, aksine istismarcılar ile kol kola girip, bindikleri dalı kesme gafletine düştüler.

Kim ne derse desin, bütün bu olup bitenleri tarafsız bir şekilde inceleyen kimsenin, tarih boyunca kadını, sadece İslâm dininin istismar etmediğini, ona lyık olduğu değeri verdiğini görecektir. Bugün tarafsız gözlemciler, kadını, aileyi, korumak için İslmdaki aile yapısını incelemekte olup, bunu kendilerine nasıl adapte edebilecekleri arayışı içindeler. Batı şunu açık bir şekilde gördü ki, acil tedbir alınmazsa, çok kısa zamanda, aile diye bir kurum kalmayacak... Ailenin ortadan kalkması da bir toplum için büyük bir felâket olacaktır...

Noel nedir?

25 Aralık 1998

Binlerce am fidanının sklp atıldığı, ağaç katliamlarının acımasızca gerçekleştirildiği günlerdeyiz. Fakat evrecilerden ses yok. Okullarda, mağazalarda Noel Baba olarak Aziz Nikolaos efsanesinin boy gösterdiği; Hıristiyanlık propagandasının diz boyu olduğu aralık ayındayız... Fakat, dini konularda kendilerini uzman ilân eden kimselerden tık yok. Zabıta kuvvetlerinin ve plerin korkulu rüyası yılbaşı ise kapıda... Bütün bunların sebebi olan; noel nedir, ne zaman başladı? Bunun üzerinde duralım isterseniz bugün.

Hıristiyan aleminin, noeli kutlamaları, Roma İmparatorlarının birincisi olan **Kostantin** ile başlar. Kostantin, **Eflatun**'un ortaya koyduğu teslis "**Trinite**" yani üç tanrı inancını, papazlara yazdırdığı yeni İncile koydurdu ve noel gecesini bayram ilan etti. Böylece yeni bir Hıristiyanlık dini doğmuş oldu.

İsa aleyhisselamın İncilinde ve Havarilerinden **Barnabas**'ın yazdığı İncilde, Allahın bir olduğu bildirilmişti. Fakat bu İncil elde bulunmadığı için, filozof diyerek kıymet verdikleri Eflatun'un teslis fikri, daha sonra yazılan dört İncilde, yani Matta, Markus, Luka ve Yuhanna'da yer almıştır. Kostantin, dört İncildeki bu teslis fikrini de yeni İncile koydurdu.

Hz. İsa'nın doğumu hakkında, o zamanın edib ve münevverlerinin eserlerinde hiçbir bilgiye rastlanmamaktadır. Çünkü, İseviler, az ve asırlarca gizli yaşadıklarından, milad doğru anlaşılmamıştır.

Aralık ayının yirmibirinde, yirmibeşinde veya ocak ayının altıncı veya başka gün olduğu sanıldığı gibi, bugünkü miladi senenin beş sene fazla olduğu, çeşitli dillerdeki kitaplarda yazılıdır.

O halde, miladi sene, Müslümanların senesi olan hicri sene gibi doğru ve kat'i olmayıp, günü de senesi de şüpheli ve yanlıştır.

İmam-ı Rabbani hazretlerinin bildirdiğine göre, yz seneden fazla olarak noksandır ve İsa aleyhisselam ile Muhammed aleyhisselâm arasındaki zaman, bin seneden az değildir.

Bir kurtarıcı tanrıya inanan kavimlerin ayınlarının en mühimi, kişinin tanrı ile birleştiğine, btnleştiğine inandıkları, sembolik et yiyip, iki içme

ayinleridir. Kurtarıcı tanrı inancı, bir müddet sonra güneş tanrısı inancı ile birleştirildi.

Her bir kurtarıcı tanrının, kış başlangıcında doğduğuna inanıldı. Kış başlangıcı ise, Julian takvimine göre 25 Aralıktır.

Hıristiyanlar da, İsa aleyhisselamı kurtarıcı bir tanrı yaparak, bu tarihte doğduğunu kabul ettiler ve bu geceyi “**Noel**” olarak her sene kutlamaya başladılar.

En küçük vak’aları bile yazan Roma tarihçilerinin, İsa aleyhisselam gibi büyük bir peygamber hakkında derin bir sükut göstermeleri ayrıca dikkate şayandır.

İslamiyette, güneş yılının ayları içinde sayılı bir mübarek gün yoktur.

Mesela mart ayının yirminci **nevruz** denilen günü, mayıs ayının altıncı **hidrellez** günü ve eylül ayının yirminci **mihrican** günü de dinimizin bildirdiği mübarek günlerden değildir.

Hıristiyanların kutladığı **noel** bir uydurmadan ibarettir. Hatta bazı Hıristiyan teşkilatlarının da artık noeli bir hurafe kabul ettikleri, dünya basınında çıkan haberler arasındadır. Nitekim, **ABD**’de yayınlanan **17 Aralık 1996** tarihli haftalık **Newsweek** dergisi bu gerçeği şöyle dile getirmektedir:

“Noel baba bir hurafeden ibarettir. Gerçekle hiçbir ilgisi yoktur. Ticari maksatlarla sonradan uydurulmuştur. Hediyeleşme sektörüne milyonlarca dolar kazandıran Noel baba, kapitalizmin oyuncağı olmuştur. Tarihçi, **Stephan Nissenbaun**, (Yılbaşı ile mücadele) “**The battle for Christmas**” kitabında Hıristiyanlığın temelinde yılbaşı kutlamalarının ve Noel babanın bulunmadığını, bunun yasaklanmasının gerekli olduğunu bildirmektedir.”

İslam büyükleri,”Hinduların bayram günlerine, ateşe tapanların nevrüz günlerine ve Hıristiyanların noel gecelerine ve diğer paskalyalarına hürmet etmek, o zamanlarda onların adetlerini onlar gibi yapmak, insanı dinden çıkarır” demişlerdir.

Noel ile yılbaşı farklı şeylerdir. Yeni yılı tebrik etmekte, hayırlı olmasını temenni etmekte dinen mahzur yoktur. Yılbaşı diğer günlerden farklı değildir. Bu gecede, mevlid okumak, sohbet toplantıları düzenlemek de uygun değildir. Böyle yapılırsa, bu geceye dini bir hüviyet kazandırılmış olunur.

Nereden nereye!..

26 Aralık 1998

Atalarımız boşuna söylememişler, “**Körle yatan şaşı kalkar**” diye. Avrupa ile olan yüz elli yıllık beraberliğimiz neticesinde çok şey kaybettik. Çok özelliklerimizle biz de Avrupalılaştık artık.

Batı’nın en büyük özelliği **maddeci** olmasıdır. Karşılıksız verme diye bir şey yok onların lügatinde, öz annesi, öz çoğu bile olsa; al gülünü ver gülümü.... Yaşı on sekizi buldu mu, kendini kapı önünde bulur genç... Öz annesi ve babası “Bizden bu kadar; bundan sonra sen başının çaresine bakacaksın” der. Nerede kaldı ki komşusuna, hele hele hiç tanımadığı birine yardım etmek?

Almanya'dan yeni gelen bir arkadaş, Almanların, kendisini lüks bir lokantaya götürüp ziyafet çektiklerini anlatınca sordum:

- Nasıl oldu bu ziyafet işi? Almanlar karşılıksız yemek yedirmezlerdi; huyları mı değişmiş yoksa?

- Hayır, huyları değişmedi, dedi. Mal satacaklar ya, bizi tavlama için yedirdiler.

Görüldüğü gibi, adamlar her işe menfaat, para açısından yaklaşıyorlar. Bu gidişle fazla sürmez, maddeci Batı'nın tam bir kopyası oluruz biz de. Kendimize ait örfümüzün, güzel ahlâkımızın çoğu unutuldu gitti zaten. Şimdi bu unutilan değerlerimizden bazıları anlatılınca ağızları açık kalıyor gençlerin. Bir türlü inanamıyorlar. Sanki masal gibi geliyor onlara...

Berat Kandili'nde oğlum **Fatih** ve arkadaşları; **Mustafa, Mehmet, İbrahim, Salih** Eyüp Sultan hazretlerini ziyarete gitmişler. Eyüp Camii'nde namaz kılıp dua etmişler. Duada, hayırlı eş mi, iş mi istediler, yoksa her ikisini mi, bilmiyorum. Onu söylemediler. Fakat, ziyaret esnasında caminin revakları altındaki mermer boşluklar dikkatlerini çekmiş.

Dönüşte bana sordular:

- Mehmet amca, bu boşluklar neyin nesidir? Rastgele bir boşluğa benzemiyor. Bir maksatla yapıldığı belli.

Böyle güzel bir ziyaretten dolayı memnuniyetimi bildirdikten sonra, gençlere anlatmaya çalıştım:

- Biliyorsunuz, dinimizde fakirlere verilmesi farz olan zekât, bir de verilmesi vacip olan adak ve fitre borçları var. Bunlar mutlaka Müslümanın eline verilir. Bunun dışında, bir de ihtiyaç sahibi kimselere Allah rızası için verilen şeyler var.

İşte, Ramazan günlerinde, mübarek gecelerde, hayır sahiplerinin hayır hasenatını çoğu defa birer kadife veya atlas çıkın içinde bıraktıkları yerlerdir sizin o gördüğünüz boşluklar...

Müslümanlar, bir dileğinin kabul olmasının şükranı, sağlık ve afiyetlerinin minneti, hiçbiri olmadığında da ihtiyaç sahiplerine, cenab-ı Hakkın rızasını kazanmak için, gönüllerinden koparıp keselere koyarlar, yatsı namazından sonra bu revakların mermer boşluklarına bırakırlardı.

O zamanlar elektrik olmadığından, ne imamlar, ne müezzin ve kayyumlar, hiç kimse ortada kalmaz; namazdan sonra evlerine çekilirler; fakat kandiller sabaha kadar yanık bırakılırdı.

Mübarek gecelerin hayır hasenat kutsiyetini bilen fakirler, düşkünler, yardıma muhtaç olanlar, zaruret çekenler, başkalarının olmadığını hissettikleri zaman caminin avlusuna girerler, bu çıkınlardan birisini alırlardı.

Mustafa hemen sordu:

- Kesede ihtiyacından fazla altın çıkarsa... Veya ihtiyacı olmayanlar alırsa?

- Eğer çıkındaki para, ihtiyaçlarının üstünde ise, ihtiyaçları kadarını alırlar, kalanını yine aynı itina ile sararlar, yerine koyarlardı; bir başka ihtiyaç sahibinin zarureti def etsin diye... Fazla olanı, bir başka ihtiyaç

sahibine muhakkak bırakılırdı. Bırakmamak bir nevi başkasının malını gasbetmek sayılırdı.

Hiç kimse, bu yardımsever insanları bilmezdi. Yine hiç kimse, kim ihtiyaç sahibidir ve kim sıkıntılıdır; onu da bilmezdi. Bu mübarek ve kutsî gecelerin gelmesini bekleyenler asgarî ihtiyaçlarını tesbit etmiş olarak gelirlerdi. İhtiyacı olmayanların ise aklından bile geçmezdi buradan para almak.

Bu defa Mehmet sordu:

- Peki ihtiyacından az çıkarsa ne yaparlardı?

- İlk açtıkları kesede bu miktarın azı çıkarsa, "Kısmetim bu imiş... Bununla yetineyim. Nasibim bu imiş. Buna da bin şükür..." der, tanımadığı hayır sahibinin sağlık ve huzuruna, ölmüşlerinin ruhuna dua ederdi.

Bugün, böyle bir şey yapmak bir tarafa, böyle bir şeyin eskiden yapıldığına insanları inandırmak bile çok zor. Nereden nereye!...